

RAPORT
Z REALIZACJI W LATACH 2020-2021
“AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA MIASTA CHEŁM
NA LATA 2020- 2023
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2027”

Chełm, 2022 r.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5408 S. UNIVERSITY AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700
FAX: 773-936-3701
WWW: WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU

1. Introduction
2. Experimental
3. Results
4. Discussion
5. Conclusion
6. Acknowledgments
7. References
8. Appendix
9. Tables
10. Figures

Spis treści

Spis treści	3
Spis tabel	5
Spis fotografii	5
Wykaz skrótów	6
Wstęp	7
1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	9
1.1 Poprawa jakości powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu, adaptacja do zmian klimatu	9
1.1.1 Zmniejszenie zapotrzebowania na energię, ograniczenie zanieczyszczeń powietrza	9
1.1.2 Ograniczenie „niskiej” emisji	22
1.1.3 Ograniczenie emisji ze środków transportu	24
2. Zagrożenia hałasem	31
2.1 Minimalizacja zagrożenia mieszkańców spowodowanego ponadnormatywnym hałasem	31
2.1.1 Zmniejszenie obszarów narażonych na źródła hałasu	31
2.1.2 Ograniczenie uciążliwości głównych ciągów komunikacyjnych	34
3. Pola elektromagnetyczne	35
3.1 Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	35
3.1.1 Ograniczenie wpływu promieniowania elektromagnetycznego na zdrowie ludzi i środowisko	35
4. Gospodarowanie wodami	38
4.1 Poprawa jakości wód oraz ochrona ich zasobów i jakości	38
4.1.1 Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa	38
4.1.2 Ochrona zasobów oraz wzrost jakości wód powierzchniowych i podziemnych	46
5. Gospodarka wodno-ściekowa	47
5.1 Poprawa jakości i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	48
5.1.1 Ograniczenie zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych	48
5.1.2 Zmniejszenie skutków niewłaściwego odprowadzania ścieków (nieszczelne szamba, odprowadzanie ścieków do przydrożnych zbiorników wodnych)	51
5.2 Zapewnienie dla społeczeństwa i gospodarki dostępu do czystej wody	51
5.2.1 Ograniczenie strat wody związane z przesyłem	51
5.2.2 Racjonalizacja zużycia wody	52
6. Zasoby geologiczne	53
6.1 Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	53
6.1.1 Ograniczenie presji na wykorzystanie zasobów powierzchni ziemi	53

6.1.2 Zabezpieczenie przestrzenne obszarów pod kątem ochrony zasobów powierzchni ziemi	54
7. Gleby	54
7.1 Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb	54
7.1.1 Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi oraz ograniczenie zanieczyszczenia gleb	54
8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	57
8.1 Racjonalne gospodarowanie odpadami	57
8.1.1 Zmniejszenie ilości wyrobów zawierających azbest z terenu gmin	57
8.2 Realizacja polityki edukacyjnej z zakresu właściwej gospodarki odpadami	58
8.2.1 Zmniejszenie powierzchni terenów zdegradowanych przez odpady	58
8.2.2 Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi	59
9. Zagrożenie poważnymi awariami	74
9.1 Minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków awarii dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej	74
9.1.1 Zminimalizowanie możliwości wystąpienia poważnych awarii	74
10. Zasoby przyrodnicze	77
10.1 Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów z uwzględnieniem turystycznego charakteru	77
10.1.1 Ochrona obszarów cennych przyrodniczo	77
10.1.2 Ochrona terenów zieleni miejskiej	81
10.1.3 Wzrost atrakcyjności miasta oraz wzrost ruchu turystycznego	82

Spis tabel

Tabela 1. Termomodernizacja budynków i lokali w roku 2020	9
Tabela 2. Termomodernizacja budynków i lokali w roku 2021	10
Tabela 3. Poniesione nakłady w latach 2020-2021 na wymianę starego systemu ogrzewania	16
Tabela 4. Zestawienie zrealizowanych zadań w zakresie rozbudowy sieci ciepłowniczej w latach 2020-2021	21
Tabela 5. Zakłady przemysłowe objęte kontrolą hałasu w latach 2020-2021 na terenie miasta Chełm	33
Tabela 6. Utrzymanie zieleni na terenie miasta Chełm w 2020 roku	34
Tabela 7. Utrzymanie zieleni na terenie miasta Chełm w 2021 roku	34
Tabela 8. Wykaz działań podjętych przez jednostki oświatowe w zakresie propagowania postaw i zachowań motywujących do oszczędności wody	40
Tabela 9. Zestawienie udzielonych dotacji na likwidację szamb i wykonanie przyłączy kanalizacyjnych w latach 2020-2021	48
Tabela 10. Wykaz działań podjętych przez jednostki oświatowe w zakresie edukacji ekologicznej poprzez różne akcje	66
Tabela 11. Zdarzenia powstałe na terenie miasta Chełm w latach 2020-2021	75
Tabela 12. Leczenie drzew kasztanowców białych w 2021 roku	78
Tabela 13. Zadania realizowane przez Chełmski Dom Kultury w zakresie działań proekologicznych	86
Tabela 14. Zakres prac PUM Sp. z o. o. w latach 2020 i 2021	89
Tabela 15. Wykaz działań podjętych przez jednostki oświatowe w zakresie ochrony przyrody	99

Spis fotografii

Fotografia 1. Autobus marki Solaris Urbino 8,9 LE	30
Fotografia 2. Nasadzenia wiosenne w 2021 roku- Rondo im. Marii i Lecha Kaczyńskich	94
Fotografia 3. Nasadzenia letnie na Placu E. Łuczковского w 2021 roku	95
Fotografia 4. Nasadzenia jesienne na Rondzie im. Marii i Lecha Kaczyńskich w 2021 roku	97

Lam

Wykaz skrótów

WIOŚ - Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska
MPGK Sp. z o . o. - Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej
WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PGO Sp. z o . o. - Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami
MOSiR - Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
CHDK - Chełmski Dom Kultury
CLA Sp. z o . o. - Chełmskie Linie Autobusowe
PPIS – Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
PUM - Przedsiębiorstwo Usług Mieszkaniowych
MPEC Sp. z o . o. - Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
ZOM – Zakład Oczyszczania Miasta
GIOŚ – Generalny Inspektor Ochrony Środowiska
CHSM – Chełmska Spółdzielnia Mieszkaniowa
ZPOK – Zakład Przetwarzania Odpadów Komunalnych
RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RIPOK – Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
KPOŚK - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
CEEB – Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków
OZE – Odnawialne Źródła Energii
KMPSP – Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej
PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska
KMP – Komenda Miejska Policji
PGN – Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
MDK – Młodzieżowy Dom Kultury
PEM – Promieniowanie elektromagnetyczne
BSP – Bezzałogowy statek powietrzny
OUG - Okręgowy Urząd Górniczy
MPRD Sp. z o . o. – Miejskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych
RWMS – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska
jcwpc – jednolita część wód powierzchniowych
poś – Prawo ochrony środowiska
ZZR – zakład o zwiększonym ryzyku
ZDR – zakład o dużym ryzyku
mpzp – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Wstęp

Zgodnie z brzmieniem art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm. - dalej jako poś) organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy.

„Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Chełm na lata 2020–2023 z perspektywą do roku 2027” została przyjęta przez Radę Miasta Chełm uchwałą Nr XL/334/21 z dnia 26 marca 2021 r. Celem nadrzędnym opracowania jest przeprowadzenie analizy obecnego stanu środowiska naturalnego miasta oraz określenie kierunków działań bieżących i długofalowych samorządu w zakresie ochrony środowiska. Ochrona środowiska powinna być zagadnieniem spójnym z całością działań realizowanych przez miasto i prowadzić do stworzenia warunków zrównoważonego rozwoju.

Program obejmuje szczegółowy opis w zakresie analizy stanu środowiska i infrastruktury na terenie miasta. Na bazie stanu środowiska jaki został zdiagnozowany, wytyczono dla jednostki cele ekologiczne, których realizacja do roku 2023 ma spowodować polepszenie stanu środowiska, w obszarach gdzie tego potrzeba, bądź utrzymywanie dobrego poziomu tam, gdzie już na obecnym etapie jest to zapewnione przez jednostki samorządu terytorialnego.

W świetle art. 18 ust. 2 poś organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raport z wykonania programu ochrony środowiska i przedstawia go radzie gminy.

Raport z realizacji w latach 2020-2021 „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Chełm na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027”, zwany dalej Raportem, został opracowany w miarę dostępnych danych.

Realizacja ujętych w Programie zadań została oceniona na podstawie uzyskanych pisemnie i drogą elektroniczną informacji, dopasowanych do poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań określonych w Aktualizacji Programu... tj. departamentów, wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Chełm, instytucji, placówek oświatowo-wychowawczych, spółdzielni oraz wspólnot mieszkaniowych na terenie miasta Chełm.

W celu realizacji niniejszego Raportu wykorzystano również ogólnodostępne dane środowiskowe, roczne analizy, sprawozdania i inne dane z oficjalnych stron internetowych poszczególnych podmiotów, w tym informacje przekazane Prezydentowi Miasta wynikające z realizacji Programu Ochrony Powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu.

Ocenę stopnia realizacji zadań i działań poszczególnych celów zaprezentowano

opisowo, wyjaśniając stan realizacji danego zadania oraz poglądowo w tabelach.

Założenia ujęte w dokumencie obejmują następujące obszary interwencji:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza;
- Zagrożenia hałasem;
- Pola elektromagnetyczne;
- Gospodarowanie wodami;
- Gospodarka wodno-ściekowa;
- Zasoby geologiczne;
- Gleby;
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
- Zagrożenie poważnymi awariami;
- Zasoby przyrodnicze.

Niniejszy Raport obejmuje okres od 1 stycznia 2020 r. do dnia 31 grudnia 2021 r. i określa stan realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska, przewidzianych w „Aktualizacji Programu...” w tym czasie. Wykonanie analizy pozwoli na wyznaczenie w przyszłości nowych celów proekologicznych i kierunków działań.

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

1.1 Poprawa jakości powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu, adaptacja do zmian klimatu

1.1.1 Zmniejszenie zapotrzebowania na energię, ograniczenie zanieczyszczeń powietrza

Zadanie: Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i zbiorowego zamieszkania oraz budynków jednorodzinnych

Podobnie jak w latach ubiegłych na terenie miasta Chełm realizowano prace związane z termomodernizacją lokali stanowiących własność Miasta Chełm oraz budynków użyteczności publicznej. Prace w tym zakresie wykonywały firmy prowadzące działalność gospodarczą oraz spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe. W roku 2020 i 2021 dokonano wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, docieplano ściany zewnętrzne i stropodachy budynków oraz wykonano inne prace modernizacyjne.

Tabela 1. Termomodernizacja budynków i lokali w roku 2020

Lp.	Nazwa jednostki	Powierzchnia wymienionej stolarki okiennej i drzwiowej	Powierzchnia ocieplonych ścian [m ²]	Powierzchnia ocieplonych stropodachów [m ²]	Inne wykonane modernizacje	Szacunkowa wysokość całkowita kosztów (zł)
1.	Przedsiębiorstwo Usług Mieszkaniowych, ul. Białawin 9, 22-100 Chełm	ul. Żwirki i Wigury 21; ul. Trubakowska 55; 55 m ² – stolarki okiennej; 4 szt. – stolarki drzwiowej	3 979,00	292,00	-	10 674,25
2.	Spółdzielnia Mieszkaniowa „BAZYLANY”, Aleja 3 Maja 6, 22-100 Chełm	Aleja 3 Maja 6; -	-	-	3 666,14 m ² - docieplenie budynku; regulacja c.o.; instalacja solarna podgrzewu c.w.u.	1 613 500,00
3.	Chełmska Spółdzielnia Mieszkaniowa, ul. Lwowska 51, 22-100 Chełm	ul. Wołyńska 3, 5, 13, 18; ul. ks. Piotra Skargi 1, 5; ul. Kolejowa 76, 78; Aleja Żołnierzy I AWP 25; ul. Gen. Stefana Grota-Roweckiego 2C; ul. Dr. Męczenników 14, 8,10; ul. Połaniecka 3, 4, 13, 17; ul. Wojstawicka 18, 22; ul. Wolności 2, 5, 7, 9, 12, 19;				

		ul. Ceramiczna 3; ul. Gen. Władysława Andersa 6;	374,05 m ² – stolarki okiennej	997,14	-	-	522 928,81
4.	Lokale Miasta Chełm przy:	ul. Pocztowa 33a, ul. Szkolna 15; ul. Lubelska 56; ul. Kazimierza Janczykowskiego 8; ul. Młynarska 4; ul. Żołnierska 3; ul. Rejowiecka 68; ul. Rejowiecka 74; ul. Lubelska 50; ul. Gabriela Narutowicza 14; ul. Siedlecka 15; ul. Mikołaja Kopernika 23;	27,80 m ² – stolarka okienna i drzwiowa	77,50	625,81	remont 6 szt. kominów; remont 3 szt. balkonów;	188 814,99
5.	Spółdzielnia Mieszkaniowa „CENTRUM”, ul. Siedlecka 1/6, 22-100 Chełm	ul. Siedlecka 1, 2A, 2B; ul. Partyzantów 7;	513,93 m ² – stolarki okiennej	-	-	-	-
6.	Wspólnota Mieszkaniowa „Bydgoska 17, 19, 21, 23, 25”, ul. Bydgoska 21/3a, 22-100 Chełm	ul. Bydgoska 17, 19, 21, 23, 25	11 szt. stolarki drzwiowej	-	-	-	43 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Chełm

Tabela 2. Termomodernizacja budynków i lokali w roku 2021

Lp.	Nazwa jednostki	Powierzchnia wymienionej stolarki okiennej i drzwiowej	Powierzchnia ocieplonych ścian [m ²]	Powierzchnia ocieplonych stropodachów [m ²]	Inne wykonane modernizacje	Szacunkowa wysokość całkowita kosztów (zł)
1.	Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości, ul. Jedność 43a, 22-100 Chełm	ul. Jedność 43a	-	-	docieplenie całego budynku	-
2.	Górnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa w Chełmie,	ul. Szarych Szeregów 5A, 7A, 7B	1 878,47	-	-	295 000,00

	ul. Zachodnia 37, 22-100 Chełm						
3.	Chełmska Spółdzielnia Mieszkaniowa, ul. Lwowska 51, 22-100 Chełm	ul. Wołyńska 3, 13, 18A, 61; ul. ks. Piotra Skargi 1, 9; al. Marszałka Józefa Piłsudskiego 18, 22, 30, 30A, 30B; ul. 1 Pułku Szwoleżerów 13, 14; ul. Juliusza Słowackiego 18, 22, 24, 26, 28, 30; ul. George'a Stephensona 11; Pl. Niepodległości 2; ul. Jadwigi Młodowskiej 7; Aleja Żołnierzy I AWP 17, 19, 21, 23, 25, 27, 31, 37; ul. Gen. Stefana Grota-Roweckiego 2A, 2B, 3, 4; ul. Powstańców Warszawy 1, 3; ul. Nowy Świat 7; ul. Dr. Męczenników 4, 6, 8; ul. Połaniecka 6, 8, 25; ul. Wojstawicka 22; ul. Wolności 25; ul. Gen. Stanisława Maczka 5; ul. Zachodnia 19;	637,05 m ² – stolarki okiennej; 7 szt. stolarki drzwiowej	1 498,24	-	-	1 508 337,83
4.	Lokale Miasta Chełm przy:	ul. Uściługska 1, 3; ul. Podwalna 8; ul. Kredowa 5, 7, 11, al. Marszałka Józefa Piłsudskiego 25; ul. Juliusza Słowackiego 23, 25; ul. George'a Stephensona 4, 8; ul. Adama Mickiewicza 24a; ul. Katedralna 10; ul. Mikołaja Kopernika 23a, 30; ul. Lubelska 50; ul. Jadwigi Młodowskiej 18; ul. Henryka Sienkiewicza 14a; ul. Wołyńska 9; ul. Świętego Mikołaja 12; ul. Stefana Czarnieckiego 6; ul. Żwirki i Wigury 2;	wymiana stolarki okiennej - 47 lokali	24,00	7,26	-	345 896,23
5.	Wspólnota Mieszkaniowa Al. Żołnierzy I Armii Wojska Polskiego 5, 22-100 Chełm	Aleja Żołnierzy I Armii Wojska Polskiego 5	-	-		290,00 m ² – wymiana dachu	brak danych
6.	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Starówka”, ul. Szkolna 4/5,	ul. Jedność 41;	-	299,40	1 000,00	-	94 750,79

Kalin

	22-100 Chełm						
7.	Wspólnota Mieszkaniowa, ul. Reformacka 30, 22-100 Chełm	ul. Reformacka 30;	-	783,90	-	-	brak danych
8.	Wspólnota Mieszkaniowa „RONDO”, ul. Podgórze 2C/12, 22-100 Chełm	ul. Podgórze 2C;	907,04 m ² - stolarki okiennej	-	-	-	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Chełm

Projekty zrealizowane w latach 2020-2021 objęte przedsięwzięciem związanym z termomodernizacją budynków:

1. *Chełmski Łańcuch Kreatywności (29.09.2017 r. - 30.04.2021 r.)*

Położony na zboczu, otoczony przez wzniesienia i las amfiteatr, został przebudowany wraz ze sceną i widownią, a przyległy do niego teren został zagospodarowany na nowo. Obiekt otrzymał nową infrastrukturę techniczną. Zmodernizowany amfiteatr przystosowany został do prowadzenia działalności warsztatowo-szkoleniowej w pracowni designu, ceramicznej i multimedialnej.

Wartość całkowita projektu: 15 134 458,83 zł

Kwota dofinansowania: 9 866 236,08 zł

Wkład własny: 5 268 222,75 zł

2. *Chełmskie Centrum Aktywności Gospodarczej (02.01.2020 r. – 30.04.2021 r.)*

Budowa dwóch obiektów produkcyjno-magazynowych z częścią biurowo-socjalną oraz zagospodarowanie i uzbrojenie terenu (sieci wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, energetyczna, teleinformatyczna i deszczowa) o powierzchni 4,28 ha, położonego przy ulicy Ceramicznej. W ramach prac wybudowano ciągi komunikacyjne, parkingi, place manewrowe, nowoczesne oświetlenie, pasy zieleni oraz pełna infrastruktura techniczna.

Wartość całkowita projektu: 32 631 769,69 zł

Kwota dofinansowania: 22 575 644,08 zł

Wkład własny: 10 056 125,61 zł

3. *"Rozbudowa i przebudowa krytej pływalni przy Szkole Podstawowej nr 8 w Chełmie - modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej miasta Chełm" (01.10.2018 r. - 23.12.2021 r.)*

Rozbudowa i przebudowa budynku Szkoły Podstawowej nr 8 w Chełmie przy ul. Połanieckiej 10 obejmuje zmodernizowanie obiektów i urządzeń wchodzących w skład infrastruktury sportowej

miasta Chełm. W ramach realizacji projektu przebudowano halę basenową, wykonano strefy wejścia, szatnie męskie, szatnie damskie i szatnię dla osób niepełnosprawnych, zmianę komunikacji wewnątrz budynku oraz zagospodarowanie terenu, w tym parking i dojazd techniczny. Powierzchnia zabudowy segmentu szatniowego wraz z pomieszczeniami technicznymi wynosi 468 m². Hala basenowa to budynek dwu kondygnacyjny. Parter w większości stanowi niecka basenowa wraz z obejściem (tzw. „plażą”) oraz niewielki zespół pomieszczeń trenerskich. Piętro natomiast stanowi wewnętrzny balkon (antresola o powierzchni 130 m²). Obiekt wyposażony jest w niezbędne media: przyłącze energetyczne, przyłącze sieci ciepłej, przyłącza wodno-kanalizacyjne.

Dane techniczne budynku:

- suma powierzchni - 1607,57 m²,
- wysokość - 9,72 m,
- długość - 46,30 m,
- szerokość - 38,60 m
- powierzchnia zabudowy istniejących - 616,99 m²
- powierzchnia zabudowy obiektów nowoprojektowanych - 477,30 m²
- powierzchnia użytkowa - 958,83 m²
- kubatura obiektów objętych opracowaniem – 10 037,51 m³.

Nowoprojektowany budynek składa się z jednej kondygnacji podziemnej i jednej kondygnacji nadziemnej. Rozbudowa szatni oraz hala basenowa są obiektami dostosowanymi do korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami.

Całkowita wartość wydatków związanych z realizacją zadania inwestycyjnego: 9 512 102,26 zł

Dofinansowanie z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej: 2 500 000,00 zł

Dofinansowanie z Budżetu Państwa - Rezerwa 2020: 1 000 000,00 zł.

4. Dostosowanie sposobu kształcenia do potrzeb rynku pracy – wyposażenie szkół zawodowych i ustawicznych Miasta Chełm (01.08.2017 r. - 31.08.2021 r.)

W 2020 roku poniesiono wydatki na przebudowę i termomodernizację budynku dydaktycznego Centrum Kształcenia Praktycznego Filia nr 2 w Chełmie. Wykonano roboty budowlane w budynku dydaktycznym Zespołu Szkół Hotelarskich i Geodezyjnych w Chełmie oraz budynku dydaktycznym Zespołu Szkół Budowlanych i Geodezyjnych. W ramach projektu wyposażono ponadto pracownię hotelarską, gastronomiczną i cukierniczą oraz pracownię analizy żywności Zespołu Szkół Hotelarskich i Geodezyjnych w Chełmie.

Wartość całkowita projektu: 5 281 581,00 zł

Kwota dofinansowania: 4 489 343,85 zł

Wkład własny: 792 237,15 zł

Zadanie: Wymiana systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej

Lokalnymi źródłami zanieczyszczeń jest emisja z domów ogrzewanych indywidualnie oraz na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu, komunikacja samochodowa.

Miasto Chełm znajduje się w strefie lubelskiej dla której Sejmik Województwa Lubelskiego w dniu 27 lipca 2020 r. Uchwałą nr XVII/291/2020 przyjął „Program ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu”. Zgodnie z programem działania jakie należy prowadzić w celu zmniejszenia stężeń w powietrzu niebezpiecznych związków to m. in. likwidacja lub wymiana indywidualnych systemów grzewczych na niskoemisyjne, odpowiednie gospodarowanie odpadami komunalnymi, bez ich spalania, używanie paliwa węglowego dobrej i sprawdzonej jakości, bezwzględne egzekwowanie zakazu wypalania traw.

Na obszarze miasta Chełm obiekty mieszkalne zaopatrywane są w ciepło poprzez lokalne systemy osiedlowe skoncentrowane wokół własnego źródła ciepła, lokalne kotłownie, a także indywidualne źródła ciepła, zaspokajające potrzeby własne budynków mieszkalnych i niemieszkalnych oraz przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o. o. w Chełmie (MPEC). Źródłem ciepła należącym do MPEC Sp. z o. o. jest Centralna Ciepłownia zlokalizowana przy ul. Towarowej 9 w Chełmie.

Stan jakości powietrza na terenie miasta, na podstawie informacji o poziomach stężeń substancji zanieczyszczających powietrze, określa ocena roczna sporządzona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ). Podstawą do oceny są pomiary jakości powietrza prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ).

Jakość powietrza w Chełmie na tle innych obszarów naszego województwa przedstawia się dobrze. Monitoring jakości powietrza w Chełmie prowadzony jest na stacji pomiarowej zlokalizowanej przy ul. Połanieckiej 10.

Z danych wytworzonych w ramach PMŚ za 2020 rok wynika, iż pomiary manualne pyłu zawieszonego PM10 w analizowanym okresie wskazywały wartości stężenia średniego rocznego poniżej wartości dopuszczalnej wynoszącej 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W 2020 roku wynosiły 22 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, zaś w roku kolejnym - 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Liczba przekroczeń wartości 24-godzinnych wynosiła w roku 2020 – 15 dni natomiast w 2021 roku - 26 dni, przy maksymalnej wartości 36. Zostały dotrzymane poziomy dopuszczalnych wartości tego zanieczyszczenia.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r. poz. 845) wyniki dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM2,5 uśrednia się dla całego roku kalendarzowego. Stężenia pyłu PM2,5 sprawdzane były dla dwóch kryteriów – dotrzymania poziomu dopuszczalnego faza I i faza II. W mieście zostały dotrzymane poziomy dopuszczalnych wartości dla tego pyłu i wynosiły

odpowiednio w roku 2020 – 17 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a 2021 roku -19 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Norma dopuszczalnego poziomu dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla fazy I i II została dotrzymana.

Największym problemem pozostaje zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM₁₀, szczególnie w sezonie grzewczym. Analiza wyników pomiarów z wielolecia dla całego województwa lubelskiego wskazuje na niedotrzymanie obowiązujących wartości średnich rocznych dla benzo(a)pirenu tj. 1 ng/m^3 .

Główną przyczyną występowania przekroczeń jest emisja związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, zwłaszcza w sezonie jesienno-zimowym sprzyjają kumulacji zanieczyszczeń.

Dnia 19 lutego 2021 r. podjęta została Uchwała Nr XXIII/388/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa lubelskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw tzw. **uchwała antysmogowa**. Przyjęta uchwała w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko wprowadza ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Uchwała antysmogowa jest obowiązującym aktem prawa miejscowego, za nieprzestrzeganie którego można ponieść konsekwencje karne. Wprowadza kompleksowe zmiany mające zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza. Wśród wielu regulacji, kluczowym jest wymóg wymiany wszystkich zanieczyszczających powietrze pieców tzw. "kopciuchów" do roku 2024.

W celu poprawy jakości powietrza realizowane jest zadanie przyznawania dotacji celowej na działania proekologiczne związane z eliminacją niskiej emisji.

W latach 2018-2021 udzielana była dotacja dla mieszkańców miasta zgodnie z uchwałą Nr XXXVI/438/18 Rady Miasta Chełm z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie określenia, trybu postępowania i zasad udzielania dotacji celowych z budżetu miasta na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska. Wsparcie polegało na zachęceniu do powszechnego likwidowania istniejącego systemu ogrzewania tradycyjnymi piecami lub kotłami c.o. starej generacji na paliwo stałe na ogrzewanie energią elektryczną lub zastąpienie ogrzewaniem ciepłem z miejskiej sieci ciepłowniczej. Łącznie w tym okresie udzielono 300 dotacji.

W 2021 roku podjęta została uchwała Nr XLI/350/21 Rady Miasta Chełm z dnia 29 kwietnia 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia, trybu postępowania i zasad udzielania dotacji celowych z budżetu miasta na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska. Uchwała miała na celu zachęcenie mieszkańców miasta do powszechnego likwidowania istniejącego systemu ogrzewania opalanego paliwem stałym i podłączenie obiektu do miejskiej sieci ciepłowniczej poprzez zwiększenie dotychczasowego wsparcia na kwotę 3 000,00 zł (słownie: trzy tysiące złotych 00/100).

W latach 2020-2021 za zrealizowanie inwestycji zmiany starego systemu ogrzewania na ogrzewanie proekologiczne udzielono dotacji 36 wnioskodawcom na łączną kwotę 28 800,00 zł.

Tabela 3. Poniesione nakłady w latach 2020-2021 na wymianę starego systemu ogrzewania

Lp.	Adres nieruchomości pod którym wymieniono system ogrzewania	Powierzchnia użytkowa (m ²)	Rodzaj modernizacji	Moc cieplna (kW)	Zużycie roczne paliwa (Mg)	Rodzaj paliwa	Poniesione koszty łącznie (zł)
2020							
1.	ul. Władysława Reymonta 5/5	50,00	likwidacja kotła typu SAS	12-15	3	węgiel kamienny i drewno	8 000,00
2.	ul. George'a Stephensona 9/1a	22,11	likwidacja pieca typu koza	-	5	węgiel kamienny i drewno	8 000,00
3.	ul. Wiejska 6/2	35,65	likwidacja pieca węglowego i 1 kuchni węglowej	-	3	węgiel kamienny i drewno	4 000,00
4.	ul. Żwirki i Wigury 17/4	93,82	likwidacja 3 piecy kaflowych i 1 kuchni węglowej	-	3	węgiel kamienny i drewno	6 000,00
5.	ul. Żwirki i Wigury 15/1A	39,96	likwidacja kuchni węglowej	-	2,5	węgiel kamienny i drewno	6 000,00
6.	ul. Wołyńska 7/1	61,91	likwidacja pieca CO	-	3	węgiel kamienny	5 000,00
7.	ul. Żwirki i Wigury 15/1	62,00	likwidacja 1 kuchni węglowej i 2 piecy	-	3,5	węgiel kamienny	8 000,00
8.	ul. Żwirki i Wigury 15/4	45,23	likwidacja stalowego kotła	0,7	2,5	węgiel kamienny i drewno	4 500,00
9.	al. Mar. Józefa Piłsudskiego 11A/3	61,00	likwidacja kotła węglowego typu SAS	6	2	węgiel kamienny	3 000,00
10.	ul. Warzywna 3A	88,03	likwidacja kotła węglowego	17	3	węgiel kamienny	13 000,00
11.	ul. Wiejska 12/2a	51,16	likwidacja dwóch piecy kaflowych	-	3,8	węgiel kamienny	5 000,00
12.	ul. Lubelska 75/2	112,60	likwidacja starego kotła typu SKG-15	15	4-5	węgiel kamienny	8 400,00

13.	ul. Katedralna 11/2	43,01	likwidacja starego kotła	15	2-3	węgiel kamienny i drewno	3 000,00
14.	ul. Żwirki i Wigury 17/2	36,39	likwidacja starego kotła typu SKI	0,8	2	węgiel kamienny i drewno	6 000,00
15.	ul. Żwirki i Wigury 17/3	56,60	likwidacja kotła węglowego	1	2	węgiel kamienny i drewno	6 000,00
16.	ul. Żwirki i Wigury 19/4	63,54	likwidacja starego kotła węglowego stalowo-wodnego	10	3	węgiel kamienny	2 000,00
17.	ul. Żwirki i Wigury 15/3	63,86	likwidacja starego kotła węglowego	10	2,5	węgiel kamienny	8 000,00
18.	ul. George'a Stephensona 9/1	80,07	likwidacja starego kotła węglowego typu CMW	12	3,5	węgiel kamienny	7 500,00
19.	ul. George'a Stephensona 9/2a	46,58	likwidacja starego kotła węglowego	-	2,5	węgiel kamienny	15 000,00
20.	ul. Jana Kazimierza 10/1	69,00	likwidacja kotła węglowego	-	2	węgiel kamienny	9 500,00
21.	al. Mar. Józefa Piłsudskiego 12	44,59	likwidacja starego kotła i 1 kuchni	-	2	węgiel kamienny	6 400,00
22.	ul. George'a Stephensona 9/3	41,50	likwidacja starego kotła	-	3	węgiel kamienny	4 000,00
23.	ul. Wiejska 12/2	35,51	likwidacja starego kotła	-	3	węgiel kamienny i drewno	5 000,00
24.	ul. Żwirki i Wigury 17/1a	51,28	likwidacja starego kotła typu Krzaczek	8	3,5	węgiel kamienny i drewno	5 000,00
25.	ul. Tuzinek 8	130,00	likwidacja starego kotła wodnego	25	5	węgiel kamienny i drewno	16 000,00
26.	ul. Trubakowska 53/9	35,30	likwidacja kotła węglowego	-	1,5	węgiel kamienny i drewno	1 200,00
27.	ul. Żwirki i Wigury 21/1A	49,47	likwidacja starego kotła węglowego	5	2	węgiel kamienny i drewno	2 000,00
28.	ul. Żwirki i Wigury 19/3A	46,37	likwidacja pieca	-	2	węgiel kamienny	10 000,00

			kaflowego				
29.	ul. Wiejska 34	200,00	likwidacja kotła węglowego	35	8	węgiel eko groszek	13 000,00
2021							
1.	ul. Władysława Reymonta 2/1A	53,28	likwidacja starego kotła	15	8	węgiel kamienny	10 750,00
2.	ul. Bydgoska 19/4A	64,88	likwidacja starego kotła	1,4	2	węgiel kamienny, drewno	10 000,00
3.	ul. Gen. Gustawa Orlicz-Dreszera 7/13	46,77	likwidacja 1 pieca kaflowego i 1 kuchni węglowej	20,00	2	węgiel kamienny i drewno	3 000,00
4.	ul. Gen. Gustawa Orlicz-Dreszera 7/3	46,77	likwidacja 2 piecy kaflowych i kuchni kaflowej	-	2	węgiel kamienny i drewno	3 000,00
5.	ul. Gen. Gustawa Orlicz-Dreszera 7/14	29,00	likwidacja starego kotła	-	4	węgiel kamienny i drewno	2 000,00
6.	ul. Juliusza Słowackiego 25/4	58,50	likwidacja 2 piecy kaflowych i kuchni węglowej	-	3	węgiel kamienny	20 000,0
7.	ul. Tadeusza Czackiego 3/3	76,79	likwidacja 2 piecy kaflowych i kuchni węglowej	-	3	węgiel kamienny	20 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Chełm

W 2020 roku w budynkach będących w zasobie Miasta Chełm dokonano wymiany nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe w niżej wymienionych lokalach:

- ul. Rejowiecka 68/6 – wykonanie instalacji c.o. i c.w.u., koszt: 14 148,69 zł - budżet miasta
- ul. Rejowiecka 74/1 - wykonanie instalacji c.o. i c.w.u., koszt: 13 975,80 zł - budżet miasta;
- ul. Żwirki i Wigury 8/2 – wykonanie instalacji c.o. gazowej;
- ul. Żwirki i Wigury 23/2a – wykonanie instalacji c.o., c.w.u., MPEC;
- ul. Żwirki i Wigury 21/4 – wykonanie instalacji c.o., c.w.u., MPEC;
- ul. Żwirki i Wigury 15/3a – wykonanie instalacji c.o., c.w.u., MPEC.

W 2021 nieefektywne źródła ciepła na paliwo stałe wymieniono w niżej wymienionych lokalach:

- 2 lokale mieszkalne o pow. 140 m²; Wspólnota Mieszkaniowa „Kredowe Wzgórze”, ul. Katedralna 13, koszt: 7600,00 zł - środki wspólnoty;
- ul. Ceramiczna 36/15 – wykonanie ogrzewania gazowego w lokalu mieszkalnym o pow. 50 m², koszt: 9 453,74 zł - budżet miasta.

W celu efektywniejszego przeciwdziałania zanieczyszczeniu powietrza w Departamencie Komunalnym Urzędu Miasta Chełm utworzono Miejski Punkt konsultacyjno-informacyjny Programu „Czyste Powietrze”. Punkt działa od maja 2021 roku, a jego celem jest zmniejszenie lub uniknięcie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery przez domy jednorodzinne. Program skupia się na dofinansowaniu wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy, oraz przeprowadzenia niezbędnych prac termomodernizacyjnych budynku. Program skierowany jest do osób fizycznych będących właścicielami i współwłaścicielami domów jednorodzinnych, lub wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lokali mieszkalnych z wyodrębnioną księgą wieczystą.

W ramach zawartego Porozumienia pomiędzy Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie a Miastem Chełm na realizację programu priorytetowego „Czyste Powietrze”, podejmowane są następujące działania:

- udzielanie informacji o programie osobom zainteresowanym złożeniem wniosku, pomoc przy wypełnianiu wniosków oraz pomoc przy rozliczeniu przyznanego dofinansowania,
- identyfikowanie budynków, których właściciele mogą być potencjalnymi wnioskodawcami i przedstawienie im korzyści płynących z wzięcia udziału w programie,
- przekazywanie do WFOŚiGW wniosków o dofinansowanie, składanych przez wnioskodawców w Urzędzie Miasta Chełm, niezwłocznie lecz nie później niż 5 dni roboczych od złożenia wniosku w urzędzie,
- przekazywanie po zakończeniu kwartału do WFOŚiGW wniosku o wypłatę środków z załączonym raportem zawierającym liczbę wydanych zaświadczeń, liczbę złożonych wniosków o podstawowy, podwyższony lub najwyższy poziom dofinansowania,
- organizacja spotkań informujących o zasadach programu dla mieszkańców, wizyty u mieszkańców, połączone z oceną obecnego źródła ciepła i potrzebą jego wymiany oraz wstępną analizą stanu budynku pod kątem termomodernizacji.

Miejski punkt konsultacyjno - informacyjny cieszy się dużym zainteresowaniem, systematycznie przyjmowani są interesanci w celu pomocy przy wypełnianiu wniosków, a także jego rozliczaniu oraz udzielaniu informacji o programie.

W 2021 roku zostały złożone wnioski na:

- kotły gazowe kondensacyjne - dotyczą budynków, które mają przyłącze gazowe (43 wnioski),

- kotłownię gazową - dotyczą budynków, które nie są podłączone do sieci dystrybucji gazu (15 wniosków),
- kotły na węgiel - węgiel kamienny w formie groszku (3 wnioski),
- kotły na pellet drzewny (9 wniosków),
- ogrzewanie elektryczne (1 wniosek),
- podłączenie do sieci ciepłowniczej wraz z przyłączem (2 wnioski),
- pompa ciepła powietrze/woda (1 wniosek).

Przy określeniu źródła ciepła wnioski zostały rozszerzone o prace związane z:

- demontażem oraz zakupem i montażem nowej instalacji centralnego ogrzewania lub ciepłej wody użytkowej, w tym kolektorów słonecznych (42 wnioski),
- zakupem i montażem mikroinstalacji fotowoltaicznej (8 wniosków).

Dodatkowo złożono 39 wnioski rozszerzone o prace związane z termomodernizacją w zakresie zakupu i montażu ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, drzwi/bram garażowych.

Obecnie dotacja wynosi do 30 000,00 zł dla podstawowego poziomu dofinansowania i 37 000,00 zł dla poziomu podwyższonego oraz 69 000,00 zł dla najwyższego poziomu dofinansowania.

Powyższe działania mają pomóc chronić środowisko naturalne i zdrowie mieszkańców, ale także przynieść oszczędności finansowe w domowym budżecie.

Miasto Chełm zdobywa wysoki wynik w ogólnopolskim i lubelskim rankingu gmin najbardziej aktywnych w Programie Czyste Powietrze.

W celu monitorowania zanieczyszczeń środowiska w mieście w 2016 roku zakupiono samochód z wyposażeniem specjalistycznym i oznakowaniem na potrzeby Eko-Patrolu Straży Miejskiej Miasta Chełm.

Radiowóz jest specjalistycznym pojazdem oznakowanym, wyposażonym w sygnalizację świetlną i dźwiękową. Posiada przenośny analizator pyłu zawieszanego do poboru próbek powietrza, dzięki któremu można sprawdzić czy w domowych piecach spalane są śmieci, detektor gazu alarmujący o podwyższonym stężeniu tlenu węgla, siarkowodoru, amoniaku bądź wycieku gazu. Ponadto pojazd posiada cyfrowy miernik hałasu, który pomocny jest przy interwencjach związanych z zakłóceniem ciszy i spokoju.

W celu poprawy skuteczności walki z tzw. trucicielami powietrza Straż Miejska Urzędu Miasta Chełm zawiera co roku umowę z certyfikowanym laboratorium badawczym, które bada skład chemiczny popiołu pobranego przez strażników z kotłów grzewczych posesji, na których jest podejrzenie spalania odpadów. Na podstawie sporządzonej ekspertyzy można stwierdzić, czy do pieca trafiały materiały, których nie wolno spalać w domowych instalacjach grzewczych. W przypadku spalania śmieci lub innego rodzaju odpadów nakłada się mandaty lub kieruje się

wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego w Chełmie.

W 2020 roku wykonano usługę na kwotę 9 870,200 zł na badanie jakości powietrza przy użyciu bezzałogowej platformy latającej (BSP), zaś w roku 2021 - 6 215,00 zł.

Państwowy Monitoring Środowiska (PMŚ) jest źródłem informacji o środowisku będących wynikiem pomiarów i ocen jego stanu, jak i analizą wpływu różnych czynników, w tym presji będących głównie wynikiem działalności człowieka. Informacje o jakości powietrza dostarczone przez stacje pomiarowe można śledzić na bieżąco na portalu GIOŚ pod adresem <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current>.

Wyniki pomiarów prowadzonych na stacjach pomiaru powietrza w Chełmie nie wskazują na pogorszenie się jakości powietrza. Z analizy wskaźników mierzonych na stacji pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu z kilku lat, zauważa się, że stężenia średnie roczne są stabilne.

W 2020 roku inwestorzy złożyli do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego Miasta Chełm zawiadomienia o zakończeniu budowy oraz wnioski o pozwoleniu na użytkowane budynków mieszkalnych, które wykorzystują niskoemisyjne lub zeroemisyjne źródła ciepła w ilości 19 szt. budynków jednorodzinnych i dwóch budynków wielorodzinnych (64 mieszkań). W roku kolejnym w ilości 33 szt. budynków jednorodzinnych i jednego budynku wielorodzinnego (44 mieszkania).

Zadanie: Rozbudowa sieci ciepłowniczej

Tabela 4. Zestawienie zrealizowanych zadań w zakresie rozbudowy sieci ciepłowniczej w latach 2020-2021

Lp.	Nazwa zadania	Długość sieci	Rok
1.	Sieć cieplna rozdz. w.p. 2xDN 40 z przyłączem do W-758 w bud. przy al. Armii Krajowej 6	139,00	2020
2.	Przyłącze ciepłownicze n.p. 2xDN 25 do bud. przy ul. Jedność 5	62,00	2020
3.	Przyłącze ciepłownicze w.p. 2xDN 40 do bud. przy ul. Lubelskiej 168	94,00	2020
4.	Przyłącze ciepłownicze w.p. 2xDN 50 do W-760 w bud. przy ul. Trubakowskiej 2	120,50	2020
5.	Przyłącze ciepłownicze w.p. 2xDN 50-32 do W-766 w bud. przy ul. Gen. Gustawa Orlicz Dreszera 7	6,50	2020
6.	Przyłącze ciepłownicze w.p. 2xDN 40 do W-771 w bud. przy ul. Hrubieszowskiej 102	24,50	2020
7.	Przyłącze ciepłownicze w.p. DN 2x25 do W-765 w bud. przy ul. Lubelskiej 26	37,00	2020
8.	Przyłącze ciepłownicze w.p. DN 2x25 do W-772 w bud. przy ul. Zenona Waśniewskiego 5	30,00	2021
9.	Przyłącze ciepłownicze w.p. 2xDN 50 do W-773 w bud. przy ul. Żwirki i Wigury 20	68,00	2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MPEC

Zadanie: Rozbudowa sieci gazowej

Miasto Chełm zaopatrywane jest w gaz poprzez Polską Spółkę Gazownictwa, Oddział w Tarnowie, Zakład Gazowniczy w Lublinie Rejon Dystrybucji Gazu w Chełmie. Na terenie Chełma znajduje się stacja redukcyjna I-go stopnia.

Wybudowane sieci i przyłącza gazowe na terenie miasta Chełm:

2020 rok

- sieć średniego ciśnienia długość: 1459 m,
- sieć niskiego ciśnienia długość: 25 m,
- przyłącza gazowe średniego ciśnienia długość: 952 m,
- przyłącza gazowe niskiego ciśnienia długość: 86 m,
- przyłącza gazowe średniego ciśnienia ilość: 107 szt.,
- przyłącza gazowe niskiego ciśnienia ilość: 3 szt.

2021 rok

- sieć średniego ciśnienia długość: 2195 m,
- sieć niskiego ciśnienia długość: 188 m,
- przyłącza gazowe średniego ciśnienia długość: 1008 m,
- przyłącza gazowe niskiego ciśnienia długość: 420 m,
- przyłącza gazowe średniego ciśnienia ilość: 120 szt.,
- przyłącza gazowe niskiego ciśnienia ilość: 16 szt.

1.1.2 Ograniczenie „niskiej” emisji

Zadanie: Realizowanie programu gospodarki niskoemisyjnej

Uchwałą Nr XXI/180/20 Rady Miasta Chełm z dnia 31 stycznia 2020 roku została przyjęta do realizacji "Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Chełm na lata 2015-2023" (PGN).

Opracowanie stanowi modyfikację polegającą na zmianie ram czasowych obowiązywania działań z granicznej daty tj. 2020 rok na 2023 ujętych w „Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Chełm na lata 2015-2020” przyjętego do realizacji Uchwałą Nr XVI/171/16 Rady Miasta Chełm z dnia 16 marca 2016 roku.

Realizacja zapisów ww. dokumentu poprawi stan środowiska i jakość życia mieszkańców miasta poprzez kontynuację rozpoczętych wiele lat temu działań w zakresie m. in. ograniczenia emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, termomodernizacji budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej, modernizacji i rozbudowy infrastruktury drogowej, zmniejszenia energochłonności oświetlenia ulicznego oraz innych dziedzin funkcjonowania miasta.

Zagadnienia związane z czystością powietrza i sposobem ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego były omawiane w ramach programów edukacji ekologicznej prowadzonych w jednostkach oświatowych na terenie miasta Chełm. Programy te obejmowały realizację różnorodnych zadań z tego zakresu. Ich realizacja przyczyniła się do kształtowania wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Chełma postawy odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego. Zadanie to było realizowane poprzez: międzyprzedszkolne i międzyszkolne konkursy wiedzy, konkursy artystyczne, wycieczki, wystawy, scenki teatralne, prezentacje multimedialne i lekcje o tematyce ekologicznej.

Dane dotyczące realizacji tego zadania są opisane w całym opracowaniu.

Zadanie: Zastosowanie odnawialnych źródeł energii w budynkach stanowiących własność publiczną

W 2019 roku Miasto Chełm przystąpiło do projektu realizowanego w ramach Działania 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020, którego głównym celem była ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego, poprawa jakości i warunków życia mieszkańców na terenie miasta Chełm poprzez zastosowanie infrastruktury wykorzystującej odnawialne źródła energii. Zadanie polegało na budowie instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE) dla potrzeb indywidualnych budynków mieszkalnych na terenie miasta Chełm. W ramach projektu zaplanowano wykonanie instalacji kolektorów słonecznych, instalacji kotłów na biomasę (pellet) oraz instalacji fotowoltaicznych w budynkach mieszkalnych.

W 2021 roku zamontowano 709 kompletnych instalacji fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych oraz kotłów na biomasę na potrzeby projektów „Odnawialne źródła energii w Mieście Chełm”.

Wniosek I: Wartość całkowita projektu: 4 101 683,37 zł

Kwota dofinansowania: 2 414 299,42 zł

Wniosek II: Wartość całkowita projektu: 4 093 626,91 zł

Kwota dofinansowania: 2 408 220,36 zł.

Zadanie: Wykonanie inwentaryzacji źródeł niskiej emisji

Dnia 19 lutego 2021 roku podjęta została uchwała Nr XXIII/388/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa lubelskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw tzw. **uchwała antysmogowa**.

CEEB, czyli Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków to system informacji o źródłach ogrzewania budynków w Polsce. CEEB wspiera działania na rzecz poprawy jakości

powietrza w Polsce i walki z tzw. „niską emisją”. W ten sposób powstanie "mapa" emisyjności budynków oraz baza danych na temat źródeł ciepła i źródeł spalania paliw, ich przeznaczeniu i rodzaju spalanego paliwa w całym kraju. Za budowę systemu CEEB odpowiada Główny Urząd Nadzoru Budowlanego. Baza CEEB ruszyła 1 lipca 2021 roku i od tego czasu mieszkańcy muszą składać deklaracje, w przeciwnym razie grożą im kary. Obowiązek składania deklaracji wynika z ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz. U. z 2022 r. poz. 438 z późn. zm.) oraz art. 15 ustawy z dnia 28 października 2020 roku o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 2127).

W Departamencie Komunalnym Urzędu Miasta Chełm prowadzony jest rejestr deklaracji dotyczących źródeł ciepła i źródeł spalania paliw. W 2021 roku z terenu miasta łącznie zarejestrowanych zostało 672 deklaracje, w tym drogą elektroniczną spłynęło 233 deklaracji, natomiast drogą tradycyjną zarejestrowanych zostało 439.

Zgodnie z zaprojektowanymi regulacjami przewiduje się mechanizmy kontroli i weryfikacji wskazywanych w deklaracji danych, w tym podawanego sposobu ogrzewania. Będzie to miało miejsce w trakcie czynności dokonywanych przez tzw. osoby uprawnione do wprowadzania danych i informacji do ewidencji. Wszystkie dane, które wpłyną do CEEB będą weryfikowane i wówczas dokonana zostanie inwentaryzacja źródeł niskiej emisji na terenie miasta Chełm.

Powyższe będzie motywacją dla mieszkańców miasta do wymiany starych kotłów na węgiel nie spełniających żadnych norm ekologicznych i dostosowanie się do zapisów uchwały antysmogowej.

1.1.3 Ograniczenie emisji ze środków transportu

Zadanie: Bieżąca modernizacja i przebudowa układu komunikacyjnego

W celu realizacji działań ujętych w PGN prowadzono na bieżąco liczne remonty nawierzchni dróg i chodników.

Inwestycje drogowe na terenie miasta Chełm mają na celu poprawę infrastruktury drogowej w mieście, komfortu jazdy, skrócenie czasu podróży, a także poprawę stanu środowiska, w tym głównie powietrza atmosferycznego.

W latach objętych Raportem wykonano niżej wymienione prace związane z modernizacją i przebudową układu komunikacyjnego:

2020 rok

➤ „Przebudowa ul. Hutniczej w Chełmie” – w celu zrealizowania inwestycji wykonano przebudowę odcinka ulicy Hutniczej, oraz skrzyżowania, przebudowano i wybudowano kanalizację deszczową, zjazdy na posesje oraz chodniki w rejonie skrzyżowania, przebudowano infrastrukturę techniczną kolidującą z projektowanym przebiegiem ulicy.

Całkowita wartość inwestycji - 984 092,65 zł

Dofinansowanie z Państwowego Funduszu Celowego pn. "Fundusz Dróg Samorządowych"
- 679 867,40 zł

Dofinansowanie z Państwowego Funduszu Celowego pn. "Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych" - 304 225,25 zł.

➤ „Budowa alei 3-go Maja wraz z rondem Wojsławicka-Ignacego Mościckiego w Chełmie” polegająca na poprawie infrastruktury drogowej i bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez przebudowę skrzyżowania zwykłego czterowłotowego skanalizowanego na skrzyżowanie o ruchu okrężnym, dwupasowym z wydzielonymi pasami do skrętu w prawo, co spowoduje zwiększenie przepustowości wlotów na skrzyżowanie poprzez grupowanie pojazdów i zmniejszenie punktów kolizyjnych.

Państwowy Fundusz Celowy pn. "Fundusz Dróg Samorządowych".

Wartość całkowita - 5 555 193,54 zł

Kwota dofinansowania - 4 444 154,00 zł

➤ „Przebudowa ulicy Okszowskiej w Chełmie” polegająca na poprawie infrastruktury drogowej i bezpieczeństwa ruchu drogowego. Planowane efekty – nowa nawierzchnia jezdni, nowe chodniki i wymiana nawierzchni na chodnikach istniejących, nowa nawierzchnia zatoki autobusowej, nowe czytelne oznakowanie poziome i pionowe.

Państwowy Fundusz Celowy pn. "Fundusz Dróg Samorządowych".

Wartość całkowita - 1 594 785,92 zł

Kwota dofinansowania - 1 116 350,00 zł

➤ „Przebudowa ulicy Kolejowej i Obłóńskiej w Chełmie” polegająca na przebudowie skrzyżowania zwykłego czterowłotowego skanalizowanego na skrzyżowanie o ruchu okrężnym, dwupasowym z wydzielonymi pasami do skrętu w prawo, co spowoduje zwiększenie przepustowości wlotów na skrzyżowanie poprzez grupowanie pojazdów i zmniejszenie punktów kolizyjnych.

Państwowy Fundusz Celowy pn. "Fundusz Dróg Samorządowych"

Wartość całkowita - 9 964 134,11 zł

Kwota dofinansowania - 6 780 192,00 zł

➤ „Przebudowa ulicy Zenona Waśniewskiego w Chełmie” polegająca na rozwiązaniu problemu związanego z segregacją ruchu pieszego i kołowego poprzez wykonanie ciągu pieszo-jezdnego o nawierzchni z kostki bukowej betonowej wraz z wprowadzeniem „strefy zamieszkania”, doświetlenie i odwodnienie pasa drogowego.

Państwowy Fundusz Celowy pn. "Fundusz Dróg Samorządowych"

Wartość całkowita - 634 885,10 zł

Kwota dofinansowania - 443 382,15 zł

➤ „Przebudowa ulicy Sybiraków w Chełmie” polegająca na poprawie infrastruktury drogowej i bezpieczeństwa ruchu drogowego: nowa nawierzchni jezdni, likwidacja barier architektonicznych

poprzez obniżenie krawężników.

Państwowy Fundusz Celowy pn. "Fundusz Dróg Samorządowych"

Wartość całkowita - 395 922,86 zł

Kwota dofinansowania - 277 146,00 zł

➤ „Przebudowa ulicy Jagiellońskiej i Batorego w Chełmie” polegająca na budowie nowej nawierzchnia jezdni i chodników po lewej stronie ulicy, nowe przejścia dla pieszych, nowe czytelne oznakowanie poziome i pionowe.

Państwowy Fundusz Celowy pn. "Fundusz Dróg Samorządowych"

Wartość całkowita - 1 873 022,99 zł

Kwota dofinansowania - 1 311 116,00 zł

➤ „Przebudowa ulicy Ceramicznej w Chełmie” - II etap polegająca na podniesieniu parametrów technicznych i użytkowych istniejącej nawierzchni jezdni i chodnika, odwodnienie drogi, budowa przystanków wyposażonych w perony.

Państwowy Fundusz Celowy pn. "Fundusz Dróg Samorządowych"

Wartość całkowita - 1 790 026,34 zł

Kwota dofinansowania - 1 432 021,00 zł

2021 rok

➤ „Przebudowa ulicy Lubelskiej na odcinku od ul. Szpitalnej do ul. Koszarowej w Chełmie” wraz z budową kanału technologicznego, budową sieci kanalizacji deszczowej, przebudową sieci elektroenergetycznej, teletechnicznej, oświetlenia ulicznego i kanalizacji deszczowej oraz zabezpieczeniem niezbędnej infrastruktury technicznej w zakresie sieci wodociągowej, sieci gazowej, sieci elektroenergetycznej i sieci teletechnicznej. Długość przebudowanej ulicy - 574 m.

Całkowita wartość inwestycji - 4 026 878,82 zł

Dofinansowanie z Państwowego Funduszu Celowego pn. "Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg" - 2 394 377,97 zł.

Dofinansowanie z Państwowego Funduszu Celowego pn. "Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych" - 1 632 500,85 zł.

➤ „Przebudowa Al. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Chełmie” - w ramach inwestycji wykonano przebudowę jezdni, przebudowę i zabezpieczenie sieci telekomunikacyjnej, budowę kanału technologicznego, przebudowę i zabezpieczenie sieci elektroenergetycznej, przebudowę i budowę oświetlenia ulicznego, budowę i przebudowę kanalizacji deszczowej, budowę zatok autobusowych, przebudowę chodników. Długość przebudowanej ulicy - 629 m.

Całkowita wartość inwestycji - 9 704 878,99 zł

Dofinansowanie z Państwowego Funduszu Celowego pn. "Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych" - 1 973 381,86 zł

Dofinansowanie z Państwowego Funduszu Celowego pn. "Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg" - 7 731 497,13 zł.

➤ „Przebudowa drogi krajowej nr 12 w granicach administracyjnych Miasta Chełm” – rozpoczęta w 2018 roku. Długość wybudowanych dróg łącznie wyniosła ok. 8,2 km. W ramach realizacji tej inwestycji opracowana została dokumentacja projektowa na przebudowę ulic: Podgórze, Rejowiecka, Al. Przyjaźni, Rampa Brzeska, Wschodnia, wraz z przebudową i budową niezbędnej infrastruktury towarzyszącej, w tym:

- przebudowa mostu na rzece Uherka,
- przebudowa ul. Bielawin,
- przebudowa wiaduktu w ciągu Al. Przyjaźni,
- budowa dwóch rond ul. Okszowska,
- budowa wiaduktu w ciągu ul. Rampa Brzeska,
- budowa rond na skrzyżowaniu ul. Chemiczna i ul. Hutnicza,
- budowa przystanków autobusowych, chodników,
- budowa sygnalizacji świetlnej oraz elementów ITS,
- budowa miejsc obsługi rowerów.

W ramach inwestycji wykonano budowę sieci kanalizacji deszczowej, przebudowę sieci elektroenergetycznej, teletechnicznej, oświetlenia ulicznego i kanalizacji deszczowej.

Ostateczny koszt inwestycji - 130 566 899,57 zł

Dofinansowanie z CUPT: 103 831 552,17 zł

Udział własny Miasta Chełm - 26 735 347,40 zł

Budżet własny Miasta Chełm - 26 735 347,40 zł

Koszt dokumentacji projektowej wyniósł - 3 690 000,00 zł

Zakup i montaż ekranów akustycznych - 1 844 421,20 zł.

W ramach bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego podjęto w latach 2020-2021 niżej wymienione działania:

- uzupełnione zostały elementy progów zwalniających na ulicy Piramowicza/Malinowej, ulicy Rejtana, ulicy Skorupki, co znacznie spowalnia ruch w obszarach osiedlowych,
- wyznaczono nowe bezpieczne przejście dla pieszych przy ulicy Partyzantów,
- zamontowano lustro przy ulicy Koszarowej co poprawiło warunki jazdy na kolizyjnym zakręcie,
- zamontowano pylony na azylach przy przejściach dla pieszych przy ulicy Lubelskiej x 2 oraz ulicy Lwowskiej x 2.

Na utrzymanie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego przeznaczono w 2021 roku kwotę 115 368,92 zł.

W latach 2020-2021 prowadzono działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez modernizację istniejącej infrastruktury drogowej. Dokonano uzupełnienia

ubytków oraz remontów bieżących na następujących drogach powiatowych/grodzkich: Rondo ul. Lwowska -1 Sierpnia-3 Maja, ul. Piwna, ul. Metalowa, ul. Ogrodowa, ul. Lubelska, Al. Armii Krajowej, ul. Kopernika, ul. Kolejowa, ul. Szpitalna, ul. Mościckiego, ul. Zawadówka, ul. Obłowska, ul. Sienkiewicza, ul. Fabryczna, ul. Majdan, ul. Fabryczna, ul. Przemysłowa, ul. Wojsławicka, ul. Starościńska, ul. Wiejska, ul. Wołyńska, ul. Pszenna, ul. Włodawska.

Uzupełniono ubytki na skrzyżowaniach:

- ul. Kopernika – ul. Sienkiewicza,
- ul. Lubelska – ul. Hrubieszowska – ul. Pocztowa,
- ul.15 Sierpnia – ul. Karłowicza
- rondo Jana Pawła II.

Remonty bieżące na drogach gminnych w latach 2020 i 2021:

- uzupełnianie ubytków; ul. Skłodowskiej, ul. Wiercieńskiego, ul. Chełmońskiego, ul. Piaskowa, ul. Witosa, ul. Zapolskiej, ul. Chełmońskiego, ul. Rejtana,
- ręczne uzupełnianie ubytków frezem Kumowa Dolina,
- uzupełnianie istniejących ubytków w jezdniach: ul. Browarna, Łączna, Zakątek, Kowalska, Malowane, Judyma, Powstańców Warszawy, Piramowicz/Kasztanowa, Katedralna, Graniczna, Wirskiego, Wieniawskiego, Synów Pułku, Zachodnia, Szarych Szeregów, Połaniecka, Wolności, Lotnicza.

Na remonty bieżące w 2020 roku przeznaczona została kwota 1 305 060,01 zł, zaś w 2021 roku 836 735,6 zł.

Działania podejmowane przez MPGK Sp. z o. o., w tym:

- zmiatanie ręczne i mechaniczne powierzchni zatok, parkingów,
- zmiatanie mechaniczne ulic gminnych,
- oczyszczanie ręczne zieleńców i poboczy na drogach gminnych i drogach wewnętrznych;
- zmiatanie mechaniczne na mokro i ręcznie powierzchni jezdni i chodników drogi krajowej oraz dróg wojewódzkich i powiatowych w granicach miasta.

Wszystkie wymienione wyżej działania miały na celu poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym, poprawę bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu drogowego. Osiągnięto rozwój infrastruktury drogowej w sposób umożliwiający eliminację obszarów i miejsc o wysokim poziomie zagrożenia dla uczestników ruchu drogowego. Poprawę parametrów geometrycznych dróg i widoczności. Zastosowano bezpieczne typy skrzyżowań. Podniesiono standard oznakowania dróg, osiągnięto poprawę stanu technicznego jezdni i chodników, usprawniono oświetlenia uliczne. Użyto nowoczesne środki uspokojenia ruchu w obszarach osiedlowych, obszarach zabudowanych. Dostosowano urządzenia uliczne do wymagań osób niepełnosprawnych.

201111

Zadanie: Rozbudowa systemów parkingowych

Dane dotyczące tego zagadnienia są opisane w punkcie 1.1.3 Ograniczenie emisji ze środków transportu *Zadanie: Bieżąca modernizacja i przebudowa układu komunikacyjnego.*

Zadanie: Modernizacja taboru autobusowego

Na terenie miasta Chełm usługi komunikacji miejskiej świadczą Chełmskie Linie Autobusowe Spółka z o. o., ul. Okszowska 41 w Chełmie (CLA). Spółka sukcesywnie wycofuje tabor, wymieniając go na nowszy z wyższym współczynnikiem europejskiego standardu emisji spalin (EURO).

W 2021 roku CLA otrzymało w użytkowanie 6 fabrycznie nowych autobusów marki Solaris Urbino 8,9 LE. Dostarczone pojazdy wyposażone są w silnik Diesla EURO VI, niskowejściowe, jednoczłonowe, długość jednego pojazdu wynosi 9m.

Powyższe autobusy zostały pozyskane z programu na dostawę autobusów i sprzętu wraz z oprogramowaniem na potrzeby dynamicznej informacji pasażerskiej w ramach przedsięwzięcia „Budowa niskoemisyjnego systemu transportu w Chełmskim Obszarze Funkcjonalnym” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 5.0 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna, Działanie 5.4 Transport niskoemisyjny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2022.

Całkowity koszt zakupionych pojazdów - 7 002 144,00 zł. Był on współfinansowany ze środków unijnych i częściowo z budżetu Miasta Chełm.

W związku z powyższym w 2021 roku zostały wycofane z eksploatacji 3 autobusy spełniające normę spalin Euro III. W 2022 roku będą wycofane kolejne autobusy z niższą niż Euro VI normą spalin.

Łańm

Fotografia 1. Autobus marki Solaris Urbino 8,9 LE

Źródło: <https://www.nowytydzien.pl/nowe-autobusy-cla/> [dostęp 19 maja 2022 r.]

Uchwałą Nr XLIV/379/21 Rady Miasta Chełm z dnia 29 lipca 2021 roku wprowadzono od 1 września 2021 roku bezpłatną komunikację miejską. Z darmowych przejazdów mogą korzystać wszyscy użytkownicy, zarówno mieszkańcy miasta jak i osoby przyjezdne. Wprowadzenie darmowej komunikacji przyczynia się do zmian o charakterze proekologicznym i logistycznym, jak również pozytywnie wpływa na jakość powietrza.

Zadanie: Rozbudowa ścieżek rowerowych

Budowa ścieżek rowerowych przyczynia się do zmniejszenia emisji szkodliwych gazów i pyłów do powietrza, a także do obniżenia poziomu hałasu na danym obszarze. Jest to ekologiczna alternatywa do ruchu pojazdów kołowych emitujących gazy spalinowe.

W pierwszym rzędzie przy rozwoju systemu ścieżek rowerowych stawiano na:

- budowę odcinków dróg rowerowych pozwalających na połączenie w jeden ciąg dróg już istniejących, szczególnie w centrach miast,
- budowę parkingów rowerowych, szczególnie zlokalizowanych w pobliżu kluczowych celów podróży (wyższe uczelnie, szkoły, urzędy administracji lokalnej i państwowej, obiekty kultury), a także w pobliżu węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej,

➤ organizację ruchu na styku ruch rowerowy – ruch samochodowy, gwarantująca bezpieczeństwo ruchu drogowego – zarówno rowerzystów, jak i innych użytkowników dróg.

W 2021 roku w ramach inwestycji pn. „Przebudowa drogi krajowej nr 12 w granicach administracyjnych Miasta Chełm” wykonano ścieżki rowerowe po obu stronach ul. Rejowieckiej o łącznej długości 11,3 km. Przebudowa al. Marszałka Józefa Piłsudskiego przewidywała budowę ścieżek rowerowych na całej długości ulicy po obu stronach tj. 1,1 km. W ramach przebudowy ulicy Lubelskiej na odcinku od ul. Szpitalnej do ul. Koszarowej wykonano ścieżkę rowerową po jednej stronie ulicy o długości 0,3 km oraz pasy ruchu dla rowerów po obu stronach ulicy – 0,5 km. Wykonana została modernizacja istniejącej ścieżki rowerowej ul. Ceramiczna - poprawa stanu technicznego nawierzchni.

2. Zagrożenia hałasem

2.1 Minimalizacja zagrożenia mieszkańców spowodowanego ponadnormatywnym hałasem

2.1.1 Zmniejszenie obszarów narażonych na źródła hałasu

Zadanie: Uwzględnienie standardów akustycznych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta

Hałas, według ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.), jest określany, jako dźwięki o częstotliwości od 16 Hz do 16 000 Hz. Z fizycznego punktu widzenia hałas, czyli odbierane, jako dokuczliwe, przykre i szkodliwe dźwięki, to drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, najczęściej powietrza. Wyróżnia się główne trzy rodzaje hałasu, według źródła jego powstawania: hałas przemysłowy powodowany przez urządzenia i maszyny w obiektach przemysłowych i usługowych, hałas komunikacyjny pochodzący od środków transportu drogowego, kolejowego i lotniczego, hałas komunalny występujący w budynkach mieszkalnych, szczególnie wielorodzinnych i w obiektach użyteczności publicznej.

W roku 2021 uchwalono 3 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w których uwzględniono standardy akustyczne tj.:

- uchwała nr XLVI/395/21 Rady Miasta Chełm z dnia 30 września 2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm dla obszaru w rejonie **ulicy Nadtorowej - Etap I** (Dz. U. Woj. Lubelskiego poz. 4414 z dnia 2 listopada 2021 r.),
- uchwała nr XLIX/418/21 Rady Miasta Chełm z dnia 29 listopada 2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm dla obszaru **Malowane - Witosa** (Dz. U. Woj. Lubelskiego poz. 6104 z dnia 20 grudnia 2021 r.),
- uchwała nr LI/440/21 Rady Miasta Chełm z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru w rejonie rzeki Janówki i ulicy

Metalowej (Dz. U. Woj. Lubelskiego poz. 464 z dnia 25 stycznia 2022 r.).

W paragrafach dotyczących ustalenia zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego zawarto poniższe zapisy:

- „tereny oznaczone symbolem MN zalicza się do terenów chronionych akustycznie”,
- „dopuszczalny poziom hałasu od dróg oraz od pozostałych obiektów i działalności będącej źródłem hałasu dla rodzajów terenów chronionych akustycznie nie może przekraczać norm określonych w przepisach odrębnych”.

Ponadto na obszarze objętym planami dopuszcza się jedynie usługi nieuciążliwe zdefiniowane jako: **usługi o uciążliwości związanej z hałasem**, odorem, promieniowaniem, zanieczyszczeniem powietrza **mieszczącej się w granicach działki inwestora**, nie będące przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko, wymagającymi sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko i nie będące przedsięwzięciami, dla których obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko może być wymagany.

W ramach inwestycji pn. „Przebudowa drogi krajowej nr 12 w granicach administracyjnych miasta Chełm” po raz pierwszy na terenie miasta Chełm zastosowano ekrany akustyczne w miejscach, w których występuje zabudowa podlegająca ochronie akustycznej przy ulicy Rejowieckiej. Zainstalowano ekrany nieprzezroczyste charakteryzują się lepszymi właściwościami pochłaniającymi dźwięk od ekranów przezroczystych. Ich działanie polega zarówno na ograniczeniu działania bezpośredniej fali akustycznej, jak i na pochłanianiu części fali dźwiękowej, która w przypadku ekranów przezroczystych zostaje odbita w przeciwnym kierunku. Ekrany przezroczyste (odbijają) są w takich miejscach, w których budynki mieszkalne znajdują się w bliskiej odległości oraz w takich miejscach, których zastosowanie ekranów nieprzezroczystych mogłoby spowodować znaczące pogorszenie warunków bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zakup i montaż ekranów akustycznych - 1 844 421,20 zł.

Zadanie: Kontrola w zakresie dopuszczalnych norm emisji hałasu komunikacyjnego

W latach 2020–2021 na terenie miasta prowadzono badania hałasu przemysłowego, będące wynikiem działalności kontrolnej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie (WIOŚ). W tabeli poniżej przedstawiono dane przekazane do Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Lublinie (RWMS), które zgromadzono w bazie EHALAS.

W 2019 roku w ramach monitoringu hałasu prowadzono w mieście obszerne badania hałasu drogowego oraz sporządzono lokalną mapę hałasu.

Dane dotyczące stanu akustycznego środowiska na terenie województwa lubelskiego są dostępne na stronie: <https://www.gios.gov.pl/pl/lubelskie>. Ocena stanu akustycznego za rok 2021 zostanie opublikowana z końcem 2022 roku.

Tabela 5. Zakłady przemysłowe objęte kontrolą hałasu w latach 2020-2021 na terenie miasta Chełm

Nazwa zakładu	Współrzędne punktu pom. (WGS84)		Czas odniesienia	Doba pomiaru	L _{Aeq} [dB]	Wartość dopuszczalna		Przekroczenie
	Dł.	Szer.				Pora dnia [dB]	Pora nocy [dB]	
Pomiar w trybie art. 147 ust. 1 poś (pomiaru okresowe)								
Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o. o. w Chełmie	23,50	51,15	Dzień 8h	2020-01-03	45,2	55,0		0,0
	23,50	51,15	Noc 1h	2020-01-03	43,0		45,0	0,0
	23,50	51,15	Dzień 8h	2021-12-21	44,8	55,0		0,0
	23,50	51,15	Noc 1h	2021-12-21	42,3		45,0	0,0
CEMEX Polska Sp. z o. o. Zakład Cementownia Chełm	23,57	51,14	Dzień 8h	2021-08-03	47,7	55,0		0,0
	23,57	51,14	Noc 1h	2021-08-03	43,2		45,0	0,0
	23,55	51,14	Dzień 8h	2021-08-03	51,2	55,0		0,0
	23,55	51,14	Noc 1h	2021-08-03	45,0		45,0	0,0
Eko Paliwa Chełm Sp. z o. o.	23,54	51,14	Dzień 8h	2020-04-28	54,0	55,0		0,0
	23,56	51,14	Noc 1h	2020-01-02	39,9		45,0	0,0
	23,56	51,14	Dzień 8h	2021-10-28	42,3	55,0		0,0
	23,56	51,14	Noc 1h	2021-10-28	39,4		45,0	0,0
Neptun Sp. z o. o. Sp. k. w Chełmie	23,48	51,13	Noc 1h	2021-04-29	44,3		45,0	0,0
Pomiar wykonywany w ramach kontroli prowadzonej przez WIOŚ								
Neptun Sp. z o. o. Sp. k. w Chełmie	23,48	51,13	Dzień 8h	2020-07-02	52,4	55,0		0,0
	23,48	51,13	Noc 1h	2020-07-02	52,4		45,0	7,4
	23,48	51,13	Dzień 8h	2020-07-02	51,8	55,0		0,0
	23,48	51,13	Noc 1h	2020-07-02	51,9		45,0	6,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ, baza EHALAS

2.1.2 Ograniczenie uciążliwości głównych ciągów komunikacyjnych

Zadanie: Realizacja nowych oraz utrzymanie istniejących pasów zieleni wzdłuż szlaków komunikacyjnych

W latach 2020-2021 Miasto Chełm podpisało szereg umów związanych z utrzymaniem zieleni na terenie miasta, w tym w pasach drogowych ulic krajowych, wojewódzkich i powiatowych oraz w pasach drogowych ulic gminnych i wewnętrznych.

Tabela 6. Utrzymanie zieleni na terenie miasta Chełm w 2020 roku

Lp.	Nazwa zadania/przedsięwzięcia	Termin realizacji	Wykonawca	Przeznaczone środki [zł]
1.	Utrzymanie zieleni miejskiej	16.07.2020 -31.12.2020	MPGK	941 999,97
2.	Mechaniczna pielęgnacja trawnika w granicach administracyjnych	15.05.2020 -30.06.2020	MPGK	54 000,00
3.	Mechaniczna pielęgnacja trawnika w pasach dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych	15.05.2020 -30.06.2020	MPRD	40 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Chełm

Tabela 7. Utrzymanie zieleni na terenie miasta Chełm w 2021 roku

Lp.	Nazwa zadania/przedsięwzięcia	Termin realizacji	Wykonawca	Przeznaczone środki [zł]
1.	Konserwacja terenów zieleni	02.08.2021 -11.10.2021	MPGK	139 499,46
2.	Mechaniczna pielęgnacja trawników na terenie miasta Chełm w latach 2021-2024	6.05.2021 -19.07.2021	MPRD	154 007,91
3.	Utrzymanie zieleni na terenie miasta Chełm	6.05.2021 -15.07.2021	MPRD	121 483,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Chełm

W ramach wymienionych umów realizowano m. in. niżej wymienione zadania:

Koszenie:

- mechaniczna pielęgnacja trawników: mechaniczne koszenie zieleńców z ręcznym dokaszaniem z wygrabieniem, oczyszczeniem mechanicznym lub ręcznym przyległych elementów pasa drogowego: opasek, chodników, jezdni, zatok.

Zabiegi pielęgnacyjne drzew i krzewów:

- pielęgnacja drzew i krzewów liściastych poprzez np.: pielenie chwastów, poprawianie misek oraz podlewanie roślin wraz ze zraszaniem koron, przycięcie koron oraz usunięcie kwiatostanów,

- pielęgnacja drzew i krzewów iglastych poprzez np.: pielenie chwastów, poprawianie misek oraz podlewanie roślin wraz ze zraszaniem koron, przycięcie koron oraz usunięcie kwiatostanów,
- odmładzanie starszych drzew o poprzez prześwietlenie koron drzew z zaszmarowaniem ran oraz wycięciem suchych i połamanych gałęzi, wykonaniem cięć sanitarnych, korekcyjnych i technicznych,
- odmładzanie żywopłotów miękkich ze zgrabianiem odpadów oraz uprzątnięciem przyległego terenu i wywozem odpadów z żywopłotów,
- sadzenie drzew i krzewów liściastych,
- sadzenie drzew i krzewów iglastych,
- mechaniczne ścinanie drzew z karczowaniem pni wraz z wywozem.

Pielęgnacja zieleni na rondach i wysepkach kierunkowych:

- pielęgnacja oraz nasadzenia sezonowe, bylinowe na terenach zieleni miejskiej.

3. Pola elektromagnetyczne

3.1 Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

3.1.1 Ograniczenie wpływu promieniowania elektromagnetycznego na zdrowie ludzi i środowisko

Zadanie: Edukacja ekologiczna na temat rzeczywistej skali zagrożenia emisja pól

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) zaliczane jest do podstawowych zanieczyszczeń środowiska. Na terenie miasta Chełm głównymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego są stacje bazowe telefonii komórkowej. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny stacji w czasie jej pracy, a ich moc promieniowa izotropowa jest różna w zależności od wielkości bazowej. Pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na bardzo dużych wysokościach. Głównymi źródłami sztucznego promieniowania są: stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje i linie energetyczne, stacje radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie, wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji, a nawet urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Ciągły rozwój techniki będzie stale powodował wzrost oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko. W związku z tym wzrośnie poziom tła promieniowania elektromagnetycznego, jak i zwiększenie liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania.

Na terenie miasta znajdują się trzy stałe punkty monitoringowe – ul. Sienkiewicza, ul. Katedralna oraz ul. Kochanowskiego/Wincentego Witosa.

Głównymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego w mieście są stacje

bazowe telefonii komórkowej. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny stacji w czasie jej pracy, a ich moc promieniowa izotropowa jest różna w zależności od wielkości bazowej. Pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na bardzo dużych wysokościach.

W 2020 roku przyjęto natomiast 15 informacji o zmianie parametrów już zgłoszonych instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne tj.:

- 1) stacja bazowa CHE3302 zlokalizowana przy ul. Mościckiego 16 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 2) stacja bazowa CHE3304_A zlokalizowana przy al. Armii Krajowej 50 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 3) stacja bazowa instalacji radiokomunikacyjnej 1278 (84994N!) CHEŁM POCZTOWA zlokalizowana przy ul. Lubelskiej 2 w Chełmie operatora Orange Polska SA.,
- 4) stacja bazowa instalacji radiokomunikacyjnej 1278 (84994N!) CHEŁM POCZTOWA zlokalizowana przy ul. Lubelskiej 2 w Chełmie operatora Orange Polska SA.,
- 5) stacja bazowa instalacji radiokomunikacyjnej 26003 (84001N!) zlokalizowana przy ul. Wiejskiej 1 w Chełmie operatora T-Mobile Polska SA.,
- 6) stacja bazowa 1271 (84997N!) CHEŁM CENTRUM zlokalizowana przy ul. Armii Krajowej 50 w Chełmie operatora Orange Polska S.A.,
- 7) stacja bazowa CHE3301_A zlokalizowana przy ul. Towarowej 9 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 8) stacja bazowa BT12792 CHEŁM TRUBAKOWSKA zlokalizowana przy ul. Trubakowskiej 61 w Chełmie operatora Polkomtel Infrastruktura Sp. z o. o.,
- 9) stacja bazowa 12943 CHEŁM JORDANA zlokalizowana w Chełmie przy ul. Armii Krajowej 50 w Chełmie operatora Polkomtel Infrastruktura Sp. z o. o.,
- 10) stacja bazowa instalacji radiokomunikacyjnej 26007 (84004N!) zlokalizowana przy ul. Kolejowej 35 w Chełmie operatora T-Mobile Polska S.A.,
- 11) stacja bazowa BT12876 CHEŁM SŁOWACKIEGO zlokalizowana przy ul. Starościńskiej 9 w Chełmie operatora Polkomtel Infrastruktura Sp. z o. o.,
- 12) stacja bazowa CHE3309_A zlokalizowana przy ul. Lubelskiej 2 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 13) stacja bazowa 26007 (84004N!) zlokalizowana przy ul. Kolejowej 35 w Chełmie operatora T-Mobile Polska S. A.,
- 14) stacja bazowa 26012 (84005N!) WSCH_CHELM_SYNOWPULKU15 zlokalizowana przy ul. Synów Pułku 15 w Chełmie operatora T-Mobile Polska S.A.,
- 15) stacja bazowa instalacji radiokomunikacyjnej 26005 (84003N!) WCH_CHELM_KSMROZKA2 zlokalizowana przy ul. ks. M. Mrozka 2 operatora T-Mobile Polska S.A.

W 2021 roku przyjęto informacje o zmianie parametrów już zgłoszonych instalacji wytwarzających

pola elektromagnetyczne tj.:

- 1) stacja bazowa 26004 (84002N!) zlokalizowana przy ul. Towarowej 1 w Chełmie operatora T-Mobile Polska Sp. z o. o.,
- 2) stacja bazowa CHE3308_A zlokalizowana przy ul. Grunwaldzkiej 32 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 3) stacja bazowa CHE3304_A zlokalizowana przy al. Armii Krajowej 50 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 4) stacja bazowa 11791 CHEŁM_MPEC zlokalizowana przy ul. Towarowej 9 w Chełmie operatora Polkomtel Infrastruktura Sp. z o. o.,
- 5) stacja bazowa CHE3309_A zlokalizowana przy ul. Lubelskiej 2 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 6) stacja bazowa CHE3301_A zlokalizowana przy ul. Towarowej 9 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 7) stacja bazowa CHE3309_A zlokalizowana przy ul. Lubelskiej 2 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 8) stacja bazowa CHE3302_A zlokalizowana przy ul. Mościckiego 16 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 9) stacja bazowa 1273 (84989N!) RAMPA zlokalizowana w Chełmie przy ul. Towarowej 1 operatora Orange Polska S.A.,
- 10) stacja bazowa CHE3312_A zlokalizowana przy ul. Starościńskiej 9 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 11) stacja bazowa 26003 (84001N!) WCH_CHELM_WIEJSKA1 zlokalizowana przy ul. Wiejskiej 1 w Chełmie operatora T-Mobile Polska S. A.,
- 12) stacja bazowa 26004 (84002N!) zlokalizowana przy ul. Towarowej 1 w Chełmie operatora T-Mobile Polska S. A.,
- 13) stacja bazowa 26012 (84005N!) WCH_CHELM_SYNOWPULKU15 zlokalizowana przy ul. Synów Pułku 15 w Chełmie operatora T-Mobile Polska S. A.,
- 14) stacja bazowa 26005 (84003N!) WCH_CHELM_KSMROZKA2 zlokalizowana przy ul. ks. Marcelego Mrozka 2 w Chełmie operatora T-Mobile Polska S. A.,
- 15) stacja bazowa CHE3301_A zlokalizowana przy ul. Towarowej 9 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,
- 16) stacja bazowa CHE3305_E zlokalizowana przy ul. Rejowieckiej 34 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.

W 2021 roku przyjęto nowe zgłoszenia z uwagi na wytwarzanie pól elektromagnetycznych z instalacji radiokomunikacyjnej:

- 1) stacja bazowa CHE3312_A zlokalizowana przy ul. Starościńskiej 9 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.,

- 2) stacja bazowa (84130N!) CHELM WSCHODNIA zlokalizowana w Chełmie przy ul. Wschodniej 19A operatora Orange Polska S.A.
- 3) stacja bazowa CHE3305_E zlokalizowana przy ul. Rejowieckiej 34 w Chełmie operatora P4 Sp. z o. o.

W trosce o naturalne środowisko prowadzone są przez placówki oświatowe na terenie miasta działania edukacyjne związane z zanieczyszczeniem środowiska sztucznymi polami elektromagnetycznymi. Działania te m. in. dotyczą przekazania informacji o szkodliwości nagminnego korzystania z urządzeń mobilnych – telefonów i smartfonów.

Zadanie: Wprowadzenie zagadnienia oraz uwzględnienie źródeł pól elektromagnetycznych na etapie planowania przestrzennego

We wszystkich uchwałach w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględniono źródła pól elektromagnetycznych. W paragrafach dotyczących ustalenia zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego zawarto m. in zapis: „ustala się ochronę przed promieniowaniem elektromagnetycznym poprzez określenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku zgodnie z przepisami odrębnymi”. Ponadto dla linii energetycznych, które mogą być źródłem promieniowania elektromagnetycznego a występują na obszarach przyjętych planów, wyznaczono strefy wolne od zabudowy.

Zadanie: Prowadzenie ewidencji źródeł promieniowania elektromagnetycznego

WIOŚ Delegatura w Chełmie w związku z prowadzonymi kontrolami PEM posiada zestawienie stacji bazowych telefonii komórkowej, nadajników radiowych oraz linii wysokiego napięcia, dla których wykonano pomiary.

Na terenie miasta Chełm w bazie danych znajdują się 34 obiekty.

4. Gospodarowanie wodami

4.1 Poprawa jakości wód oraz ochrona ich zasobów i jakości

4.1.1 Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Zadanie: Edukacja poprzez propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędności wody

W roku 2020 MPGK Sp. z o. o. prowadziło wiele zadań z edukacji ekologicznej na terenie naszego miasta skierowanych bezpośrednio do wszystkich mieszkańców. Każde z nich miało na celu podniesienie świadomości ekologicznej, propagowanie działań proekologicznych oraz zasad zrównoważonego rozwoju.

W swoich działaniach w zakresie edukacji odnoszących się do propagowania postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody skupiono się na ochronie wód podziemnych, które służą jako źródło wody pitnej, jak również wód powierzchniowych, które są odbiornikiem oczyszczonych przez MPGK Sp. z o. o ścieków. Podkreślona została także konieczność racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w każdym gospodarstwie domowym jak i zakładach pracy.

W roku 2021 Spółka skupiła się na pogłębianiu wiedzy mieszkańców z zakresu edukacji ekologicznej na różnych szczeblach. Podejmowano działania z wykorzystaniem różnych źródeł tj. prasy, radia, strony internetowej Spółki oraz portalu w mediach społecznościowych. Na portalu Facebook publikowano informacje w ramach Tygodnia Czystości Wód, zachęcające do wzięcia udziału w operacji sprzątnięcia rzeki Uherki pn. „Czysta Rzeka 2021”. Celem tej akcji było zwrócenie uwagi na duży problem jakim jest zanieczyszczenie wody, czy też linii brzegowej oraz zachęcenie do ich ochrony.

Dbłość o środowisko wodne jest jednym z najważniejszych aspektów ekologii. Głównym zadaniem jest wdrażanie procesów mających na celu ochronę wody, jej magazynowanie i odpowiednie gospodarowanie. Do najważniejszych działań edukacji społeczeństwa w tym zakresie jest podkreślenie jak ważne jest wykorzystywanie deszczówki. Z okazji „Dnia Ziemi” z uwagi na obostrzenia pandemiczne przygotowano materiały edukacyjne tj. prezentacje „Woda wokół nas” dla uczniów szkół podstawowych i przedszkolaków. Prezentacje z wyprzedzeniem zostały rozesłane do placówek oświatowych. Zamieszczono je także na stronie internetowej.

Wojciech

Tabela 8. Wykaz działań podjętych przez jednostki oświatowe w zakresie propagowania postaw i zachowań motywujących do oszczędności wody

Nazwa jednostki realizującej zadanie	Forma realizacji	
	2020	2021
Przedszkole Miejskie Nr 5, ul. Kwiatowa 1, 22-100 Chełm	<ul style="list-style-type: none"> · „Oszczędzanie wody” - oglądanie bajki edukacyjnej Hibbi, zwrócenie uwagi dzieci na problem niedostatku wody pitnej na świecie i na konieczność jej oszczędzania; · „Przedzskolaku oszczędzaj wodę” – wykonanie karty pracy; · „Doceń wodę” – spotkanie integracyjne z okazji Światowego Dnia Wody; · „Światowy Dzień Wody, Ziemi” prezentacja multimedialna przy współpracy z MPGK; · Realizacja programu ogólnopolskiego „Czyściochowo”; 	<ul style="list-style-type: none"> · „Dlaczego należy oszczędzać wodę?” – rozmowa na podstawie doświadczeń dzieci, oglądanie filmu edukacyjnego; · „Po co ludziom, zwierzętom i roślinom jest woda?” – rozmowa; · „Bez wody nie ma życia” – rozmowa na podstawie prezentacji multimedialnej; · „Kiedy myjemy ręce?” – rozmowa przy obrazkach, uwrażliwienie dzieci na oszczędne korzystanie z wody; · „Mokre zabawy” – zabawa badawcza; · „Oszczędzamy wodę” - zabawy badawcze z pracownikami MPGK; · „Mydło lubi zabawę” – zabawy przy piosence; · „Lany poniedziałek” - oglądanie filmu edukacyjnego; · „Smigus - Dyngus” – zabawa ruchowa – muzyczna;
Przedszkole Miejskie Nr 10, ul. Zachodnia 49, 22-100 Chełm	<ul style="list-style-type: none"> · „Woda i siła powietrza - jak powstają kątuze i powietrze” – zajęcia dla dzieci w ramach Klubu Młodych Odkrywców (KMO); · „Światowy Dzień Wody” – zajęcia na temat oszczędzania wody; · „Dlaczego woda jest taka bardzo ważna” – zajęcia w ramach Programu „Czyste powietrze wokół nas”; 	<ul style="list-style-type: none"> · „Woda i zjawiska pogodowe” – zapoznanie dzieci ze źródłami wody oraz jej znaczenie w życiu ludzi, zwierząt i roślin;
Przedszkole Miejskie Nr 11, al. Mar. J. Piłsudskiego 25 a, 22-100 Chełm	<ul style="list-style-type: none"> · „Mamo, tato wolę wodę” – realizacja ogólnopolskiego programu prozdrowotnego; · Podróż on-line po oczyszczalni ścieków; · „Oszczędzaj wodę” – cykl zajęć edukacyjnych; 	<ul style="list-style-type: none"> · „Mamo, tato wolę wodę” – realizacja ogólnopolskiego programu prozdrowotnego; · Zajęcia edukacyjne „Co zrobić aby Ziemia nie zmieniła się w pustynię”;

<p>Przedszkole Miejskie Nr 12; ul. Powstańców Warszawy 6, 22-100 Chełm</p>	<p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> · „Bezpieczny i zdrowy przedszkolak” - realizacja programu własnego; kształtowanie właściwych nawyków dotyczących ochrony środowiska naturalnego, rozwijanie troski o obecną i przyszłą jakość życia na ziemi; · „Dbamy o zdrowie” – bloki tematyczne; · „Wędrówka wody” – doświadczenia, zapoznanie ze sposobami oszczędzania wody;
<p>Przedszkole Miejskie Nr 13 z Oddziałami Integracyjnymi, ul. Połaniecka 5, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> · „Dbamy o zasoby naturalne” – zabawy badawcze mające na celu określenie, dlaczego woda jest ważna i jak ją oszczędzać; · „Woda to życie” – zachęcanie do picia wody, propagowanie postaw oszczędzania wody; · „Komu potrzebna jest woda?” – woda, jako główne źródło życia; · Słuchanie fragmentu wiersza Teresy Ferenc- Woda; · „Bystrzaki z Trzynastki” – zabawy badawcze, obserwacje, doświadczenia ukazujące właściwości wody; 	<ul style="list-style-type: none"> · Projekt „Kids & Sport” – „Woda” - sytuacja edukacyjna; · „Woda źródłem życia i zdrowia” – zwrócenie uwagi na to, że bez wody nie ma życia i dlatego musimy ją oszczędzać; · „Kącik małego badacza” – zabawy badawcze z wodą; · „Czym jest śnieg?” - wykonanie cyklu doświadczeń; · „Bystrzaki z Trzynastki” – zabawy badawcze, obserwacje, doświadczenia ukazujące właściwości wody; · „Woda – źródłem życia” – wystawa prac plastycznych, poszerzanie i utrwalanie wiedzy o znaczeniu wody w przyrodzie;
<p>Przedszkole Miejskie Nr 14, ul. Grota Roweckiego 4a, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> · „Mama, tato wolę wodę!” - podkreślenie roli wody na zdrowie i zdrowie człowieka (marzec 2020); · Obchody „Dnia Wody” - propagowanie wśród dzieci i rodziców zachowań na rzecz ochrony zasobów wodnych, wykonanie tablicy informacyjnej (marzec 2020); 	<ul style="list-style-type: none"> · „Mama, tato wolę wodę!” - podkreślenie roli wody na zdrowie człowieka (marzec 2021); · Obchody „Dnia Wody” - propagowanie wśród dzieci i rodziców zachowań na rzecz ochrony zasobów wodnych, wykonanie tablicy informacyjnej (marzec 2021);
<p>Przedszkole Miejskie Nr 15 ul. H. Wieniawskiego 3, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> · „Światowy Dzień Wody” - oglądanie filmu o oczyszczalni wody; · Obchody „Dnia Wody” – zajęcia edukacyjne w ramach współpracy Klubu Młodych Odkrywców z PWSZ w Chełmie (marzec 2020); · „Woda źródłem życia” – cykl zajęć edukacyjnych w ramach realizacji innowacji pedagogicznej „Z naturą na Ty” przyrodniczo-ekologicznej „Z naturą na Ty” (kwiecień 2020); 	<ul style="list-style-type: none"> · „Woda źródłem życia” – cykl zajęć edukacyjnych w ramach realizacji innowacji pedagogicznej z zakresu edukacji przyrodniczo-ekologicznej „Z naturą na Ty” (kwiecień 2021); · „Oszczędzamy wodę” – zajęcia edukacyjne w ramach realizacji innowacji pedagogicznej z zakresu edukacji przyrodniczo-ekologicznej „Z naturą na Ty” (kwiecień 2021);

<p>Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Tadeusza Kościuszki z Oddziałami Integracyjnymi ul. Wołyńska 1, 22-100 Chełm</p>	<p>·Cykl lekcji nt.: „Skąd się bierze czysta woda”;</p>	<p>·Cykl lekcji z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych i filmów nt. walorów zdrowotnych wody, sposobów jej oszczędzania, sposobów pozyskania ciepła w domu i ekologicznych źródeł energii; ·„Światowy Dzień Ziemi” - warsztaty na temat zasobów wody w przyrodzie i sposobów jej oszczędzania, wykonanie przez uczniów i wystawienie plakatów na temat oszczędzania wody; ·„Z ekologią za Pan Brat” - Woda jako źródło życia – rola wody w przyrodzie, sposoby jej oszczędzania, cykl zajęć;</p>
<p>Szkoła Podstawowa Nr 2 im. ks. Stanisława Staszica, ul. Obłofska 51, 22-100 Chełm</p>	<p>·„Z ekologią za Pan Brat” - Woda jako źródło życia – rola wody w przyrodzie, sposoby jej oszczędzania, cykl zajęć;</p>	<p>·„Światowy Dzień Wody” - realizacja projektu „Szkoła ćwiczeń”, prezentacje i doświadczenia z wodą, które zostały udostępnione społeczności szkolnej celem zwiększenia świadomości społecznej dotyczącej roli, jaką woda odgrywa w naszym życiu, ale też zagrożeń, jakie niesie ze sobą „kurczenie się” jej zasobów; ·Zwiedzanie ujęcia wody Bariera - wycieczka ekologiczna, poznanie procesu oczyszczania ścieków oraz zwrócenie uwagi dzieci na konieczność oszczędzania wody, możliwość poznania zasady działania biologicznej oczyszczalni ścieków, obserwacja procesu technologicznego oczyszczania ścieków, poznanie systemu sterowania urządzeniami do oczyszczania (12 października 2021 r.); ·Skąd się bierze czysta woda? - pogadanka na temat oszczędzania wody. ·„Z biegiem rzeki” - poznanie zwierząt występujących na obszarach poszczególnych odcinków rzeki; przypomnienie sposobów oszczędzania wody; ·Człowiek i przyroda – wrogowie czy przyjaciele? Jak i dlaczego należy oszczędzać wodę? Jak prawidłowo odżywiać się i nie marnować żywności? Jak oszczędzać wodę? Woda występuje w trzech stanach skupienia;</p>
<p>Szkoła Podstawowa Nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, ul. S. Wyszyńskiego 15, 22-100 Chełm</p>	<p>·Przeprowadzenie badań i doświadczeń - badanie stanu czystości wody; ·Zwiedzanie oczyszczalni ścieków - poznanie procesu oczyszczania ścieków oraz zwrócenie uwagi dzieci na konieczność oszczędzania wody, możliwość poznania zasady działania biologicznej oczyszczalni ścieków, obserwacja procesu technologicznego oczyszczania ścieków, poznanie systemu sterowania urządzeniami do oczyszczania; ·„Światowy Dzień Wody” - prezentacje i doświadczenia z wodą, które zostały udostępnione społeczności szkolnej celem zwiększenia świadomości społecznej dotyczącej roli, jaką woda odgrywa w naszym życiu;</p>	<p>·„Światowy Dzień Wody” - realizacja projektu „Szkoła ćwiczeń”, prezentacje i doświadczenia z wodą, które zostały udostępnione społeczności szkolnej celem zwiększenia świadomości społecznej dotyczącej roli, jaką woda odgrywa w naszym życiu, ale też zagrożeń, jakie niesie ze sobą „kurczenie się” jej zasobów; ·Zwiedzanie ujęcia wody Bariera - wycieczka ekologiczna, poznanie procesu oczyszczania ścieków oraz zwrócenie uwagi dzieci na konieczność oszczędzania wody, możliwość poznania zasady działania biologicznej oczyszczalni ścieków, obserwacja procesu technologicznego oczyszczania ścieków, poznanie systemu sterowania urządzeniami do oczyszczania (12 października 2021 r.); ·Skąd się bierze czysta woda? - pogadanka na temat oszczędzania wody. ·„Z biegiem rzeki” - poznanie zwierząt występujących na obszarach poszczególnych odcinków rzeki; przypomnienie sposobów oszczędzania wody; ·Człowiek i przyroda – wrogowie czy przyjaciele? Jak i dlaczego należy oszczędzać wodę? Jak prawidłowo odżywiać się i nie marnować żywności? Jak oszczędzać wodę? Woda występuje w trzech stanach skupienia;</p>

<p>Szkoła Podstawowa Nr 5 im. Marii Konopnickiej, ul. 1 Pułku Szwoleżerów 1, 22-100 Chełm</p>	<p>Woda – bezcenny dar i ważny element przyrody - „Dlaczego i w jaki sposób powinniśmy oszczędzać wodę?” · Źródła wody na Ziemi - poznanie rodzajów zbiorników wodnych, wprowadzenie pojęć: ląd, woda słodka, woda słona, przyczyny i sposoby oszczędzania wody; · Lekcje Gospodarki - O obiegu zamkniętym wody - przy współpracy z Fundacją CEMEX;</p>	<p>· Doświadczenia z wodą - Co się rozpuszcza w wodzie, a co nie? Konieczność i sposoby oszczędzania wody; · Łapmy wodę, czyli jak codziennie mądrze wybierać; · Konkurs plastyczny z okazji Światowego Dnia Wody;</p>
<p>Szkoła Podstawowa Nr 8, im. Bolesława Zygmunta Wirskiego, ul. Potaniecka 10, 22-100 Chełm</p>	<p>· Rozmowy, pogadanki z uczniami o konieczności oszczędzania wody w szkole i w domu, wykonanie doświadczeń z wodą, ćwiczenia interaktywne o oszczędzaniu wody; · Nauka piosenki "Nad wodą"; · „Wisła królowa polskich rzek”-plakat; · Układanie puzzli - mapa Polski – rzeki; · Nauka korzystania z planów i map topograficznych; · Wykonanie schematu klasyfikacji rodzaju opadów i osadów atmosferycznych względem pory roku; · Prowadzenie obserwacji rodzaju chmur z uwzględnieniem chmur przynoszących mżawkę, deszcz lub śnieg oraz zapowiadające burzę i ulewne, nawalne deszcze; · Poznanie zasad zachowania się przy groźnych zjawiskach pogodowych np. burze, deszcze nawalne (powódź) czy zawieje śnieżne. · Eksperymenty ze śniegiem, filtrowanie wody;</p>	<p>· Obchody „Światowego Dnia Wody” - pogadanka o znaczeniu i racjonalnym wykorzystywaniu wody, wykonanie akwariów w słoikach, wykonanie plakatów; · „Jak oszczędzam wodę?” - prace plastyczne; · Zajęcia z edukacji matematycznej - miary i objętości wody; · Zadania matematyczne- szacowanie wyników liczb - powierzchni oceanów i mórz, przedstawianie danych za pomocą wykresów i diagramów procentowych; · Edukacja matematyczna - stany skupienia wody - kwaśne deszcze; · Wykonanie gazetki okolicznościowej - eksperymenty z wodą - parowanie wody, obieg wody w przyrodzie; · Projekt „Błękitni Aktywni”; · Projekt “Filtrujemy dla Bałtyku”; · Układanie haseł dotyczących oszczędzania wody, ilustrowanie wybranych haseł; · Projekt edukacyjny z PAH (Quizy Kahoot, prezentacja nt. wodnych działań pomocowych, publikacje merytoryczne, przygotowanie przez chętnych uczniów plakatów edukacyjnych, prezentacji dotyczących oszczędzania wody);</p>
<p>II Liceum Ogólnokształcące im. gen. Gustawa Orlicz -Dreszera, ul. Szpitalna 14, 22-100 Chełm</p>	<p>· Obchody „Światowego Dnia Wody” - webinarium organizowane przez Katedrę Inżynierii Środowiska i Geodezji Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie;</p>	<p>-</p>

<p>Zespół Szkół Ekonomicznych i Mundurowych im. gen. Władysława Andersa, ul. H. Sienkiewicza 22, 22 - 100 Chełm</p>	<p>·Pogadanka na temat metod oszczędzania wody w gospodarstwie domowym; ·Cztery szkolenia wewnętrzne dla personelu sprzątającego szkołę w zakresie racjonalnego wykorzystywania wody; ·Zawieszenie tablic informujących m. in. o sposobach oszczędzania;</p>	<p>·Pogadanka na temat metod oszczędzania wody w gospodarstwie domowym;</p>
<p>IV Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi im. Jadwigi Młodowskiej, ul. Św. Mikołaja 4, 22-100 Chełm</p>	<p>·Obchody „Dnia Wody” – wykonywanie doświadczeń z wykorzystaniem wody, mikroskopowe badanie życia w wodzie pochodzącej z różnych zbiorników wodnych; ·Realizacja tematów o ochronie środowiska wód - wpływ rolnictwa na jakość wód, eutrofizacja, zanieczyszczenia wód ściekami komunalnymi, budowa i działanie oczyszczalni ścieków, w tym biologicznych oczyszczalni przydomowych, wpływ przemysłu na żywe organizmy w zbiornikach wodnych, melioracja i jej wpływ na ekosystemy;</p>	<p>·Obchody „Dnia Wody” – wykonywanie doświadczeń z wykorzystaniem wody, mikroskopowe badanie życia w wodzie pochodzącej z różnych zbiorników wodnych; ·Realizacja tematów o ochronie środowiska wód - wpływ rolnictwa na jakość wód, eutrofizacja, zanieczyszczenia wód ściekami komunalnymi, budowa i działanie oczyszczalni ścieków, w tym biologicznych oczyszczalni przydomowych, wpływ przemysłu na żywe organizmy w zbiornikach wodnych, melioracja i jej wpływ na ekosystemy;</p>
<p>Zespół Szkół Budowlanych i Geodezyjnych im. 24 Puku Artylerii Pancerniej, ul. S. Batorego 1, 22-100 Chełm</p>	<p>·Segregacja odpadów na terenie placówki, mini-akcje edukacyjne dot. min. oszczędzania wody, energii elektrycznej, segregacji odpadów, itp.;</p>	<p>·Segregacja odpadów na terenie placówki, mini-akcje edukacyjne dot. min. oszczędzania wody, energii elektrycznej, segregacji odpadów, itp.;</p>
<p>Zespół Szkół Technicznych im. Gen. Zygmunta Bohusza -Szyszko, ul. Graniczna 2, 22-100 Chełm</p>	<p>·Znaczenie wody dla organizmów żywych - omówienie danych dot. oczyszczania wód w tym bioindykatorów (101 uczestników);</p>	<p>·Znaczenie wody dla organizmów żywych - omówienie danych dot. oczyszczania wód w tym bioindykatorów, dyskusja nt. stanu wód w Polsce i na świecie (159 uczestników); ·Mała retencja - więcej wody dla przyrody – pogadanka nt. oszczędzania wody pitnej/stodkłej (98 uczestników); ·Wykład połączony z pogadanką i prezentacją multimedialną na temat ochrony wód i jej retencji (17 uczestników); ·Zaprojektowanie i powieszenie gazetek w szkole i internacie szkolnym dot. retencji wód (6 uczestników);</p>

<p>Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. Kazimierza Andrzeja Jaworskiego, ul. Reformacka 13, 22-100 Chełm</p>	<p>·Zasoby wodne Ziemi – zajęcia edukacyjne – 40 osób (luty 2020), ·Obchody „Światowego Dnia Wody 2020” – zajęcia edukacyjne – 98 osób (marzec 2020);</p>	<p>·Zasoby wodne Ziemi – zajęcia edukacyjne – 84 osoby (luty 2021); ·Obchody „Światowego Dnia Wody 2021” – „Docięmy wodę” – zajęcia dla młodzieży, quizy, puzzle, zagadki – 141 osób (marzec 2021); ·„Jak oszczędzam wodę” – praca plastyczna – 15 osób (marzec 2021); ·Wyzwanie wodne w pomocy humanitarnej – szkolenie (marzec 2021); ·Obchody „Światowego Dnia Wody z PAH” (kwiecień 2021);</p>
<p>Zespół Szkół Energetycznych i Transportowych im. ks. Stanisława Staszica, ul. Jagiellońska 29, 22-100 Chełm</p>	<p>·Obchody „Dnia Ziemi 2020” – prezentacja dot. przyczyn zmian klimatu i jego skutki, sposobu oszczędzania energii, ciepła, wody, papieru, zachęcenie do ekologicznej jazdy samochodem; ·Eko-zadania dla uczniów do wykonania w domu oraz zaproszenie do udziału w warsztatach online „Dzień Ziemi w Ministerstwie Klimatu”; ·Zajęcia dotyczące ochrony klimatu w ramach lekcji geografii i zajęć z wychowawcą (22 kwietnia 2020);</p>	<p>·i edycja konkursu „Szkoła z klimatem” - czym są zmiany klimatyczne, jakie stwarzają zagrożenia oraz w jaki sposób można te zmiany łagodzić i jakie działania należy podejmować; Stworzenie Mini Planu Adaptacji do Zmian Klimatycznych - retencja wody opadowej i gospodarowanie wodą, stworzenie zielonych ścian i innych terenów zielonych, sprzyjających oczyszczaniu powietrza, wypoczynkowi i rekreacji uczniów oraz okolicznych mieszkańców; ·Konsultacje ze społecznością szkolną i lokalną (ankiety online, ulotki dotyczące projektu rozdane wśród mieszkańców);</p>
<p>Zespół Wychowania i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznego Nr 2, ul. Powstańców Warszawy 8, 22-100 Chełm</p>	<p>·Pogadanki i prelekcje uświadamiające o konieczności oszczędnego korzystania z energii elektrycznej, wody i innych zasobów;</p>	<p>·Pogadanki i prelekcje uświadamiające o konieczności oszczędnego korzystania z energii elektrycznej, wody i innych zasobów;</p>
<p>Młodzieżowy Dom Kultury, ul. Pocztowa 41 22-100 Chełm</p>	<p>-</p>	<p>·Wprowadzenie bidonów zamiast kubeczków (wszyscy wychowankowie MDK-u); ·Zamontowanie Stacji wody pitnej 2 szt. w ramach projektu Budowy Systemu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Chełmie;</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od placówek oświatowych i MDK

4.1.2 Ochrona zasobów oraz wzrost jakości wód powierzchniowych i podziemnych

Zadanie: Prowadzenie monitoringu stanu i jakości wód

Wody powierzchniowe są zagrożone przede wszystkim punktowymi źródłami zanieczyszczeń, spływami powierzchniowymi z terenów rolniczych oraz zanieczyszczeniami wprowadzanymi przez opady atmosferyczne.

Badania i ocena jakości wód powierzchniowych w ramach PMŚ wynika z art. 349 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku - Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.) zwanej dalej ustawą - Prawo wodne, przy czym zgodnie z ust. 3 tego badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych należą do kompetencji właściwego organu Inspekcji Ochrony Środowiska.

Celem wykonywania badań jest dostarczenie wiedzy o stanie wód, koniecznej do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu oraz ochrony wód przed zanieczyszczeniem. Działania te powinny zapewnić ochronę przed eutrofizacją spowodowaną wpływem źródeł bytowo-komunalnych i rolniczych oraz ochronę przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego.

Wody powierzchniowe

Na terenie miasta zlokalizowana jest jedna jednolita część wód powierzchniowych - Uherka od źródeł do Garki. Badania monitoringowe tej jcw p prowadzone są cyklicznie, co 3 lata w ramach monitoringu operacyjnego co 6 lat monitoringu diagnostycznego w punkcie pomiarowo - kontrolnym Uherka – Przysiółek Czuczycze. Ocena stanu wód wykonywana jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2021 poz. 1475 z późn. zm.) co 3 lata.

Ostatnia ocena stanu wód została przeprowadzona w 2020 roku na podstawie najbardziej aktualnych wyników badań z ostatnich 6 lat. W wyniku przeprowadzonej klasyfikacji stanu ekologicznego, stanu chemicznego oraz stanu wód jcw p Uherka do Garki stwierdzono zły stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego oraz zły stan wód.

Wody podziemne

W latach 2020-2021 Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie GIOŚ, w ramach PMŚ, przeprowadził monitoring operacyjny stanu chemicznego wybranych jednolitych części wód podziemnych. Na terenie miasta badania wód podziemnych zrealizowano w 1 punkcie pomiarowym. Wyniki oznaczeń terenowych i laboratoryjnych poddano analizie i wyznaczono klasę jakości wód podziemnych w punkcie pomiarowym. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych

(Dz. U. z 2019 poz. 2148) klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć następujących klas jakości wód podziemnych:

- I klasa – wody bardzo dobrej jakości,
- II klasa – wody dobrej jakości,
- III klasa – wody zadowalającej jakości,
- IV klasa – wody niezadowalającej jakości ,
- V klasa – wody złej jakości.

Klasy jakości wód podziemnych I–III oznaczają dobry stan chemiczny, a klasy IV i V oznaczają słaby stan chemiczny. Przy ocenie stanu chemicznego wód podziemnych w punkcie pomiarowym dopuszcza się przekroczenie wartości granicznych elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych gdy jest ono spowodowane przez naturalne procesy, z zastrzeżeniem że przekroczenie tych wartości nie dotyczy elementów fizykochemicznych oznaczonych w rozporządzeniu symbolem „H” i mieści się w granicach przyjętych dla kolejnej niższej klasy jakości wód podziemnych.

Wyniki badań oraz klasyfikacja wód podziemnych w punkcie pomiarowym zlokalizowanym na terenie miasta dostępna jest na stronie internetowej GIOŚ pod linkami:

- za 2020 rok <https://mjwp.gios.gov.pl/wyniki-badan/wyniki-badan-2020.html>,
- za 2021 rok <https://mjwp.gios.gov.pl/wyniki-badan/wyniki-badan-2021-a.html>.

Zadanie: Kontrola przestrzegania ustaleń zawartych w decyzjach dotyczących stref ochronnych wokół ujęć wody, rozbudowę sieci wodociągowej

MPGK Sp. z o. o. wydając warunki techniczne przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, w przypadku braku w pobliżu nieruchomości kanalizacji sanitarnej oraz gdy nieruchomość znajduje się w strefie ochrony pośredniej ujęć wody, proponuje rozwiązania indywidualne, tj. budowę szczelnego zbiornika bezodpływowego.

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, a tym samym odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi na terenach ochronnych ujęć wody jest zabronione.

5. Gospodarka wodno-ściekowa

W 2020 roku podjęto uchwałę Nr XXXII/307/20 Rady Miasta Chełm z 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Chełm położonej w województwie lubelskim, na terenie miasta Chełm i gminy Chełm, o równoważnej liczbie mieszkańców 100 926 RLM z oczyszczalną ścieków "Bielawin". Poprzedzającą ją uchwałą nr XLVII/757/2014 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 14 lipca 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granicy aglomeracji Chełm, (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2014 r. poz. 2688), utraciła moc z dniem wejścia w życie ww. uchwały.

5.1 Poprawa jakości i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

5.1.1 Ograniczenie zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Zadanie: Kontrola prawidłowego pozbywania się nieczystości ciekłych przez mieszkańców

W 2021 roku pracownicy Departamentu Komunalnego Urzędu Miasta Chełm i pracownicy MPGK Sp. z o. o. wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej przeprowadzili kontrole nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków. Przedmiotem kontroli było ustalenie przestrzegania obowiązków spoczywających na właścicielu nieruchomości niepodłączonej do sieci kanalizacji miejskiej w zakresie gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych, w tym: posiadanie umowy zawartej z przedsiębiorcą świadczącym usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie miasta Chełm oraz częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. W trakcie kontroli mieszkańcy uzyskiwali informacje na temat możliwości podłączenia do kanalizacji miejskiej oraz o konsekwencjach wynikających z nieprzestrzegania wymogów ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888 z późn. zm.). W okresie październik-listopad 2021 roku skontrolowano nieruchomości przy ulicy Budowlanej i ulicy Ceramicznej.

Kontynuowano program likwidacji lokalnych szamb i podłączenia obiektów do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej. W latach objętych Raportem udzielono 13 dotacji osobom fizycznym w kwocie po 800,00 zł.

Tabela 9. Zestawienie udzielonych dotacji na likwidację szamb i wykonanie przyłączy kanalizacyjnych w latach 2020-2021

Lp.	Adres inwestycji	
	2020	2021
1	ul. Lubelska 161A	ul. Pszenna 6
2	ul. H. Jordana 31	ul. Lubelska 163/4
3	ul. H. Jordana 29	ul. Budowlana 15
4	ul. Hrubieszowska 36	ul. Okszowska 65
5	ul. Trubakowska 19A	ul. Piastowska 21
6		ul. Ceramiczna 45
7		ul. I. Stanisławskiej 6a
8		ul. Wolwinów 32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Chełm

W 2020 roku długość przyłączy kanalizacyjnych włączonych do eksploatacji wynosiła 635,80 m (40 szt.), w tym do budynków mieszkalnych 538,70 m (37 szt.). Zlikwidowano 5 szt.

zbiorników bezodpływowych.

W 2021 roku długość przyłączy kanalizacyjnych włączonych do eksploatacji wynosiła 827,50 m (50 szt.), w tym do budynków mieszkalnych 808,70 m (48 szt.). Zlikwidowano 18 szt. zbiorników bezodpływowych.

Zadanie: Edukacja mieszkańców w zakresie ochrony wód oraz racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych przez gospodarstwa domowe

Do najważniejszych działań edukacji społeczeństwa należy podkreślanie jak ważne jest wykorzystywanie wody opadowej. W 2021 r. z okazji „Dnia Ziemi” z uwagi na obostrzenia pandemiczne przygotowano materiały edukacyjne i prezentacje „Woda wokół nas” dla uczniów szkół podstawowych i przedszkolaków. Prezentacje z wyprzedzeniem zostały rozesłane do placówek oświatowych, zamieszczono je także na stronie internetowej.

Zadanie: Odcięcie nielegalnych podłączeń kanalizacji deszczowej do sieci kanalizacji sanitarnej

W latach 2020-2021 nie wykryto nielegalnych podłączeń kanalizacji domowej do sieci kanalizacji sanitarnej.

Zadanie: Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej

MPGK Sp. z o. o. w Chełmie w ramach bieżącej działalności konserwuje i udrażnia przewody sieci kanalizacji sanitarnej. W wyniku sukcesywnego czyszczenia kanalizacji specjalistycznym samochodem firmy Assmann, drożność kanałów sanitarnych uległa znacznej poprawie. Działanie to przyczyniło się również do minimalizacji zatorów powodowanych przez zanieczyszczenia, blokujące swobodny spływ ścieków.

Łącznie w ciągu 2020 roku wyczyszczono ok. 5450 m kanalizacji sanitarnej na terenie miasta Chełm w ulicach: Jagiellońska, Okszowska, Waśniewskiego, 3-go Maja, Wołyńska, Piłsudskiego, Synów Pułku, Andersa, Wolności, Męczenników Majdanka, Fabryczna, Przemysłowa, Białawin, Łowiecka, Grota Roweckiego i Lubelska. W ciągu zaś 2021 roku łącznie wyczyszczono ok. 3067 m kanalizacji sanitarnej w ulicach: Sienkiewicza, Piłsudskiego, Lubelska, Połaniecka, Nadtorowa, Jagiellońska, Podgórze, Rampa Brzeska, Rejowiecka, Kamieńskiego, Piaskowa, Lotnicza, Szpitalna, Wolwinów i Antonin..

W 2020 roku warsztat sieci kanalizacji sanitarnej wykonywał inspekcję telewizyjną kanałów sanitarnych w celu stwierdzenia ich stanu technicznego i ewentualnych uszkodzeń. Dzięki temu możliwa była szybka reakcja pracowników warsztatu, co zapobiegło poważnym awariom na sieci kanalizacyjnej. W 2020 roku przeprowadzono inspekcję telewizyjną kanałów w ulicach: Jagiellońska, Waśniewskiego, Okszowska, 3-go Maja i Łowiecka (ok. 1863 m). W 2021 roku przeprowadzono inspekcję kanałów ul. Sienkiewicza, Piłsudskiego, Lubelska, Połaniecka,

Nadtorowa, Jagiellońska, Podgórze, Rampa Brzeska, Rejowiecka, Kamieńskiego, Piaskowa, Lotnicza, Szpitalna, Wolwinów i Antonin (ok. 2079 m). W latach objętych Raportem Spółka na mocy wygranych przetargów prowadziła bieżące utrzymanie kanalizacji deszczowej w pasach drogowych ulic na terenie miasta Chełm. W związku z tym przeprowadzono również inspekcję telewizyjną kanału burzowego w ulicy Kolejowej, Chemicznej, Rusalki oraz Wygon (długość ok. 766 m).

W związku z planowaną przebudową dróg w mieście Chełm i po dokonaniu analizy stanu technicznego kanalizacji sanitarnej w ul. Kolejowej i Al. 3-go Maja renowacji bezwykopowej poddany został kanał sanitarny w ww. ulicach. Łączny koszt - 2 285 400,00 zł.

Zadania wykonane w 2020 roku:

- budowa kanalizacji sanitarnej w Al. 3-go Maja (rondo Wojsławicka – I. Mościckiego) – 80,00 m - 11 300,00 zł.

Zadania wykonane w 2021 roku:

- renowacja kanału sanitarnego metodą bezwykopową w ul. Jagiellońskiej i ul. W. Muzyki - łącznie 1060,10 m – 277 200,00 zł,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Słonecznej i ul. Tęczowej – ok. 500 m – 210 200,00 zł,
- modernizacja kanału sanitarnego w ul. Piłsudskiego – 8 800,00 zł.

Zadanie: Budowa kompostowni osadów

Zadanie nie było realizowane.

Zadanie: Wykonanie biofiltra-przepompownia ul. Kąpieliskowa

Zadanie nie zostało wykonane.

Zadanie: Modernizacja i usprawnianie funkcjonowania oczyszczalni ścieków

Na przełomie lat 2020-2021 MPGK Sp. z o. o. wykonało system osuszania i oczyszczania biogazu z siloksanów. Zadanie obejmowało opracowanie dokumentacji projektowej oraz wykonanie kompletnej instalacji usuwającej siloksany (związki krzemu) z biogazu. Inwestycja została sfinansowana w formie kredytu ze środków WFOŚiGW w Lublinie. Kwota przedsięwzięcia - 296 100,00 zł.

Zadanie: Przebudowa studni sanitarnych w mieście

W latach 2020-2021 MPGK Sp. z o. o. kontynuowało wymianę włączów na włązy samopoziomujące na studniach sanitarnych na terenie miasta. Wymieniono w tym czasie ponad

100 szt. włączów. W roku 2020 zmodernizowano studnie sanitarne na kwotę 49 800,00 zł.

5.1.2 Zmniejszenie skutków niewłaściwego odprowadzania ścieków (nieszczelne szamba, odprowadzanie ścieków do przydrożnych zbiorników wodnych)

Zadanie: Budowa oczyszczalni przydomowych

Zgodnie z obowiązującymi przepisami art. 29 ust. 1 pkt. 5 i 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 z późn. zm.) budowa oczyszczalni ścieków o wydajności do 7,50 m³ na dobę oraz budowa zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe o pojemności do 10 m³ nie wymaga pozwolenia na budowę, natomiast wymaga zgłoszenia właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej.

Zasady usytuowania oczyszczalni ścieków/zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe na działce (m. in. względem budynku, granicy działki i studni) określa rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065 z późn. zm.).

Na terenie miasta Chełm funkcjonuje 5 przydomowych oczyszczalni. W 2021 roku zgłoszono do Państwowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego dla miasta Chełm zakończenie budowy jednej przydomowej oczyszczalni.

5.2 Zapewnienie dla społeczeństwa i gospodarki dostępu do czystej wody

5.2.1 Ograniczenie strat wody związane z przesyłem

Zadanie: Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej

Zadania wykonane w 2020 roku:

- modernizacja 144,00 m sieci wodociągowej wraz z przyłączami w ulicy Orlicz-Dreszera - 61 900,00 zł,
- modernizacja 206,00 m sieci wodociągowej w ul. Waśniewskiego - 116 300,00 zł,
- budowa 213,00 m sieci wodociągowej w ul. Batorego - 9 200,00 zł,
- budowa 129,4 m w ul. Aleja 3-go Maja – 50 100,00 zł,
- budowa 137,90 m w ul. Prusa – 43 600,00 zł.

Zadania wykonane w 2021 roku:

- modernizacja ok. 100,00 m sieci wodociągowej w ul. Lubelskiej – 113 400,00 zł,
- modernizacja ok. 70,00 m w ul. Piłsudskiego – 65 500,00 zł,
- budowa 393,00 m sieci wodociągowej w ul. Słonecznej – 86 600,00 zł,

- budowa 197,00 m sieci wodociągowej w ul. Tęczowej – 43 700,00 zł,
- budowa 48,0 m sieci wodociągowej w ul. Białowieskiej – 9 400,00 zł,
- budowa 475,50 m sieci wodociągowej w ul. Wielkopolskiej – 94 100,00 zł,
- budowa 319,00 m sieci wodociągowej w ul. Kaszubskiej – 43 600,00 zł.

Sekcja Sieci Wodociągowej dokonała przeglądu hydrantów zlokalizowanych na terenie miasta Chełm m. in. na ul. Kolejowej i ul. Rejowieckiej.

Zadanie: Modernizacja ujęcia wody „Bariera”

W 2021 roku dokonano renowacji studni głębinowej nr 2 na terenie ujęcia wody „Bariera”. Renowacja polegała na wymianie rurociągu w studni. Koszt zadania - 119 900,00 zł.

Zadanie: Modernizacja ujęcia wody „Trubaków”

Zadanie nie zostało wykonane.

Zadanie: Modernizacja zbiorników wody pitnej zlokalizowanych na Górcze Chełmskiej.

Zadanie nie zostało wykonane.

Zadanie: Wykonanie zbiornika wieżowego w Kumowej Dolinie

Zadanie nie zostało wykonane.

Zadanie: Modernizacja przepompowni wody przy ul. Żeromskiego

Zadanie nie zostało wykonane.

Zadanie: Modernizacja systemu wodociągowego miasta Chełm – system zarządzania siecią

Zadanie przeznaczone do realizacji w kolejnych latach.

5.2.2 Racjonalizacja zużycia wody

Zadanie: Przebudowa węzłów, zasuw, przepustów, hydrantów w mieście

MPGK Sp. z o . o. w ramach bieżących prac na sieci wodociągowej, sukcesywnie wymienia niesprawne zasuw wodociągowe, przebudowuje węzły zasuw sieciowych oraz usprawnia działanie i wydajność miejskich hydrantów przeciwpożarowych.

W 2020 r. wykonano wymianę węzłów zasuw na kwotę 235 400,00 zł.

Zadanie: Zakup wodomierzy z nakładami do zdalnego odczytu

MPGK Sp. z o.o. usprawniając pracę swoich pracowników oraz wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów, co roku zakupuje wodomierze z nakładkami do zdalnego odczytu wodomierzy.

Większość inwestycji związanych z poprawą dostępu do kanalizacji, a także indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, realizowana jest w Polsce w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

6. Zasoby geologiczne

6.1 Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

6.1.1 Ograniczenie presji na wykorzystanie zasobów powierzchni ziemi

Zadanie: Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

Za kształtowanie polityki ochrony złóż i kopalin oraz gospodarowanie tymi zasobami odpowiedzialni są Minister Środowiska, wojewodowie i starostowie. Obecnie, najistotniejszym zadaniem w przypadku złóż eksploatowanych jest maksymalne wykorzystanie kopalin w granicach udokumentowania, a następnie zgodna z zasadami ochrony środowiska rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych, w celu przywrócenia pierwotnej wartości terenu.

Zasady korzystania z kopalin uregulowane są przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2021 r. poz. 1420 z późn. zm.). Ustawa ujmuje zagadnienia związane z własnością kopalin, użytkowaniem oraz koncesjonowanie. Ponadto, ujęta tam jest również ochrona środowiska, w tym złóż kopalin i wód podziemnych, w związku z wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem kopalin.

Obowiązek rekultywacji spoczywa na użytkowniku złoża. Obowiązek ten musi zostać wypełniony w ciągu 5 lat od zakończenia działalności wydobywczej. Rolą organów administracji publicznej jest określenie warunków prowadzenia takiej działalności, jej zakończenia i rozliczenia.

Należy podjąć ścisłą współpracę z użytkownikami złoża w celu takiego prowadzenia eksploatacji. W przypadku, gdy nie jest możliwe w skazanie przedsiębiorcy, który wydobywał złożo, bądź jego następcy prawnego, obowiązek rekultywacji ciąży na budżecie państwa i działającym w jego imieniu ministrze właściwym do spraw Skarbu Państwa.

Spółka Cemex Polska ul. Krakowiaków 46 w Warszawie prowadzi na terenie miasta Chełm działalność wydobywczą kredy piszącej na podstawie koncesji ŚiR. VII.7415/14/02.

W latach 2020-2021 na terenie aglomeracji nie nastąpiła rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Zadanie: Egzekucja przepisów prawa w zakresie wydobycia kopalin

Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie (OUG) prowadzi nadzór nad ruchem zakładu górnictwa Kopalnia Kredy „Chełm” w Chełmie” zlokalizowanego na terenie miasta Chełm. W obrębie miasta brak jest innych zakładów górniczych.

W latach 2020-2021 dokonana była kontrola w ww. zakładzie:

- w roku 2020 – 1 raz (2 roboczodniówki),
- w roku 2022 - 2 razy (5 roboczodniówek).

Źródło finansowania: Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach.

OUG w Lublinie nie prowadził żadnych postępowań administracyjnych w okresie objętym Raportem w przedmiocie nielegalnej eksploatacji kopalin.

6.1.2 Zabezpieczenie przestrzenne obszarów pod kątem ochrony zasobów powierzchni ziemi

Zadanie: Uwzględnianie złóż kopalin w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta

Na obszarach objętych mpzp nie występują złoża kopalin.

7. Gleby

7.1 Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb

7.1.1 Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi oraz ograniczenie zanieczyszczenia gleb

Zadanie: Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze

Głównym celem funkcjonowania ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1326 z późn. zm.) jest szczególna ochrona przed zainwestowaniem gruntów rolnych o wysokim potencjale produkcyjnym tj. gruntów klas I-III położonych na terenie miasta Chełm. Ochrona ta polega na ograniczeniu przeznaczenia takich gruntów na cele nierolnicze, a jeżeli już nie można tego uniknąć, to obciążeniem inwestorów obowiązkiem wnoszenia stosownych opłat.

Wyłączenie gruntów rolnych z produkcji rolniczej to rozpoczęcie innego niż rolnicze lub leśne użytkowania gruntów.

Wyłączenie gruntu rolnego z produkcji rolniczej jest często jednym z koniecznych

warunków uzyskania pozwolenia na budowę, a tym samym rozpoczęcia budowy bądź nierolniczego użytkowania istniejących rolniczych zabudowań. O tym czy trzeba uzyskać decyzję, która zezwala na wyłączenie gruntu rolnego z produkcji rolniczej, zależy od klasy gruntu na którym planowana jest inwestycja.

Od obowiązku tego nie ma żadnych zwolnień i ulg, z wyjątkiem należności i opłat za grunty zajmowane pod budownictwo mieszkaniowe. Stosownie do przepisu art. 12a ww. ustawy z obowiązku uiszczania należności i opłat rocznych z tytułu wyłączenia gruntów rolnych z produkcji zwolnieni są obecnie i nadal pozostaną inwestorzy budownictwa mieszkaniowego zarówno jednorodzinnego, jak i wielorodzinnego. Grunty te są bezcennym, naturalnym dobrem, którego - w przypadku trwałego zainwestowania - nie można ponownie odtworzyć w innym miejscu. Dlatego też szczególną ochroną objęte zostały właśnie te grunty, o najwyższej jakości, położone na obszarach wiejskich.

W roku 2020 w mieście Chełm zostało wydanych 10 decyzji zezwalających na wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej na cele budownictwa mieszkaniowego oraz 6 decyzji zezwalających na wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej z naliczeniem opłat.

W roku 2021 w mieście Chełm zostało wydanych 33 decyzje zezwalających na wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej na cele budownictwa mieszkaniowego oraz 4 decyzji zezwalających na wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej z naliczeniem opłat.

Zadanie: Likwidacja dzikich wysypisk śmieci

Nadleśnictwo Chełm jest jednym z 25 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie. Łączna powierzchnia Nadleśnictwa Chełm wynosi 23 689,19 ha, w tym powierzchnia leśna 21729,15 ha. Swoim zasięgiem obejmuje 16 gmin oraz teren miasta Chełm.

Tereny leśne wciąż traktowane są przez wiele osób jako doskonałe miejsce na pozbycie się odpadów.

W 2021 roku zidentyfikowano 5 przypadków dzikich wysypisk śmieci, które zostały uprzątnięte. W przeważającej masie były to odpady komunalne.

Zadanie: Kontrola podmiotów gospodarczych w zakresie dotrzymywania zapisów decyzji administracyjnych

Na obszarze miasta występują gleby średnio dobre i średnie - rędziny, gleby organiczne, piaszczyste, gliniaste, głównie III-IV klasy bonitacyjnej, sporadycznie gleby słabsze, zdegradowane.

Obszary najbardziej podatne na degradację gleb to głównie obszary użytkowane rolniczo, zajmowane pod zabudowę, odcinki dróg o dużym natężeniu, obszary położone

w sąsiedztwie stacji paliw. Najmniejszą odporność na chemiczne czynniki wykazują gleby luźne i słabo gliniaste, ubogie w składniki pokarmowe - gleby bielcowe.

Działania antropogeniczne powodują przechodzenie związków biogenych i innych zanieczyszczeń bezpośrednio do gleby, wód podziemnych i powierzchniowych. Do zwiększenia degradacji przyczynia się także ukształtowanie terenu i warunki atmosferyczne.

Największą degradację gleb powoduje rolnicze użytkowanie gruntów. Powoduje nadmierne przedostawanie się do gleby związków azotu, potasu, fosforu, a tym samym transportowane są do wód powodując eutrofizację. Stosowanie nawozów naturalnych i mineralnych doprowadza do strat w środowisku.

W ramach PMS prowadzony jest monitoring chemizmu gleb ornych. Na terenie miasta Chełm nie ma wyznaczonego do tego punktu.

Biorąc pod uwagę charakter miasta nie było konieczności prowadzenia postępowań administracyjnych w zakresie ochrony i zapewnienia właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi oraz ograniczenia zanieczyszczenia gleb.

Zadanie: Rekultywacja gleb zdegradowanych

Zgodnie z definicją ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1326 z późn. zm.) rekultywacja *"polega na nadaniu lub przywróceniu terenom zdegradowanym wartości użytkowych, czyli przeprowadzeniu szeregu zabiegów pozwalających na dalsze użytkowanie terenów w inny sposób, nadając im nowe funkcje społeczne"*. W kontekście gleby pojęcie to można zaś nazwać działaniami, których celem jest przywrócenie zniszczonej glebie jej dawnej wartości przyrodniczej.

Przyczyną degradacji gleb może być naturalna erozja lub długotrwała susza. Najczęstszym powodem złego stanu gleby jest jednak przemysł lub nieodpowiedzialna gospodarka rolna. Do głównych działań o tragicznych dla ziemi skutkach należy niewłaściwa melioracja i zmiana stosunków wodnych, naruszenie struktury podłoża poprzez wykopy oraz skażenia przemysłowe i komunikacyjne.

Dnia 3 grudnia 2021 roku Prezydent Miasta Chełm wszczął postępowanie administracyjne w sprawie zmiany kierunku i spływu wód opadowych i roztopowych przy ulicy Rampa Brzeska w Chełmie. Postępowanie zakończyło się wydaniem decyzji umarzającej postępowanie w dniu 14 marca 2022 roku, znak: DK-KOŚ.6324.3.2022.

W latach 2020-2021 na terenie miasta Chełm nie przeprowadzono działań związanych z rekultywacją gleb zdegradowanych.

Zadanie: Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego

Obowiązek monitorowania, obserwacji zmian i oceny jakości gleby i ziemi w ramach PMS wynika z zapisów art. 26 ustawy poś. Zadanie to ma na celu śledzenie zmian różnych cech gleb

użytkowanych rolniczo, szczególnie ich właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu, pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka (antropopresji). GIOŚ przeprowadza monitoring jakości gleby i ziemi, na terenie miasta Chełm nie ma wyznaczonego do tego punktu.

Zadanie: Likwidacja dzikich wysypisk śmieci

Zgłoszenia i interwencje składane do Straży Miejskiej głównie dotyczyły podrzucania śmieci, w tym wystawienia odpadów po remoncie na ulicę, podrzucania opon, eternitu, styropianu pod kontenery wspólnoty mieszkaniowej, odpadów zmieszanych, w tym z rozebranego garażu do kontenera BIO, podrzucenia gruzu w rejon przystanku CLA, składowania podkładów kolejowych w miejscu do tego nieprzeznaczonym. Podejmowano działania związane z usuwaniem dzikich wysypisk na działkach ogrodowych w postaci sterty gałęzi, zaśmiecaniem terenu cmentarza wojennego, pozostawiania odpadów komunalnych na drodze dojazdowej do ogródków działkowych oraz pozostawienia eternitu na zieleńcu.

W stosunku do sprawców wykroczeń nałożono 8 grzywnien w postępowaniu mandatowym, 25 osób pouczono, skierowano 1 wniosek o ukaranie do Sądu.

8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

8.1 Racjonalne gospodarowanie odpadami

8.1.1 Zmniejszenie ilości wyrobów zawierających azbest z terenu gmin

Zadanie: Realizacja Programu Usuwania Azbestu

Miasto Chełm wspomaga finansowo działania właścicieli posesji indywidualnych na rzecz usuwania pokryć dachowych zawierających azbest w ramach przyjętej Uchwały Nr XXI/185/08 przez Radę Miasta Chełm z dnia 25 kwietnia 2008 roku w sprawie „Programu usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Chełm na lata 2008 -2032”. Według inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wykonanej w czerwcu 2005 roku na terenie miasta Chełm występowało ponad 2 tys. pokryć dachowych zawierających azbest.

W 2008 r. rozpoczęto realizowanie zadania usuwania wyrobów zawierających azbest zgodnie z powyższym Programem.

W 2020 roku wykonawcą zadania wyłonionym w drodze przetargu był Pan Tomasz Wiejman prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą DELTA Tomasz Wiejman, ul. Kurowska 118, 24 – 130 Końskowola, natomiast w 2021 r. wykonawcą był Pan Hubert Wieczorek prowadzący działalność pod firmą HUBER Wieczorek Hubert, ul. Powiśle 29, 24-100 Góra Puławska. Wykonawcy przyjęli do wykonania usuwanie, transport i utylizację odpadów niebezpiecznych zawierających azbest z posesji usytuowanych na terenie miasta

Chełm. Firma wywoziła do utylizacji w 2020 roku – 5 041,00 m² odpadów zawierających azbest z 53 posesji, a w kolejnym roku 6184,73 m² azbestu z 63 posesji. Zgodnie z zestawieniem kart przekazania odpadu w 2020 roku na składowisku przyjęto do unieszkodliwiania 75,615 Mg odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, a 92,77 Mg odpadów niebezpiecznych w 2021 roku. Ogólny koszt poniesiony na wykonanie zadania w pierwszym roku sporządzania Raportu wyniósł 30 438,29 zł, a w drugim 41 661,00 zł.

W 2020 roku nie otrzymano dotacji na dofinansowanie zadania pn. „Usuwanie wyrobów zawierających azbest” z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie.

W 2021 roku zgodnie z umową dotacji Nr 106/2021/D/OZ w ramach realizacji Programu Priorytetowego pn.: „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest” została udzielona dotacja w wysokości 24 340,10 zł, wynosząca do 70% kosztów kwalifikowanych, w tym do 40% ze środków WFOŚiGW w Lublinie i do 60% ze środków NFOŚiGW w Warszawie.

Celem ww. zadania jest doprowadzenie do całkowitej likwidacji pokryć dachowych z eternitu oraz wyrobów zawierających azbest do roku 2032.

W latach 2020-2021 zgodnie z Umową Partnerską zawartą w dniu 2 lutego 2018 r. z Województwem Lubelskim kontynuowano realizację Projektu pt. „System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego” w ramach Regionalnego Projektu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020, Osi priorytetowej 6 Ochrona Środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów, Działanie 6.3. Gospodarka odpadami. Osoby fizyczne spełniające wszystkie wymogi warunków przystąpienia do ww. Projektu otrzymały dofinansowanie 100 % kosztów związanych z usunięciem wyrobów zawierających azbest.

Na terenie miasta Chełm w 2020 r. z dofinansowania skorzystało 33 osób, a w roku kolejnym z 27 przyjętych wniosków przyjęto do realizacji - 5. Zutylizowano w pierwszym roku objętym Raportem 38,97 Mg, a w kolejnym 8,51 Mg odpadów niebezpiecznych.

Miasto Chełm w dalszym ciągu prowadziło bazę danych dotyczącą ilości unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest z terenu miasta. W latach objętych Raportem dane wprowadzane były do krajowej Bazy Azbestowej prowadzonej przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii.

8.2 Realizacja polityki edukacyjnej z zakresu właściwej gospodarki odpadami

8.2.1 Zmniejszenie powierzchni terenów zdegradowanych przez odpady

Zadanie: Identyfikacja i zwalczanie dzikich wysypisk śmieci

W latach 2020-2021 działając w oparciu o art. 117 i art. 145 Kodeksu wykroczeń z dnia 20 maja 1971 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008 z późn. zm.), art. 10 ustawy z dnia 23 września 1996

roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888 z późn. zm.) oraz art. 191 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699) Straż Miejska podejmowała działania własne oraz reagowała na zgłoszenia mieszkańców oraz instytucji realizując w tym zakresie kontrole i interwencje.

Zgłoszenia i interwencje głównie dotyczyły podrzucania śmieci (opon, starych mebli (śmieci wielkogabarytowe), wyrzucania zużytych lodówek, piecyków gazowych, telewizorów (sprzętu AGD), gruzu po wykonanym remoncie, worków ze śmieciami przez sprawców w rejon kontenerów należących do danej wspólnoty mieszkaniowej, ale także składowania worków z nieczystościami domowymi, papieru, folii i styropianu przez mieszkańców w pasie drogowym, podrzucania nieczystości, gałęzi, odpadów motoryzacyjnych, zaśmiecania terenów wokół sklepów. Wiele zgłoszeń dotyczyło również nieuporządkowanych działek, zaśmiecania zieleńca na terenie miejskim. Część spraw została przekazana do rozpatrzenia w ramach kompetencji do instytucji takich jak: Zakład Zieleni Miejskiej, MPGK, PUM, administratorów terenów. Niektóre zgłoszenia nie zostały potwierdzone, a część miała podłoże konfliktów sąsiedzkich. W stosunku do sprawców wykroczeń Straż Miejska w 2020 r. nałożyła 6 mandatów karnych, udzieliła 45 pouczeń i skierowała 1 wniosek o ukaranie do Sądu.

W 2021 roku Straż Miejska przeprowadziła 616 kontroli na prywatnych posesjach. Kontrole miały na celu sprawdzenie utrzymania należytego stanu sanitarno – porządkowego, udokumentowania wywozu nieczystości ciekłych, segregacji odpadów i złożenia do Urzędu Miasta Chełm deklaracji w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

8.2.2 Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi

Zadanie: Upowszechnienie selektywnej zbiórki odpadów z wykorzystaniem odpadów organicznych dla produkcji OZE

Zgodnie ze znowelizowaną ustawą z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która wprowadziła obowiązek segregacji odpadów komunalnych na terenie gminy, na co najmniej 5 frakcji oraz jednej stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, Miasto Chełm jako jedno z pierwszych miast w Polsce rozpoczęło wdrażanie nowego systemu od 1 stycznia 2020 roku. Nowy Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Chełm reguluje i promuje określone postępowanie z odpadami organicznymi.

Odpady ulegające biodegradacji powinny być w miarę możliwości, w pierwszej kolejności wykorzystywane przez mieszkańców we własnym zakresie. Właściciele nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej oraz na terenach Rodzinnych Ogrodów Działkowych mogą korzystać z przydomowego kompostownika, w celu zagospodarowania bioodpadów i odpadów zielonych, o ile proces ten nie spowoduje zanieczyszczenia wód lub gleby oraz uciążliwości dla sąsiadów

i nie będzie naruszał innych przepisów prawnych. Kompostowanie polega na przetwarzaniu selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzanie z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin.

Celem propagowania i zachęty do ograniczenia ilości bioodpadów poprzez zachęcanie do zakładania przydomowych kompostowników, wprowadzono 10% zwolnienie z części opłaty właścicieli nieruchomości, którzy zagospodarowują bioodpady stanowiące odpady komunalne w powyższy sposób.

Określono konkretne zasady selektywnej zbiórki odpadów organicznych. Pojemniki i worki na bioodpady powinny być w kolorze brązowym i oznaczone napisem „BIO”. Regulamin określa też, co należy do tych pojemników wrzucać:

- odpadki warzywne i owocowe (w tym obierki itp.),
- rozdrobnione gałęzie drzew i krzewów,
- skoszoną trawę, liście, kwiaty, chwasty,
- trociny i korę drzew,
- resztki żywności pochodzenia roślinnego,
- odpady spożywcze,
- opakowania biodegradowalne,

Ponadto frakcje odpadów organicznych selektywnie przyjmowanych od mieszkańców Chełma przez Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) można podzielić jeszcze na bioodpady (odpady kuchenne) i odpady zielone (trawa, liście).

Rozpoczęte w 2020 roku upowszechnienie selektywnej zbiórki odpadów z wykorzystaniem odpadów organicznych we własnym zakresie było także propagowane w 2021 roku – zbiórka odbywała się „u źródła” z obszarów zabudowy jednorodzinnej raz na dwa tygodnie oraz z obszarów zabudowy wielorodzinnej raz na tydzień. Przyjmowanie odpadów organicznych w PSZOK odbywało się przez 6 dni w tygodniu, w godzinach jego otwarcia.

Selektywnie zebrana frakcja organiczna z odpadów kuchennych jest bardzo dobrym wsadem do instalacji biogazowych. W instalacjach tych z naszych odpadów kuchennych powstaje gaz, który jest źródłem tak zwanego zielonego metanu. Branża energetyczna już dziś nazywa go paliwem przyszłości, które ma zastąpić ropę naftową, węgiel i gaz ziemny.

Miasto Chełm dąży do utworzenia instalacji przetwarzającej bioodpady na paliwo jako odnawialne źródło energii. Biogazownie będą coraz bardziej potrzebnym elementem rynku energii i utylizacji odpadów w naszym regionie i w Polsce. Wykorzystanie odpadów kuchennych i zielonych do przetworzenia na biopaliwo jest bardzo rozsądnym posunięciem zarówno pod

względem ekonomicznym jak i ze względu na ekologię.

W zakresie edukacji ekologicznej MPGK Sp. z o. o. zorganizował konkurs „Chełmska akcja segregacja”, w którym oceniane były altany lub boksy śmietnikowe. Akcja była zachętą dla mieszkańców do dbania o estetykę miejsc, w których gromadzi się odpady jednocześnie podkreślając wagę właściwej segregacji odpadów komunalnych.

Zadanie: Prowadzenie edukacji ekologicznej poprzez m. in. akcje skierowane do mieszkańców np. „Sprzątanie Świata”

Zadania realizowane przez MPGK Sp. z o. o. oraz Wydział Gospodarki Odpadami Komunalnymi w ramach edukacji ekologicznej mieszkańców:

- Akcja "Sprzątanie Świata – Polska", odbyła się w dniach 18-21 września 2020 roku pod hasłem „Plastik? Rezygnuję. Redukuję. Segreguję.” Pomimo pandemii do akcji Sprzątania Świata zgłosiło się 39 grup w sumie ok. 2 300 uczestników, którym wydano worki i rękawiczki. Zaangażowanych zostało wiele szkół, przedszkoli, internatów, żłobków, domów seniora oraz innych placówek. Efektem działań było zebranie blisko 500 worków z posegregowanymi odpadami zgodnie z omówionymi wcześniej zasadami. W ramach finału na deptaku w okolicy naszego serca na nakrętki zorganizowany został happening z udziałem naszej maskotki Segregusia. Podczas happeningu przeprowadzono akcję propagującą zbiórkę plastikowych nakrętek do chełmskich serduszek. Każdy, kto w tym dniu wrzucił nakrętki do serca otrzymywał drobny upominek. Rozdawane były również ulotki informacyjne na temat segregacji odpadów komunalnych, a przechodnie mogli zrobić sobie pamiątkowe zdjęcie z Maskotką Śmietnika. Przygotowano krótki filmik promujący włączenie się do akcji i podkreślenie jak dużą wartość ma plastikowa nakrętka;
- Konkurs „Nakręcamy szkoły” - zbiórka plastikowych nakrętek przez społeczność publicznych szkół podstawowych naszego miasta. Do konkursu przystąpiło osiem szkół podstawowych z terenu Miasta Chełm. Wspólnie udało się zebrać 643 kg nakrętek. Konkurs wygrała Szkoła Podstawowa nr 7 im. gen. Władysława Sikorskiego, tym samym otrzymała nagrodę w postaci sprzętu sportowego. Nakrętki zebrane w ramach konkursu zostały przekazane Stowarzyszeniu Towarzystwo Przyjaciół Chełma. Celem konkursu była edukacja młodzieży szkolnej w zakresie recyklingu, propagowanie zachowań proekologicznych i wprowadzenie nawyku selektywnego zbierania odpadów;
- Konkurs ekologiczny pn. "Drugie życie śmieci" realizowany przez Młodzieżowy Dom Kultury w Chełmie (MDK), adresowany do uczniów szkół podstawowych. Celem konkursu było kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży, pobudzenie zainteresowania problemami ekologicznymi, kształtowanie właściwych postaw wobec środowiska naturalnego, uwrażliwienie młodzieży na problematykę związaną z segregacją śmieci, wpojenie młodym ludziom, że wiele niepotrzebnych surowców można w kreatywny sposób przetworzyć.

- Cykl wpisów w mediach społecznościowych odnoszący się do aplikacji odpadowej „Moje odpady”. Do głównych zadań aplikacji zalicza się:
 - przypomnienie o aktualnych datach wywozu śmieci,
 - edukacja ekologiczna o poznaniu zasad zbierania odpadów, opisy poszczególnych frakcji odpadów, informacje odnośnie PSZOK,
 - słownik odpadowy rozwiązujący dylematy, do którego pojemnika wyrzucić dany odpad,
 - możliwość zgłoszenia braku odbioru odpadów lub innych napotkanych nieprawidłowości,
 - lokalne ogłoszenia- pozwalające w łatwy sposób pozbyć się niepotrzebnych rzeczy.
- Publikacja na portalu społecznościowym informacji w sprawie pojawienia się w mieście pojemników na elektrośmieci rozlokowanych w różnych częściach miasta. Do charakterystycznych czerwonych pojemników mieszkańcy miasta mogą wrzucać zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Dzięki takim inicjatywom mieszkańcy miasta mogą w łatwy sposób pozbyć się problematycznych odpadów z korzyścią dla środowiska.
- Publikacja informacji przypominających o terminach i zasadach zbiórki odpadów wielkogabarytowych. Informacje skierowane do mieszkańców o tym, że odpady problematyczne zawsze można oddawać bezpłatnie do PSZOK,
- Ustawienie czterech „Czerwonych serc” (przy CHDK, Chełmskim Parku Wodnym, w Parku Międzyosiedlowym XXX-lecia oraz na Deptaku obok apteki) w których gromadzone są plastikowe nakrętki z przeznaczeniem dla Stowarzyszenia Towarzystwu Przyjaciół Chełma. Atutem koszy jest bardzo estetyczny wygląd i wkomponowanie się w krajobraz miasta. Łącznie zebrano w 2020 roku ponad 1 790 kg nakrętek, a w roku następnym blisko 11 ton nakrętek.
- We współpracy z redakcją tygodnika "Nowy Tydzień", w prasie lokalnej rozpoczęta została seria artykułów pt. "Chełmska akcja – segregacja",
- Uruchomienie aplikacji mobilnej na telefon pn. „Moje Odpady” z funkcją informacyjno -edukacyjną dla mieszkańców miasta. W aplikacji zostały zaimplementowane stosowne dane dotyczące odpadów i ekologii,
- W punkcie PSZOK przy ulicy Bielawin 5 udzielane są informacje odnośnie odpadów segregowanych, a także rozdawane są ulotki informacyjne. Regularnie umieszczane są informacje dotyczące aktualnych harmonogramów wywozu odpadów komunalnych z zabudowy wielorodzinnej, wspólnot i spółdzielni dla miasta oraz gminy Chełm na profilu w mediach społecznościowych oraz stronie internetowej MPGk Sp. z o. o.,
- Publikacja w mediach społecznościowych, radiu, lokalnej prasie informacji odnośnie możliwości odbioru pojemników do selektywnego gromadzenia odpadów frakcji szkło przez mieszkańców zabudowy jednorodzinnej. Do odbioru pojemników upoważniony jest każdy właściciel nieruchomości w ramach umowy użyczenia, który złożył deklarację określającą wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami.

- Cykl „A to gdzie?” pojawiający się regularnie na portalu Facebook i odnoszący się do właściwej segregacji problematycznych odpadów. Cieszy się dużą popularnością wśród mieszkańców, którzy sami w komentarzach zgłaszają propozycje odpadów, które sprawiają im najwięcej problemów,
- Zamieszczanie informacji proekologicznych. Jedną z ważniejszych było opublikowanie filmiku edukacyjnego na temat baterii oraz informacji o znajdujących się na terenie miasta czerwonych pojemnikach na elektrośmieci,
- Organizacja konkursu plastycznego pn. „Miś ChełMiś segreguje”, w dwóch przedziałach wiekowych: dla uczniów klas 1-3, których prace zostały wystawione w Chełmskiej Bibliotece Publicznej z okazji Światowego Dnia Ziemi, oraz dla uczniów klas 4-8 w którym zwycięska praca została zamieszczona na najnowszej dwukomorowej śmieciarce i prezentowana jest mieszkańcom naszego miasta,
- Dla właścicieli posesji jednorodzinnych zostały dostarczone harmonogramy wywozu odpadów komunalnych wraz z ulotkami informacyjnymi o „nowym” systemie segregacji,
- Uruchomienie pilotażowego programu – System mobilnej zbiórki odpadów budowlanych za pomocą worka BIG BAG dla mieszkańców zabudowy jednorodzinnej.
- Organizacja, publikacja i rozesłanie do szkół informacji na temat konkursu dla uczniów szkół średnich pn. „Nie oszukuję-prawidłowo segreguję! Dobre rady na chełmskie odpady.” Konkurs polegał na stworzeniu prezentacji multimedialnej odnoszącej się do właściwej segregacji odpadów oraz sposobów ich zagospodarowania,
- Zajęcia edukacyjne w chełmskich szkołach, przedszkolach i żłobkach mające na celu edukację najmłodszych. W ramach przeprowadzonych zajęć odbył się pokaz najnowszego pojazdu dwukomorowego do wywozu odpadów komunalnych, krótka pogadanka odnośnie segregacji i ekologii, plus ćwiczenia praktyczne w postaci konkursów i quizów jak również wizyta Pana Śmietnika,
- Wspieranie i udostępnianie konkursów organizowanych przez różne instytucje m. in.
 - promowanie ekologicznej akcji zbierania zużytych telefonów komórkowych organizowanej przez Bibliotekę Pedagogiczną,
 - organizacja akcji „Lipiec bez plastiku” gdzie głównym zadaniem konkursowym było wymyślenie hasła związanego z ograniczeniem używania plastiku. Nagradzanie uczestników bawełnianymi torbami na zakupy z logo Chełm Segreguje oraz MPGK, nakłaniając tym samym mieszkańców do rezygnacji z używania plastikowych reklamówek,
 - stworzenie quizu i przekazanie ekologicznych gadżetów z okazji organizowanego „Dnia Sportu”,
 - akcja „Elektrośmieci usuwamy, Chełm zadrzewiamy”, polegała na zbiórce elektroodpadów w zamian za talony na sadzonki drzew. Zebrano łącznie 383 kilogramy odpadu,
 - wsparcie konkursu pn. „Pojazd św. Mikołaja XXI wieku z surowców wtórnych” organizowanego

przez SP Razem. Celem konkursu było zwrócenie uwagi na ponowne wykorzystanie różnego rodzaju odpadów. Przekazanie dla uczestników ekologicznych gadżetów,

- zorganizowanie wspólnie z Wydziałem Gospodarki Odpadami Komunalnymi akcji odnoszącej się do stworzenia ekologicznego stroika świątecznego z materiałów przeznaczonych do recyklingu,

➤ Wprowadzenie dla mieszkańców systemu eBOK, który pozwala przez Internet sprawdzić zużycie wody, podać stan wodomierza, a także aktywować usługę e-faktury. Wersja elektroniczna faktur jest bardziej ekologiczna dla środowiska,

➤ Edukacja mieszkańców z zakresu segregacji odpadu typu popiół pod hasłem: „Popiół - to nie plastik i nie szkło”. Podkreślanie tego jak ważne jest właściwe składowanie popiołu w pojemnikach do tego przeznaczonych. Pokazanie mieszkańcom tego, że składowanie popiołu w żółtych bądź zielonych pojemnikach jest niewłaściwe, gdyż nie są one do tego przeznaczone.

➤ Przeprowadzenie akcji „Zła segregacja odpadów”. Zwrócenie uwagi mieszkańców na zachowanie właściwej segregacji w podziałem na 5 frakcji. Informowanie o przeprowadzonych kontrolach przez pracowników ZOM oraz umieszczanie na pojemnikach i workach specjalnych naklejek z napisem „zła segregacja odpadów”,

➤ Konkurs ekologiczny adresowany do uczniów szkół podstawowych, pn. "Drugie życie śmieci", realizowany przez MDK. Celem konkursu było kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży, pobudzenie zainteresowania problemami ekologicznymi, kształtowanie właściwych postaw wobec środowiska naturalnego, uwrażliwienie młodzieży na problematykę związaną z segregacją śmieci, wpojenie młodym ludziom, że wiele niepotrzebnych surowców można w kreatywny sposób przetworzyć,

➤ Przybliżenie pracy poszczególnych zakładów oraz ich pracowników, m. in. pracy ładowaczy i kierowców, którzy zajmują się wywozem odpadów spod naszych domów. Przedstawienie zakresu prac jakie są wykonywane w poszczególnych zakładach.

➤ Publikacja w mediach społecznościowych, radiu, lokalnej prasie informacji o możliwości odbioru pojemników do selektywnego gromadzenia odpadów frakcji metale i tworzywa sztuczne przez mieszkańców zabudowy jednorodzinnej w naszym mieście. Do odbioru pojemników był upoważniony każdy właściciel nieruchomości w ramach umowy użyczenia, który złożył deklarację określającą wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami. W związku z tą akcją publikowane były ikonografiki na temat segregacji tej właśnie frakcji odpadów, z wyjaśnieniem dlaczego warto segregować i co powstaje z odpadów zbieranych selektywnie.

➤ Umieszczanie treści przypominających o obowiązujących zasadach segregacji (także odpadów problematycznych) pod hasłem „Dobre rady na chełmskie odpady”. Umieszczenie na stronie internetowej informacji na temat normy jaką powinny spełniać pojemniki używane do gromadzenia odpadów.

➤ Przygotowanie z okazji "Światowego Dnia Ziemi" prezentacji pt. „Przyjaciele Ziemi” oraz

„Woda wokół nas” dla uczniów szkół podstawowych i przedszkolaków. Ze względu na trwającą pandemię COVID prezentacja została rozesłana do placówek oraz na stronie internetowej. Za pośrednictwem portalu Facebook zachęcano do wzięcia udziału w zdalnym eko-pikniku i webinarium organizowanych w związku z tym świętem,

➤ Akcja „Sprzątanie Świata - Polska”, która odbyła się 17-19 września 2021 r. pod hasłem „Myślę, więc nie śmieczę”. W akcji sprzątania świata uczestniczyły 44 zorganizowane grupy, w sumie prawie 3211 uczestników. Zaangażowanych zostało wiele szkół, przedszkoli, internatów, żłobków, domów seniora oraz innych placówek. Wspólnie udało się uzbierać blisko 400 worków odpadów. W ramach finału akcji na chełmskim deptaku w okolicy "Czerwonego serca" na nakrętce zorganizowany został happening pod hasłem „Myślę więc nie śmieczę” z udziałem maskotki Segregusia. Podczas happeningu przeprowadzono akcję propagującą zbiórkę plastikowych nakrętek do chełmskich serduszek. Rozdawane były również ulotki informacyjne na temat segregacji odpadów komunalnych, a przechodnie mogli zrobić sobie pamiątkowe zdjęcie z Maskotką Śmietnika,

➤ Publikacja treści odnoszących się do akcji „Cmentarze bez plastiku”. Skierowanie informacji do mieszkańców podkreślenie jak ważne jest zastępowanie plastikowych wieńców żywymi kwiatami oraz kupowanie mniejszej ilości zniczy i wiązanek, wszystko w trosce o otaczające nas środowisko. Stworzenie tablicy informacyjnej odnośnie właściwej segregacji odpadów na Cmentarzu Komunalnym, umieszczenie treści w zakładce edukacja ekologiczna na stronie internetowej. Dla ułatwienia właściwej segregacji przy wyjściach z nekropolii ustawione zostały specjalne pojemniki z przeznaczeniem na trzy frakcje odpadowe (papier, metale i tworzywa sztuczne oraz szkło).

➤ Niedzielny Piknik Edukacyjny pn. „Bezpieczne Wakacje” organizowanym w Parku Międzyosiedlowym (os. XXX-lecia - Kościuszki). W trakcie pikniku prowadzono wielkoformatową grę edukacyjną dla dzieci o tematyce ekologicznej, a także inne konkursy, w których można było wykazać się swoją wiedzą m.in. na temat prawidłowej segregacji odpadów komunalnych. Rozdano nagrody i gadżety ekologiczne dzieciom biorącym udział w grach oraz konkursach. Na bieżąco udzielano odpowiedzi na pytania związane z segregacją odpadów i ekologią. W wydarzeniu brała udział także maskotka – Pan Śmietnik, który przez cały czas cieszył się dużym zainteresowaniem dzieci robiących sobie z nim pamiątkowe zdjęcia,

➤ Z okazji święta Lasów Państwowych na portalu w mediach społecznościowych zachęcano mieszkańców do zadbania o czystość lasów.

Tabela 10. Wykaz działań podjętych przez jednostki oświatowe w zakresie edukacji ekologicznej poprzez różne akcje

Nazwa jednostki realizującej zadanie	Forma realizacji	
	2020	2021
Przedszkole Miejskie Nr 5, ul. Kwiatowa 1, 22-100 Chełm	<ul style="list-style-type: none"> · Akcja „Sprzątanie Świata”- włączenie dzieci do porządkowania najbliższego otoczenia, · „Segregujemy odpady” – zabawa dydaktyczna na podstawie fragmentu bajki „Eko-Patrol. Segregacja śmieci”, · „Chełm segreguje śmieci” – wysłanie rodzicom na e-mail ulotek i broszurek informacyjnych w jaki sposób należy segregować śmieci, · Akcja „Sprzątania Świata” pod hasłem „Nie śmieciemy, sprzątamy i zmieniamy”, · Akcja „Wiosenne sprzątanie świata”, · Spotkanie z pracownikami MPGK-u mające na celu ugruntowanie wiadomości na temat potrzeby segregowania śmieci, · Organizowanie zabaw i ćwiczeń w sali i na powietrzu pod hasłem „Ekogimnastyka dla każdego smyka” z wykorzystaniem przyrządów i przyborów gimnastycznych, różnorodnych materiałów przyrodniczych oraz z wykorzystaniem materiałów odpadowych, · Zorganizowanie konkursu wewnątrzprzedszkolnego z materiałów odpadowych „Eko – bohater”, 	<ul style="list-style-type: none"> · Akcja „Sprzątanie Świata”- włączenie dzieci do porządkowania najbliższego otoczenia, · „Dlaczego powinno się segregować śmieci?” - burza mózgów, · „Makulaturę zbieramy – lasy oszczędzamy” – rozpoczęcie akcji ekologicznej w przedszkolu, · „Zbieramy plastikowe korki i nakrętki” – kontynuacja akcji ekologicznej, · „Zbieramy zużyte baterie i drobne elektrośmieci” - kontynuacja akcji ekologicznej, · Akcja „Sprzątanie Świata” pod hasłem „Plastik: Rezygnuj! Redukuj! Segreguj!”, · „Do którego kosza?” – zabawa dydaktyczna, kształtowanie umiejętności segregacji odpadów, · „Jak dbać o porządek?” – rozmowa na podstawie doświadczeń dzieci, · „Mój czysty, kolorowy świat” – praca plastyczna, · „Śmieciu precz” – inscenizacja utworu D.Gellner, · „Co to są śmieci?”, „Jakiego rodzaju śmieci powinniśmy wyrzucić do pojemników, które widzieliśmy na spacerze?”, · „Świętujemy Dzień Ziemi” – udział w akcji „Wiosenne Sprzątanie Świata”. · „Segregujemy śmieci” – zabawa dydaktyczna, poznanie zasad segregacji odpadów, doskonalenie umiejętności klasyfikowania oraz rozróżniania różnych tworzyw: plastik, papier, szkło. · Zorganizowanie konkursu ogólnopolskiego plastycznego „Przedszkolaki – strażnikami naszej planety”.

<p>Przedszkole Miejskie Nr 10, ul. Zachodnia 49, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Akcja "Sprzątanie Świata" – udział w akcji na terenie osiedla „Zachód”, · Zbiórka baterii- udział w akcji „Zbieramy zużyte baterie z BIOSYSTEM S.A., · Zbiórka plastikowych nakrętek w ramach akcji charytatywnych, 	<ul style="list-style-type: none"> · Akcja „Sprzątanie Świata”, · „Co z tym śmieciem” zorganizowanie wewnątrzprzedszkolnego konkursu dla dzieci i rodziców pod hasłem "Drugie życie śmieci", · Segregowanie odpadów w przedszkolu do odpowiednich pojemników, · Zbiórka makulatury,
<p>Przedszkole Miejskie Nr 11, al. Mar. J. Piłsudskiego 25 a, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Akcja „Sprzątanie Świata”, · „Segregacja śmieci – ważna sprawa” - zajęcia edukacyjne, · „Eko -Zabawka” – wykonanie zabawek z materiałów wtórnych, 	<ul style="list-style-type: none"> · Akcja „Sprzątanie Świata”, · „Skąd się biorą produkty ekologiczne ”- realizacja programu, · „Ziemia to wyspa zielona ” – konkurs plastyczny dla dzieci i rodziców,
<p>Przedszkole Miejskie Nr 12, ul. Powstańców Warszawy 6, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Program edukacyjny „Kubusiowi Przyjaciele Natury” - poznanie podstawowych zachowań proekologicznych tj. segregowanie odpadów, recykling, opracowanie bloku tematycznego, certyfikat „Kubusiowi Przyjaciele Natury”, · Akcja „Sprzątanie Świata” (wrzesień 2020), · Utrwalenie wiadomości na temat segregowania śmieci, zapoznanie ze szkodliwością spalania odpadów w paleniskach domowych, pogadanka na temat sposobów dbania o środowisko naturalne, pokaz sposobu segregowania śmieci, zbieranie śmieci w najbliższym otoczeniu przedszkola (ogród przedszkolny, ulice osiedla), · Prowadzenie zbiórki plastikowych nakrętek na rzecz dzieci niepełnosprawnych (cały rok) – przekazanie 80 kg nakrętek dla dziecka Mateusza B. będącego pod opieką fundacji „Serce dla maluszka”, 	<ul style="list-style-type: none"> · Programu edukacyjny „Kubusiowi Przyjaciele Natury” - poznanie podstawowych zachowań proekologicznych tj. segregowanie odpadów, recykling, opracowanie bloku tematycznego, certyfikat „Kubusiowi Przyjaciele Natury”, · Akcja „Sprzątanie Świata” - utrwalenie wiadomości na temat segregowania śmieci, zapoznanie ze szkodliwością spalania odpadów w paleniskach domowych, pogadanka na temat sposobów dbania o środowisko naturalne, pokaz sposobu segregowania śmieci, zbieranie śmieci w najbliższym otoczeniu przedszkola (ogród przedszkolny, ulice osiedla), · Prowadzenie zbiórki plastikowych nakrętek na rzecz dzieci niepełnosprawnych (cały rok) – przekazanie 80 kg nakrętek dla dziecka Mateusza B. będącego pod opieką fundacji „Serce dla maluszka”,
<p>Przedszkole Miejskie Nr 13 z Oddziałami Integracyjnymi, ul. Połaniecka 5, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Akcja „Sprzątanie Świata” – zbiórka śmieci wokół terenu przedszkola, · Organizacja zajęć „Coś z niczego” - wystawa prac plastycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> · „Akcja segregacja”- spotkanie z przedstawicielami MPG-ku, · Sytuacja edukacyjna „Dobre rady na odpady” – wdrażanie dzieci do segregacji śmieci i dbania o środowisko,

	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja zajęć "Segregacja śmieci" - rozmowa kierowana, Organizacja zajęć "Recykling – trudne słowo", 	<ul style="list-style-type: none"> Sytuacja edukacyjna „Kto tutaj śmieci?” - wdrażanie do dbania o otaczającą nas przyrodę, Sytuacja edukacyjna „Dbam o segregację śmieci” - zachęcanie do powtórnego wykorzystywania odpadów, „Sprzątanie Świata” - coroczna zbiórka śmieci wokół terenu przedszkola,
<p>Przedszkole Miejskie Nr 14, ul. Grota Roweckiego 4a, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> Akcja "Sprzątanie Świata" - sytuacje edukacyjne na temat segregowania odpadów, Obchody Światowego Dnia Recyklingu - sytuacje edukacyjne na temat: "Czym jest recykling? Dlaczego jest ważny?", Warsztaty z wykorzystaniem odpadów - wykonanie gier i zabawek (marzec 2020), 	<ul style="list-style-type: none"> Akcja „Sprzątanie Świata” - sytuacje edukacyjne na temat segregowania odpadów, Obchody Światowego Dnia Recyklingu - sytuacje edukacyjne na temat "Czym jest recykling?Dlaczego jest ważny?," Warsztaty z wykorzystaniem odpadów - wykonanie gier i zabawek (marzec 2021),
<p>Przedszkole Miejskie Nr 15 ul. Wieniawskiego 3, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> „Dbam o segregację śmieci i tworzę z nich coś nowego” – zabawy edukacyjne w ramach realizacji Programu Ogólnopolskiego Programu z zakresu edukacji ekologicznej „Kubustowi Przyjaciele Natury (marzec 2020), Akcja „Sprzątanie Świata” (kwiecień 2020), 	<ul style="list-style-type: none"> Akcja „Sprzątanie Świata” (kwiecień 2021), „Dbam o segregację śmieci i tworzę z nich coś nowego” – zabawy edukacyjne w ramach realizacji Programu Ogólnopolskiego Programu z zakresu edukacji ekologicznej „Kubustowi Przyjaciele Natury (marzec 2021),
<p>Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Tadeusza Kościuszki z Oddziałami Integracyjnymi ul. Wołyńska 1, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> Lekcja edukacyjna „Dbamy o przyrodę” - problematyka sortowania odpadów, „Jak zadbać o Ziemię” - zajęcia związane z tematyką segregacji śmieci, Blok zajęć „Ziemia – nasz wspólny dom. Rady na odpady” - zabawy domowe i eksperymenty ekologiczne w aplikacji genia.ly, film edukacyjny „Dziękuję, nie truję” na temat emisji szkodliwych substancji do atmosfery, „nieNIEPOTRZEBNI – rzecz o recyklingu”, Blok zajęć ekologicznych obejmujących aspekty zanieczyszczenia środowiska, sortowania odpadów, postawy człowieka wobec przyrody- dzieci malowały, śpiewały, szukały sposobów samodzielnego dbania o środowisko, wykonywały ekologiczne zabawki ze starej skarpetki, 	<ul style="list-style-type: none"> Udział w konkursie MDK "Drugie życie śmieci" (wrzesień/październik 2020), Projekt edukacyjny dotyczący segregacji śmieci w środowisku lokalnym, Akcja „Wszystkie dzieci zbierają elektrośmieci” – przeprowadzono w szkole zbiórkę elektrośmieci, Lekcje proekologiczne dotyczące sortowania odpadów, przyczyn i skutków pożarów w lesie oraz prowadzenia gospodarstw ekologicznych, Projekt biblioteczny dla klas 1-3 "Nie niszczyć i szanuję, bo papier to drzewa", Ogólnopolska akcja „Sprzątanie świata” - sprzątanie terenu wokół szkoły (ul. Jedność, Wołyńska, Piłsudskiego), Udział w konkursie MDK "Drugie życie śmieci" - nagroda za

	<p>rozwiązywały quizy online,</p> <ul style="list-style-type: none"> ·Cykl zajęć „SOS dla Ziemi”- prezentacje multimedialne „Ekologiczny dom”, „Bajka ekologiczna”, ·Konkurs plastyczny „Moja laurka dla Ziemi” - wykonanie plakatu o tematyce ekologicznej, ·Wykonanie kartki świątecznej oraz ozdób choinkowych z materiałów z recyklingu (grudzień 2020), ·Przygotowanie ozdób choinkowych z surowców wtórnych, ·Szkolny Konkurs Plastyczny „Moja planeta Ziemia- dbam o nią” z okazji akcji „Sprzątanie Świata”, ·Akcja „Sprzątanie Świata” porządkując teren wokół szkoły (ulice Jedność, Piłsudskiego, Wołyńska), 	<ul style="list-style-type: none"> ·pracę „Robot- drugie życie śmieci”, ·Ogólnopolski Program "Moje miasto bez elektrośmieci" ·"Dlaczego elektrośmieci to nie są zwykłe śmieci?" - przedstawienie teatralne "Eko-Drużyna - Misja Elektrośmieć!" -dyskusa na temat wartości recyklingu zużytych sprzętów jako elementu niezbędnego w procesie ochrony środowiska naturalnego,
<p>Szkoła Podstawowa Nr 2 im. ks. Stanisława Staszica, ul. Obłowska 51, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·Akcja „Sprzątanie Świata”, ·Zbiórka plastikowych nakrętek w ramach konkursu "Nakręcamy Szkoły", ·Ogólnopolska akcja "Plastik? Rezygnuj. Redukuj. Segreguj." ·Zbiórka nakrętek plastikowych w ramach akcji charytatywnych organizowanych przez organizację pozarządowe na rzecz potrzebujących, 	<ul style="list-style-type: none"> ·Akcja „Sprzątanie Świata”, ·Akcja Sprzątanie Świata Polska 2021 - "Myślę, więc nie śmieć", ·Zbiórka nakrętek plastikowych w ramach akcji charytatywnej na rzecz chorego Oliwiera organizowane przez Szkołę Koło Caritas,
<p>Szkoła Podstawowa Nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, ul. S. Wyszyńskiego 15, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·Akcja „Sprzątanie Świata” pod hasłem „Plastik? Rezygnuj. Redukuj. Segreguj” – (51 osób, dwóch opiekunów), ·Akcja zbiórki surowców wtórnych (makułatura – 780 kg, baterie – 687 sztuk), 	<ul style="list-style-type: none"> ·Akcja "Sprzątanie Świata" (112 dzieci, 7 opiekunów), ·Akcja „Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny – problem współczesnego świata” - zbiórka zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zebrano 2239 kg zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, ·Akcja zbiórki surowców wtórnych (makułatura – 650 kg, baterie – 564 sztuk), ·Udział w zbiorce elektrośmieci na rzecz akcji "Elektrośmieci usuwamy, Chełm zadrzewiamy!", ·Światowy Dzień Recyklingu „Śmieci. Redukuj. Segreguj”, ·Godziny wychowawcze pod hasłem: „Piątka za segregację. Dlaczego warto segregować śmieci?”, ·Przygotowanie gier planszowych o tematyce ekologicznej,

<p>Szkoła Podstawowa Nr 5 im. Marii Konopnickiej, ul. 1 Pułku Szwoleżerów 1, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Akcja „Sprzątanie Świata”, · Zbiórka makulatury, · Zbiórka plastikowych nakrętek, · Zbiórka zużytych baterii, 	<ul style="list-style-type: none"> · Skąd się bierze papier? Oglądanie prezentacji na temat produkcji papieru i rodzajów drewna, · Wyjście do kina na film pt.: Mała wielka stopa (problematyka ekologiczna), · Jak zostać ekoboherem?, · Czy mam wpływ na środowisko? Zwiadanie oczyszczalni ścieków oraz Zakładu Przetwarzania Odpadów Komunalnych, · Zajęcia online prowadzone przez pracowników CEMEX – POLSKA o obiegu zamkniętym. Źródła energii odnawialnej, gospodarka o obiegu zamkniętym, czyli GOZ,
<p>Szkoła Podstawowa Nr 8 im. Bolesława Zygmunta Wirskiego, ul. Połaniecka 10, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Pogadanki z uczniami, · Wykonanie plakatów, · Akcja „Sprzątanie Świata” - działania cykliczne · Zajęcia z Ozobotami - rysowanie tras, budowanie makiet na temat gospodarki odpadami, · Zbiórka plastikowych nakrętek, zużytych baterii, telefonów, makulatury i puszek aluminiowych, · Tworzenie prostych karmników dla ptaków z wykorzystaniem recyklingu i dokarmianie ptaków podczas zimy, · Prace plastyczne, · Prowadzenie cyklicznej gazetki „Moja EKO - szkoła” (październik-grudzień), 	<ul style="list-style-type: none"> · Akcja „Sprzątanie Świata”, · Zbiórka makulatury, · Zbiórka plastikowych nakrętek, · Zbiórka zużytych baterii, · Pogadanka z uczniami, · Wykonanie plakatów, · Akcja „Sprzątanie Świata” - działania cykliczne, · Obchody „Dnia Ziemi”, · Kodowanie na dywanie- segreguję śmieci, · Udział w ekowyzwaniu Herlitz - zbiórka śmieci w zamian za ekologiczne zeszyty, · Projekt edukacyjny „Uczniowie Ósemki świadomi są i śmieci segregować chcą”, · Projekt edukacyjny „Czym Chełm oddycha”, · Udział w konkursie organizowanym przez MDK „Drugie życie śmieci” (laureaci), · Zdobyć tytułu „Szkołnego klubu ekologów” w ogólnopolskim konkursie, · Szkolne konkursy ekologiczne: „Ekologia na co dzień”, „Coś z niczego, czyli nadajemy starym rzeczom nowe zastosowania”, · Cykliczna gazetka „Moja EKO – szkoła”,

<p>I Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego, ul. S. Czarnieckiego 8, 22-100 Chełm</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata” (wrzesień 2020),</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata” (wrzesień 2021),</p>
<p>II Liceum Ogólnokształcące, ul. Szpitalna 14, 22-100 Chełm</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata – Polska 2020” pod hasłem: Plastik? Rezygnuj. Redukuj. Segreguj.</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata – Polska 2021” pod hasłem: “Myślę, więc nie śmieczę”,</p>
<p>Zespół Szkół Ekonomicznych i Mundurowych im. gen. Władysława Andersa, ul. H. Sienkiewicza 22, 22-100 Chełm</p>	<p>· Akcja "Sprzątanie Świata" - liczba uczestników - 32 uczniów (18 września 2020),</p>	<p>· Akcja "Sprzątania Świata" (17 września 2021),</p>
<p>IV Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi im. Jadwigi Młodowskiej, ul. Św. Mikołaja 4, 22-100 Chełm</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata” (wrzesień i kwiecień 2020), · Zbiórka zużytych baterii do specjalnych pojemników, · Udział w konkursie organizowanym przez MPGK na prezentację multimedialną o segregacji odpadów, · Edukacja w zakresie segregacji odpadów i ograniczenia ich powstawania, · Realizowanie treści: kompostowanie odpadów organicznych w gospodarstwach domowych, wykorzystanie kompostu, racjonalne wykorzystanie wody i energii, wpływ różnych odpadów na środowisko i ich eliminowanie, opakowania biodegradowalne i ich produkcja,</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata” (wrzesień i kwiecień 2021), · Zbiórka zużytych baterii do specjalnych pojemników. · Udział w konkursie organizowanym przez MPGK na prezentację multimedialną o segregacji odpadów, · Edukacja w zakresie segregacji odpadów i ograniczenia ich powstawania, · Realizowanie treści: kompostowanie odpadów organicznych w gospodarstwach domowych, wykorzystanie kompostu, racjonalne wykorzystanie wody i energii, wpływ różnych odpadów na środowisko i ich eliminowanie, opakowania biodegradowalne i ich produkcja,</p>
<p>Zespół Szkół Budowlanych i Geodezyjnych im. 24 Pułku Artylerii Pancernej, ul. S. Batorego 1, 22-100 Chełm</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata”,</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata”,</p>

<p>Zespół Szkół Technicznych im. gen. Zygmunta Bohusza -Szyszko, ul. Graniczna 2, 22 - 100 Chełm</p>	<p>· Akcja „Sprzątania Świata” - (45 uczestników), · Zbiórka plastikowych korków/ nakrętek - (40 uczestników),</p>	<p>· Akcja „Sprzątania Świata” – (51 uczestników), · Akcja „Wiosenne Porządki” – (66 uczestników), · Zbiórka plastikowych korków/ nakrętek (32 uczestników),</p>
<p>Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. Kazimierza Andrzeja Jaworskiego, ul. Reformacka 13, 22-100 Chełm</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata 2020” – 90 uczestników (wrzesień 2020), · Zbiórka telefonów do recyklingu – 30 uczestników · Zbiórka nakrętek i baterii – 100 uczestników,</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata 2021” – 60 uczestników (wrzesień 2021), · Zbiórka telefonów do recyklingu – ok. 20 uczestników, · Zbiórka nakrętek i baterii – ok. 60 uczestników,</p>
<p>Zespół Szkół Energetycznych i Transportowych im. ks. Stanisława Staszica, ul. Jagiellońska 29, 22-100 Chełm</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata 2020” pod hasłem "Plastik? Rezygnuj. Redukuj. Segreguj" (17 września 2020),</p>	<p>· Akcja „Tydzień zdrowia i ekologicznego stylu życia” - publikacja ciekawostek, wskazówek, przypominajek dot. sposobów dbania o zdrowie i otaczającą nas przyrodę, informacje na temat: zdrowiej diety, znaczenia aktywności fizycznej, sposobu życia zero waste/less waste – czyli ograniczania ilości produkowanych odpadów, segregowania odpadów, wyzwania i konkurs - (kwiecień 2021), · Akcja „Sprzątanie Świata” z hasłem “Myślę, więc nie śmieczę” - edukacja odpadowa oraz inicjowanie działań, dzięki którym zmniejszy się nasz negatywny wpływ na środowisko (17 września 2021),</p>
<p>Zespół Wychowania i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznego Nr 2, ul. Powstańców Warszawy 8, 22-100 Chełm</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata” - realizacja założeń Klubu Naszej Ziemi, · Akcja „Pomóżmy kasztanowcom” - grabienie liści, · Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom powietrza – segregacja odpadów w placówce, · Wykonanie szafki z palet do strefy relaksu, wykorzystanie materiałów ekologicznych, dekorowanie starych doniczek i zasadzenie kwiatów,</p>	<p>· Akcja „Sprzątanie Świata” - realizacja założeń Klubu Naszej Ziemi, · Akcja „Pomóżmy kasztanowcom” - grabienie liści, · Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom powietrza – segregacja odpadów w placówce, · Projekcja filmów „Co nam daje segregacja? – Odzyskaj Korzystaj”, „W krainie bagien i moczarów”, · Akcja „Dokarmiamy ptaki zimą” – budowa karmników z materiałów ekologicznych (drewno i materiały wtórne),</p>

<p>Młodzieżowy Dom Kultury, ul. Pocztowa 41 22-100 Chełm</p>	<p>·"Kolaże miejskie"-wykorzystanie gazet - 10 uczestników (15 stycznia 2020), ·Tie Dye - warsztaty barwienia ubrań- drugie życie koszulek - 10 uczestników (16 stycznia 2020), ·Meblowy design"-drugie życie mebli - 15 uczestników (22 stycznia 2020), ·"Sam robię, sam gram – robimy eko instrumenty" - 12 uczestników (3 lipca 2020), ·"Domy z papieru" w Pracowni Modna Sztuka – wykorzystania gazet - 12 uczestników (13 lipca 2020), ·Konkurs recyklingowy „ Drugie życie śmieci” - 80 uczestników (październik 2020),</p>	<p>·"Malowanie na firanie"- wykorzystanie zużytych materiałów 10 uczestników (14 stycznia 2021), ·"Szalone kukiełki"-warsztaty tworzenia lalki kukiełki - 10 uczestników (6 lipca 2021), ·"Cool jeans- barwienie i haft na jeansie" - wykorzystanie używanych ubrań - 10 uczestników (16 lipca 2021), ·"Papierowe reliefy"- kompozycje abstrakcyjne z papieru - wykorzystanie gazet - 10 uczestników (7 lipca 2021), ·Konkurs recyklingowy „Drugie życie śmieci” - 100 uczestników (listopad 2021), ·Eko warsztaty - „Renifery i inne świąteczne bajery” - warsztaty rodzinne wykorzystanie materiałów z recyklingu - (18 grudnia 2021),</p>
--	---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych od jednostek oświatowych

9. Zagrożenie poważnymi awariami

9.1 Minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków awarii dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej

9.1.1 Zminimalizowanie możliwości wystąpienia poważnych awarii

Zadanie: Dopuszczenie Państwowej Straży Pożarnej

W okresie objętym Raportem Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Chełmie (KMPSP) zakupiła:

2020 rok

- SCD 42 MAN – samochód drabina Rosenbauer,
- SPGaz IVECO Eurocargo – specjalni średni Pgaz.

2021 rok

- GBA 4/24 IVECO – gaśniczy średni,
- SLKw TOYOTA Proace – kwatermistrzowski.

Zadanie: Kontrole zakładów mogących mieć negatywny wpływ na stan środowiska i bezpieczeństwa mieszkańców

Na terenie miasta Chełm brak jest zakładów zaliczanych zgodnie z art. 248 ustawy poś do zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) albo zakładów o dużym ryzyku (ZDR) wystąpienia awarii (poważnej awarii przemysłowej, pot. poważnej awarii). Zlokalizowane są dwa zakłady zaliczane do kategorii potencjalnych sprawców poważnej awarii z wyłączeniem ZDR i ZZR tj.

- Austria Juice Poland Sp. z o. o., ul. Kolejowa 31;
- Spółdzielnia Mleczarska „BIELUCH” w Chełmie, ul. Chemiczna 4.

WIOŚ w Lublinie Delegatura w Chełmie realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych poprzez wykonywanie kontroli przedsiębiorstw. Współpracę koordynują sztaby zarządzania antykrzysowego w oparciu o opracowane plany zarządzania antykrzysowego.

W 2021 roku przeprowadzono jedną kontrolę w Austria Juice Poland Sp. z o. o. w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom. W trakcie kontroli nie stwierdzono naruszeń przepisów w ww. zakresie.

W 2020 roku nie powstały zakłady określone w przepisach jako stwarzające zagrożenie „poważną awarią przemysłową”.

Przez teren miasta przebiegają ważne trasy komunikacji drogowej i kolejowej, przez które przewożone są towary i substancje niebezpieczne. Rozpoznano przewóz tymi trasami 327 różnych rodzajów substancji niebezpiecznych, którymi łączna ilość roczna ulega ciągłym zmianom.

Tabela 11. Zdarzenia powstałe na terenie miasta Chełm w latach 2020-2021

Zdarzenia w 2020 r.		Zdarzenia w 2021 .	
Ilość	%	Ilość	%
753	36,20	546	33,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Chełm

Od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 roku na terenie miasta powstało ogółem 753 zdarzeń, w tym:

- 123 pożary – spadek o 30 pożarów w porównaniu do 2019 roku tj. 19,60 % (116 pożarów małych, 7 pożarów średnich),
- 589 miejscowych zagrożeń tj. innych niż pożary zdarzeń, wynikających z rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych praw przyrody, stanowiących zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska – 43,60 %,
- 41 alarmów fałszywych – spadek o 2 alarmy w porównaniu do 2019 roku.

Od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 roku na terenie miasta powstało ogółem zdarzeń, w tym:

- 118 pożarów – spadek o 5 pożarów w porównaniu do 2020 roku tj. 4,06 % (115 pożarów małych, 3 pożary średnie),
- 363 miejscowych zagrożeń tj. innych niż pożary zdarzeń, wynikających z rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych praw przyrody, stanowiących zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska – spadek o 226 miejscowych zagrożeń w porównaniu do 2020 roku tj. 38,37 %,
- 65 alarmów fałszywych – spadek o 24 alarmy w porównaniu do 2020 roku.

Zgodnie z art. 250 ust. 1 ustawy poś *prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku jest obowiązany do zgłoszenia zakładu właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej.*

W latach 2020-2021 do KMPSP w Chełmie nie wpłynęły zgłoszenia zakładów o zwiększonym ryzyku jak również nie było informacji od Lubelskiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej odnośnie zgłoszeń zakładów o dużym ryzyku zlokalizowanych na terenie miasta Chełm. W związku z powyższym nie dokonywano czynności kontrolno-rozpoznawczych.

Zadanie: Edukacja mieszkańców w zakresie postępowania w razie zagrożenia poważnymi awariami

KMPSP w Chełmie prowadziła edukację mieszkańców w zakresie postępowania w razie zagrożenia poważnymi awariami w formie pogadanek, w tym pokazy sprzętu pożarniczego, prelekcje. Tematyką pogadanek były zagadnienia kampanii społecznych i akcji

informacyjnych takich jak: kampania społeczna "Czujka na straży Twojego bezpieczeństwa", kampania edukacyjna "Strażak uczy ratować", "Kręci mnie bezpieczeństwo" oraz działania pod nazwą "Bezpieczne wakacje", "Bezpieczne ferie", "Bezpieczeństwo na obszarach wodnych". Pogadanki wygłaszano również podczas nadzorowania ćwiczeń ewakuacyjnych. Zamieszczano apele i porady na stronie internetowej <http://www.strazchelm.pl> dotyczące zagrożeń ze strony tlenu węgla i rozporządzenia w sprawie ograniczenia używania wyrobów pirotechnicznych. W porównaniu do lat poprzednich ilość ta była bardzo mała z uwagi na trwającą pandemię. W roku 2020 przeprowadzono 9 pogadań dla łącznie 356 osób, z kolei w roku 2021 przeprowadzono 25 pogadań dla łącznie 2 904 osób.

Funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Chełmie (KMP) w latach 2020-2021 przeprowadzali liczne spotkania profilaktyczne w placówkach oświatowych z tematyki bezpieczeństwa ruchu drogowego, zachowania podczas wystąpienia zdarzeń niebezpiecznych tj. zdarzenia drogowego, pożaru, burzy itp. Policjanci przekazywali dzieciom informacje dotyczące bezpieczeństwa oraz zasad powiadamiania służb ratunkowych.

Działania realizowane przez KMP w Chełmie w latach objętych niniejszym Raportem:

- 5 marca 2020 roku udział policjantów w ćwiczeniu manewrowym polegającym na potwierdzeniu gotowości w warunkach zagrożenia wystąpienia choroby zakaźnej ludzi na terenie Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie przy ulicy Ceramicznej 1. Założeniami ćwiczenia było m. in. zapewnienie drożności dróg dojazdowych, organizowanie objazdów rejonów zagrożonych i informowania o objazdach mieszkańców, zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w rejonie działania służb ratowniczych i medycznych, egzekwowanie przestrzegania przepisów i poleceń kierującego działaniami ratowniczymi, izolacja rejonu zagrożenia;
- 3 grudnia 2020 roku udział policjantów w ćwiczeniu aplikacyjnym w formie wideokonferencji w celu potwierdzenia gotowości służb do działania w przypadku wystąpienia awarii w zakładzie dużego ryzyka tj. Terminala Przeladunkowego Gazu w Brzeźnie polegającej na rozszczelnieniu instalacji i wycieku gazu płynnego. Założeniami ćwiczenia było m.in. zapewnienie drożności dróg dojazdowych, organizowanie objazdów rejonów zagrożonych i informowania o objazdach mieszkańców, zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w rejonie działania służb ratowniczych i medycznych, egzekwowanie przestrzegania przepisów i poleceń kierującego działaniami ratowniczymi, izolacja rejonu zagrożenia;
- 14 października 2021 roku udział policjantów w ćwiczeniu w celu potwierdzenia gotowości służb do działania w przypadku wystąpienia zagrożenia polegającego na ujawnieniu w Akademiku Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie paczki z nieznaną zawartością, z której ulatnia się dym. Założeniami ćwiczenia było m. in. przeprowadzenie

ewakuacji budynku, izolacja rejonu zagrożenia, zatrzymanie osób podejrzanych, zabezpieczenie niebezpiecznego pakunku;

- 3 grudnia 2021 roku udział policjantów w ćwiczeniach w formie pokazu polegających na przeprowadzeniu działań pościgowo-blokadowych związanych z wystąpieniem sytuacji kryzysowej – ucieczce uzbrojonych sprawców napadu na bank. Założeniami ćwiczenia było m. in. skuteczność zatrzymania ściganego pojazdu oraz sprawców przestępstwa i zapewnienie bezpieczeństwa innym uczestnikom ruchu drogowego podczas ww. działań.

10. Zasoby przyrodnicze

10.1 Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów z uwzględnieniem turystycznego charakteru

10.1.1 Ochrona obszarów cennych przyrodniczo

Zadanie: Uwzględnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej oraz form ochrony przyrody i obszarów cennych przyrodniczo w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego

Na obszarach objętych mpzp nie występują formy ochrony przyrody. Na potrzeby procedur planistycznych sporządzono opracowania ekofizjograficzne oraz prognozy oddziaływania na środowisko, w których szczegółowo analizowano różnorodność biologiczną oraz obszary cenne przyrodniczo w granicach przedmiotowych mpzp. We wszystkich mpzp uwzględniono wnioski z ww. analiz.

Zadanie: Wykonywanie zabiegów ochrony czynnej wybranych gatunków fauny, flory, zbiorowisk roślinnych; idea włączenia szkół, jako społecznych opiekunów nad pomnikami przyrody

➤ Leczenie kasztanowców białych

Na terenie miasta Chełm występuje około 800 szt. drzew z gatunku kasztanowiec biały. W celu poprawy stanu zdrowotnego tych drzew i uatrakcyjnieniu terenów zielonych miasta corocznie prowadzone są zabiegi zwalczające szkodnika kasztanowców, tj. szrotówka kasztanowcowiaczka.

W 2020 roku z uwagi na ograniczenia związane z sytuacją epidemiologiczną nie prowadzono leczenia drzew metodą chemiczną. Miasto przeprowadziło akcję zwalczania szkodnika polegającą na jesiennym grabieniu i zapakowaniu w worki papierowe liści kasztanowców oraz ich utylizację. To najprostsza i najtańsza metoda ograniczenia populacji szkodnika, który zaburza równowagę kasztanowców i może doprowadzić do obumarcia drzew. Miasto zakupiło i bezpłatnie wydawało worki papierowe oraz umożliwiło darmowy wywóz tychże worków do miejsca utylizacji przez MPGK Sp. z o. o. Łącznie wydano 2 290 szt. worków

papierowych dla 35 jednostek, tj. placówkom oświatowo-wychowawczym, PUM Sp. z o. o., wspólnot mieszkaniowych, jednostkom organizacyjnym miasta.

W 2021 r. zastosowano dwie metody leczenia:

1) chemiczną – podzieloną na dwa etapy:

- a) pierwszy polegający na zastosowaniu opasek lepowych z dyspenserem feromonowym w celu odłowu zimujących samic i samców;
- b) drugi polegający na umieszczeniu pułapek feromonowych typu delta w celu wyłapania kolejnych pokoleń samców motyli;

2) mechaniczną – polegającą na wielokrotnym dokładnym zgrabianiu opadłych liści kasztanowców, umieszczaniu ich w workach papierowych i przekazywaniu do unieszkodliwienia, w celu zniszczenia zimujących w liściach poczwarek i zmniejszenia liczby motyli, które wylecą wiosną by złożyć jaja.

Leczeniem objęto 188 szt. drzew kasztanowców białych rosnących (tabela 12).

Tabela 12. Leczenie drzew kasztanowców białych w 2021 roku

Lp.	Nazwa placówki	Ilość drzew (szt.)
1.	I Liceum Ogólnokształcące im. S. Czarnieckiego w Chełmie ul. S. Czarnieckiego 6	20
2.	Szkoła Podstawowa Nr 11 ul. Powstańców Warszawy 10	3
3.	Szkoła Podstawowa Nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 15	2
4.	Zespół Szkolno – Przedszkolny Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi, ul. Rejowiecka 76	1
5.	Przedszkole Miejskie Nr 13, ul. Połaniecka 5	29
6.	Państwowa Szkoła Muzyczna I i II Stopnia ul. Hrubieszowska 102	31
7.	Park Miejski, ul. Lubelska/Al. Armii Krajowej	47
8.	PUM, ul. Lubelska 135 A, 137 B, 137 C, 137 D	42
9.	PUM, ul. H. Sienkiewicza 28	1
10.	PUM, ul. A. Mickiewicza 18, 28 A, 30, 32	4
11.	PUM, ul. Wiejska / ul. Graniczna	2
12.	Wspólnota Mieszkaniowa, ul. Trubakowska 53	3
13.	CRS, ul. Lubelska 72	3
Razem:		188

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Chełm

➤ Pomniki przyrody

Na terenie miasta Chełm zlokalizowanych jest 12 pomników przyrody, w postaci 9 szt. pojedynczych drzew, 2 grup drzew oraz płatu roślinności kserotermicznej. W ramach dbałości o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym Miasto Chełm w 2021 roku przeprowadziło procedurę zamówienia publicznego na wykonanie badań dendrologicznych na pomnikach przyrody. Z uwagi na usytuowanie drzew oraz stan zdrowotny wystąpiła konieczność przeprowadzenia badania oraz wykonania ekspertyzy dendrologicznej pełniącej funkcję doradczą oraz pomocną do przeprowadzenia niezbędnych zabiegów pielęgnacyjnych. W tym celu zakwalifikowano nw. 7 szt. drzew będących w różnym stanie zdrowotnym oraz rosnących na terenach miejskich, placówkach oświatowo – wychowawczych oraz w pasie drogowym:

- wiąz szypułkowy – ul. Lubelska 137C (dz. nr 364 obr. 12),
- wiąz szypułkowy – ul. Lubelska 135B (dz. nr 365/3 obr. 12),
- miłorząb japoński – ZSGiH, ul. Reformacka 13 (dz. nr 949/2 obr. 14),
- ajlant gruczołowaty – Pl. Łuczkowskiego (dz. nr 439/2 obr. 15),
- jesion wyniosły – IV LO, ul. J. Młodowskiej (dz. nr 402/2 obr. 15),
- jesion wyniosły – Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Chełmie (dz. nr 399/1 obr. 15),
- jesion wyniosły – pas drogowy ul. Hrubieszowskiej (dz. nr 638 obr. 26).

W latach objętych Raportem nie były prowadzone zabiegi ochrony czynnej wybranych gatunków flory, fauny czy siedlisk przyrodniczych w rezerwacie przyrody Wolwinów na terenie miasta Chełm przez RDOŚ w Lublinie.

Zadanie: Wspieranie działalności proekologicznych organizacji pozarządowych i ruchów społecznych

W ostatnich latach obserwuje się rosnące zainteresowanie zdobywaniem wiedzy na temat otaczającego nas środowiska, a także możliwości uczestniczenia w działaniach na rzecz jego ochrony. Zachowania obserwowane w społeczeństwie wskazują jednak, że poziom akceptacji dla działań z zakresu ochrony środowiska maleje, a zachowania prokonsumpcyjne dominują nad proekologicznymi. Dlatego rola edukacji ekologicznej i wprowadzanie jej nowych form są nadal bardzo istotne .

Szczególną rolę w rozwijaniu edukacji ekologicznej wśród mieszkańców miasta zajmuje Prezydent Miasta Chełm we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach

prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.) stanowi podstawę dla realizacji zadania publicznego z zakresu ekologii oraz współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi.

W 2020 roku nie realizowano zadania z ww. zakresu z uwagi na panującą wówczas trudną sytuację epidemiologiczną.

W roku kolejnym było realizowane zadanie publiczne z zakresu ekologii i ochrony zwierząt oraz dziedzictwa przyrodniczego z pominięciem otwartego konkursu ofert pn. „Elektrośmieci usuwamy Chełm zadrzewiamy!”. Zadanie realizowane było w dniach 6-9 października 2021 roku przez Stowarzyszenie WeRWA, ul. Kilińskiego 27 w Chełmie. Składało się z trzech różnorodnych działań, które były skierowane do wszystkich mieszkańców miasta. Podjęte działania były ukierunkowane na właściwe pozbycie się elektroodpadów oraz zwiększenie ilości drzew na terenie miasta. Miasto Chełm sfinansowało w całości koszt zadania przeznaczając na ten cel kwotę 10 000,00 zł.

Zadanie: Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne – konserwacyjne zieleni przydrożnej

Miasto dba o zadrzewienia przydrożne dróg w ramach bieżącego utrzymania zieleni. Pracownicy Departamentu Komunalnego reagują na zgłoszenia mieszkańców oraz systematycznie dokonują bieżących przeglądów drzewostanu wzdłuż dróg, ulic krajowych, wojewódzkich i powiatowych oraz w pasach drogowych ulic gminnych i wewnętrznych.

Na usunięcie drzew lub krzewów przydrożnych wymagane jest uzyskanie zgody w formie decyzji. Zezwolenie wydawane jest przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie oraz Prezydenta Miasta Chełm.

W 2020 roku uzyskano decyzję na wycinkę 210 szt. drzew oraz 477,1 m² krzewów, w 2021 roku - 161 szt. drzew oraz 93 m² krzewów. Najczęstszą przyczyną wnioskowania o usunięcie drzew był zły stan fitosanitarny drzewa, rozległy posusz gałęziowy, bezpośrednie zagrożenie dla ludzi i mienia, drzewa w 100 % suche – bezpośrednie zagrożenie wywrotem.

Na podstawie wydanych decyzji zezwalających na usunięcie drzew w 2020 r. zobowiązano Miasto Chełm do nasadzeń 27 szt. drzew, w 2021 r. - 45 szt. drzew oraz 48 m² krzewów.

W 2020 roku zakwalifikowano do pielęgnacji 129 szt. drzew, natomiast w 2021 r. 42 szt. drzew i 35 m² krzewów. Prace pielęgnacyjne w drzewostanie przydrożnym polegają

przede wszystkim na oczyszczeniu korony drzew z posuszu gałęziowego, wykonanie cięć sanitarnych, wzmacniających statykę drzewa oraz cięcia spowodowane udrożnieniem widoczności światła drogi.

W latach 2020-2021 prowadzone były także prace pielęgnacyjne w drzewostanie przydrożnym polegające na zwalczaniu jemioli. W ramach tych prac wykonano w 2020 r. pielęgnację 36 szt. drzew oraz usunięto 20 szt. drzew porażonych jemiolą, w roku kolejnym przeprowadzono pielęgnację 59 szt. drzew oraz usunięto 48 drzew suchych.

10.1.2 Ochrona terenów zieleni miejskiej

Zadanie: Cięcia sanitarne (usuwanie posuszu, złamanych konarów i gałęzi, jemioli)

W latach objętych Raportem Miasto Chełm realizowało zadanie pn. „Zabiegi pielęgnacyjne na drzewach porażonych jemiolą”. W ramach zamówienia publicznego podjęto współpracę z firmą Forest&Garden Magdalena Mróz z siedzibą w Lublinie. W dniach 18-27 listopada 2020 roku firma wykonała zabiegi pielęgnacyjne na drzewach porażonych jemiolą na terenie miasta Chełm.

Zakres zamówienia obejmował:

- zabiegi pielęgnacyjne na 36 szt. drzew porażonych jemiolą,
- uprzątnięcie terenu,
- usunięcie 20 szt. drzew porażonych jemiolą i obumarłych oraz frezowanie 20 szt. pni po wycince drzew,
- wykonanie nasadzeń zastępczych w ilości 7 szt. drzew z gat. wiśnia piłkowana Kanzan.

Zabiegi przeprowadzono na ulicy Reformackiej (od ulicy Strażackiej do ronda Żwirki i Wigury), Pocztowej, Lubelskiej – obecnie ulica Przechodnia, Ignacego Mościckiego (od ulicy Hrubieszowskiej do cmentarza) oraz pl. Doktora Edwarda Łuczковского.

Za wykonanie przedmiotu umowy wykonawca otrzymał wynagrodzenie w kwocie 21 384,00 zł.

W okresie od 15 października 2021 r. do 30 listopada 2021 r. zabiegami pielęgnacyjnymi objęte były drzewa porażone jemiolą na osiedlu Dyrekcji Dolnej oraz Dyrekcji Górnej.

Wykaz ulic, na których przeprowadzono zabiegi:

1. ul. Kolejowa (Cmentarz Żydowski),
2. ul. Jana Kazimierza,
3. ul. Żwirki i Wigury (teren przy KMP w Chełmie, rondo),
4. ul. 1 Pułku Szwoleżerów (osiedle, przy parku),
5. ul. Śląska,
6. ul. Mikołaja Kopernika (k/Cerkwi),
7. ul. Gabriela Narutowicza,

8. ul. Obłońska (skwer przy SP nr 2),
9. Plac Gdański,
10. ul. Rejowiecka (wiadukt),
11. ul. Wołyńska,
12. Al. Marszałka J. Piłsudskiego,
13. Aleja Żołnierzy I AWP (od ronda do biblioteki, koło Sądu Rejonowego w Chełmie, przystanek k/Pokusy),
14. ul. Zachodnia (przy sklepie),
15. ul. Poleska.

Ogólnie zostało zakwalifikowanych 107 szt. drzew rosnących w pasach drogowych oraz skwerach na terenie miasta Chełm, w tym:

- 59 szt. drzew częściowo porażonych jemiolą z widocznym posuszem gałęziowym (wykonano zabiegi pielęgnacyjne w 30%-50% porażonych jemiolą),
- 48 szt. drzew suchych, które były całkowicie porażone jemiolą i obumarły (usunięto i wykonano frezowanie pni drzew).

Firma uprzątnęła teren, na którym były przeprowadzane prace, zutylizowała usunięte gałęzie we własnym zakresie, wywiozła wycięte drzewo do miejsca składowania drewna (ZOM przy ul. Bielawin 5 w Chełmie). Koszt zadania - 40 500,00 zł.

10.1.3 Wzrost atrakcyjności miasta oraz wzrost ruchu turystycznego

Zadanie: Promocja walorów przyrodniczo-krajobrazowych miasta.

Zajęcia edukacyjne realizowane przez Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w 2020 roku:

- Wykłady, odczyty, prelekcje (organizacja w ramach projektu Stwórz bioróżnorodny ogród przyjazny przyrodzie!...)
1. Trzmiele, pszczoły samotnice i pszczoły miodne – wykład dr hab. Grzegorza Borsuka.
 2. Sztuka kochania w świecie roślin – wykład dr hab. Małgorzatę Wójcik.
 3. Przyroda i ptaki w miastach w XXI wieku – wykład dr Jarosława Krogulca.
 4. Ssaki w naszych ogrodach – wykład Marka Kołodziejczyka.
 5. Co powinniśmy wiedzieć o przyrodzie Ziemi Chełmskiej. Unikalny świat przyrody – spotkanie z Rafałem Siekiem.
- Warsztaty
1. Sowy – nocne duchy.
 2. Ptasie zaloty – zajęcia walentynkowe.
 3. Stwórzmy bioróżnorodny ogród przyjazny przyrodzie!.
 4. Co powinniśmy wiedzieć o przyrodzie Ziemi Chełmskiej. Unikalny świat przyrody.

5. Wędrowniki ptaków.
6. Ptaki wokół nas – rozpoznawanie głosów ptaków.
7. Jak postępować z dzikimi zwierzętami.
8. Rośliny i zwierzęta inwazyjne występujące w Polsce.

➤ Seans filmowy

·Sowy Polski

➤ Konkurs

·Konkurs na bioróżnorodny, tradycyjny ogród przyjazny przyrodzie - realizacja w ramach projektu pn. „Stwórz bioróżnorodny ogród przyjazny przyrodzie! Czyli jak samemu chronić owady zapylające, ptaki, jeże i nietoperze – akcja edukacyjna dla dzieci i młodzieży” dofinansowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie. W konkursie wzięło udział 10 szkół i przedszkoli z Chełma i powiatu chełmskiego.

W ramach programu WFOŚiGW w Lublinie realizowano następujące zadania:

1. Stwórz bioróżnorodny ogród przyjazny przyrodzie! Czyli jak samemu chronić owady zapylające, ptaki, jeże i nietoperze – akcja edukacyjna dla dzieci i młodzieży

W ramach projektu:

- zaaranżowano dziedziniec muzeum na tradycyjny, bioróżnorodny ogród (w donicach oraz ogródku nasadzono rodzime rośliny, przyciągające owady zapylające),
- wywieszono: schrony dla nietoperzy, budki dla ptaków, umieszczono hotel dla owadów oraz schron dla jeży,
- zorganizowano cykl 4 wykładów dotyczących projektu: *Trzmiele, pszczoły samotnice i pszczoły miodne, Sztuka kochania w świecie roślin, Przyroda i ptaki w miastach w XXI wieku, Ssaki w naszych ogrodach,*
- przeprowadzono warsztaty edukacyjnych dla dzieci i młodzieży pt.: *Stwórz bioróżnorodny ogród przyjazny przyrodzie,*
- przeprowadzono Konkurs na bioróżnorodny, tradycyjny ogród przyjazny przyrodzie,
- opracowano diaporamę „*Bioróżnorodny, tradycyjny ogród przyjazny przyrodzie*” autorstwa Rafała Sieka,
- opracowano folder *Stwórz bioróżnorodny ogród przyjazny przyrodzie.*

Wnioskowana i otrzymana dotacja:

Dotacja WFOŚiGW	35 567,79 zł
Wkład własny	0,00 zł
Wartość projektu	35 567,79 zł

2. Wystawa fotograficzna „Co powinniśmy wiedzieć o przyrodzie Ziemi Chełmskiej. Unikalny świat przyrody”

W ramach organizacji:

- wystawa składała się z 36 zdjęć, podpisów do zdjęć oraz jednej tablicy informacyjnej;
- fotografie, tablica informacyjna powiększono do wymiaru 105x70 cm, wydrukowano na specjalnych płytach z tworzywa sztucznego (PCV) i oprawiono w drewniane, dębowe ramy;
- wystawa była prezentowana bezpłatnie w Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie, ul. Lubelska 57. Ekspozycja zdjęć została wzbogacona naklejkami rysunków motyli i ptaków autorstwa Dawida Kilona.

Wnioskowana i otrzymana dotacja:

Dotacja WFOŚiGW	28 150,00 zł
Wkład własny	0,00 zł
Wartość projektu	28 150,00 zł

Prezentowane wystawy przyrodnicze przy ul. Lubelskiej 57:

- Co powinniśmy wiedzieć o przyrodzie Ziemi Chełmskiej. Unikalny świat przyrody
- Sowy z kolekcji Marii Główniak
- W sieci natury.

Zajęcia edukacyjne realizowane przez MUZEUM ZIEMI CHEŁMSKIEJ im. Wiktora Ambroziewicza w 2021 roku:

➤ Plenerowe zajęcia edukacyjne:

Nauka wyplatania wianków ze szczególnym uwzględnieniem dawnych zwyczajów starosłowiańskich.

➤ Odczyty, prelekcje, spotkania:

1. Ważki – piękne i pożyteczne – warsztaty dla dzieci.
2. Obszary Natura 2000 Ziemi Chełmskiej oraz ich czynna ochrona – wykład.
3. Żółw błotny – żywa skamieniałość Polesia – wykład.
4. Walory Poleskiego Parku Narodowego – wykład.
5. Jak zmienił się na przestrzeni dziesięciolecia pokarm błotniaka łąkowego *Circus pygargus* na torfowiskach koło Chełma – wykład.

➤ Warsztaty:

1. Ciekawostki przyrodnicze Ziemi Chełmskiej i okolic.
2. Świat zwierząt w pastelach.
3. Budujemy domek dla owadów.

➤ Konkurs

·Konkurs rysunkowy pn. Ciekawostki przyrodnicze Ziemi Chełmskiej i okolic. Przedmiotem prac były rzadkie i charakterystyczne gatunki roślin i zwierząt Ziemi Chełmskiej i okolic.

Prezentowane wystawy przyrodnicze przy ul. Lubelskiej 57:

1. Skarby przyrody.

2. Co powinniśmy wiedzieć o przyrodzie ziemi chełmskiej. Unikalny świat przyrody.
3. Ciekawostki przyrodnicze ziemi chełmskiej i okolic - plastyczna wystawa pokonkursowa prac dziecięcych.
4. W sieci natury.
5. Ważki piękne i pożyteczne.

W ramach programów WFOŚiGW realizowano:

1. Ciekawostki przyrodnicze Ziemi Chełmskiej i okolic – akcja edukacyjna dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

W ramach projektu:

- zaaranżowano Salę Dydaktyczną Muzeum,
- zakupiono pomoce dydaktyczne m. in. klocki drewniane przedstawiające gatunki roślin i zwierząt, tropy zwierząt, karty do gry z gatunkami m. in. dzikich ptaków, grę edukacyjną: „Zgadnij z jakiego to drzewa?” (13 szt.),
- wykonano specjalne puzzle z charakterystycznymi gatunkami roślin i zwierząt występujących na Ziemi Chełmskiej i okolicach; puzzle jednocześnie są grą, co stanowi pomoc w utrwaleniu nazw poszczególnych gatunków; projekt puzzli wykonał profesjonalny rysownik (95 szt.),
- opracowano i wydrukowano karty pracy „Ciekawostki przyrodnicze Ziemi Chełmskiej i okolic”. Karty pracy zostały wykonane przez profesjonalnego rysownika w formie bardzo atrakcyjnej dla odbiorcy; muzeum udostępniło je również na stronie internetowej (95 szt.),
- zakupiono prawa autorskie do diaporamy pn. „Sowy – puszczyk mszarny”,
- zorganizowano cykl 4 wykładów dotyczących projektu: *Obszary Natura 2000 Ziemi Chełmskiej oraz ich czynna ochrona*, *Żółw błotny - żywa skamieniałość Polesia*, *Walory przyrodnicze Poleskiego Parku Narodowego*, *Jak zmieniał się na przestrzeni dziesięcioleci pokarm błotniaka łąkowego Circus pygargus na torfowiskach koło Chełma*,
- uroczyste otwarcie Sali Dydaktycznej Muzeum w dniu 10 sierpnia 2021 roku,
- przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych pt.: „Ciekawostki przyrodnicze Ziemi Chełmskiej i okolic”,
- przeprowadzono konkurs rysunkowy dla szkół podstawowych Miasta Chełma i powiatu chełmskiego pn. „Ciekawostkach przyrodniczych Ziemi Chełmskiej i okolic”.

Przyznana dotacja:	20 000,00 zł
Wkład własny	39,31 zł
Wartość projektu	20 039,31 zł

2. Wzmacnianie populacji gąsiorka *Lanius collurio* na obszarze Pagórów Chełmskich poprzez polepszenie jakości siedlisk gniazdowania.

W ramach projektu:

- wytypowano i wykonano działania ochronne na 20 terytoriach gąsiorka,

- wykonano film poświęcony ekologii gąsiora w krajobrazie rolniczym Pagórów Chełmskich pt. *Problemy ochrony krajobrazu rolniczego Pagórów Chełmskich*.

Przyznana dotacja 14 860,00 zł

Wkład własny 0,07 zł

Wartość projektu 14 860,07 zł.

3. Poszukiwanie i zabezpieczenie lęgówisk żółwia błotnego na terenie Nadleśnictwa Chełm Lasy Państwowe. Obserwacja lęgówisk żółwia błotnego, założenie siatki ochronnej i zabezpieczenie gniazd (czerwiec/lipiec); policzenie młodych żółwi, obserwacja wylęgu (wrzesień/październik).

Wartość projektu: 14 100,00 zł

Tabela 13. Zadania realizowane przez CHDK w zakresie działań proekologicznych

Lp.	2020 rok	2021 rok
1.	„Kolorowy Dzień Dziecka w Kumowej Dolinie” podczas, którego przeprowadzono konkurs dla dzieci „Rajd Żółwi”	„Kolorowe powitanie wakacji” w ramach, którego przeprowadzono konkursy i zabawy terenowe dla dzieci promujące aktywność fizyczną w lesie wokół Amfiteatru
2.	Projekt „CHDK Summer Art” w ramach, którego przeprowadzono konkursy dla dzieci promujące aktywność na terenach zielonych miasta Chełm	Konkurs plastyczny „Moje miasto zimą”
3.	Nagranie ilustrowanego audiobook ‘a na podstawie opowiadań Jana Okonia „Biały niedźwiedź”	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CHDK

W ramach swojej działalności MOSiR realizuje liczne działania mające na celu wykorzystania terenów zieleni w zakresie pełnienia funkcji przyrodniczo-rekreacyjno-wypoczynkowych.

W latach 2020-2021 w okresie od czerwca do sierpnia funkcjonowało kąpielisko pn. „Glinianki” przy ul. Ceramicznej w Chełmie. W okresie wakacyjnym obiekt cieszył się sporym zainteresowaniem mieszkańców. Organizowane były „Rekreacyjne Zawody Pływackie dla dzieci i młodzieży w ramach Ligii Wakacyjnej z MOSIR-em”.

Pozostała część obiektu tj. wody stojące wraz z przylegającymi nieużytkami o łącznej powierzchni 5,6926 ha zwane wyrobiskiem „Glinianki” dzierżawione były dla Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Chełmie. Dzierżawca w granicach obiektu, w ramach zawartej umowy prowadził gospodarkę rybacko-wędkarską zgodnie z obowiązującymi przepisami. Do obowiązków dzierżawcy należało m. in. nadzór nad rybołówstwem i ochrona przed kłusownictwem, umożliwienie powszechnego korzystania z wód do celów rekreacyjno-wypoczynkowych w okresie sezonu letniego czy dbanie o czystość zbiornika oraz wokół niego.

Każdego roku realizowane inwestycje w mieście przyczyniają się do zwiększonego

zainteresowania aktywnym wypoczynkiem przez mieszkańców Chełma oraz wpływają pozytywnie na wizerunek i atrakcyjność naszego miasta.

Zadanie: Utrzymanie, pielęgnacja oraz urządzenie terenów zieleni na osiedlach mieszkaniowych i wokół obiektów użyteczności publicznej

W latach 2020–2021 realizowane były przez zarządców nieruchomości działania zmierzające w kierunku zwiększenia walorów estetycznych osiedli, optymalnego wykorzystania terenów zielonych i poprawy stanu aerosanitarnego przez zarządców nieruchomości poprzez:

- podcinę pielęgnacyjną żywopłotów i krzewów,
- koszenie terenów zielonych,
- prace pielęgnacyjne polegające między innymi na formowaniu korony drzew,
- prace rekultywacyjne polegające na nawiezieniu ziemi wzdłuż obrzeży chodnikowych oraz uzupełnienie przedeptów poprzez przekopanie i zasianie trawy,
- nasadzenia żywopłotów wraz z uzupełnieniem ubytków żywopłotów,
- nasadzenia „niskiej” zieleni przy placach zabaw dla dzieci i w miejscach wypoczynku,
- nasadzenia drzew iglastych, liściastych i krzewów ozdobnych,
- pielenie rabat kwiatowych, kwiatonów, trawników.

W okresie sprawozdawczym wykonano ogrodzenia piaskownic zabezpieczające przed zwierzętami, zamontowano urządzenia placu zabaw oraz odnawiano istniejące już urządzenia, a także wymieniano piasek w piaskownicach. Każdorazowo po okresie zimowym przeprowadzano remonty istniejących ławek poprzez uzupełnienie listew i odmalowano oraz przeprowadzano konserwację istniejących placów zabaw i ogrodzeń. W związku z dużą usterkowością urządzeń zabawowych drewnianych, w latach następnych planowana jest ich wymiana na urządzenia atestowane metalowe.

Stan zieleni osiedlowej w znacznym stopniu uległ przekształceniom. Oprócz zmienności wynikającej ze wzrostu i starzenia się roślin, duży wpływ na przeobrażenia dotyczyły również ciągłego uzupełniania pierwotnych nasadzeń o nowe układy roślinne albo całkowite jej zastępowanie.

Działania obejmujące bieżące monitorowanie stanu zieleni na terenach osiedli mieszkaniowych, nowych nasadzeń, prac prowadzonych przy nasadzeniach w tym okresowe przeglądy istniejącego drzewostanu, krzewów i niskiej zieleni dokonywane były sukcesywnie.

W latach 2020-2021 Spółdzielnia Mieszkaniowa „BAZYLANY” dokonała:

- likwidacji przedeptów poprzez uzupełnienie trawników;
- konserwacji istniejącego drzewostanu, krzewów i niskiej zieleni;
- uzupełnienia nawierzchni trawiastej poprzez nasadzenie niskiej zieleni przy placach zabawach dla dzieci i w miejscach wypoczynku na terenie osiedla

Koszt: 12 500,00 zł

W latach 2020-2021 Spółdzielnia Mieszkaniowa „CENTRUM” w Chełmie dokonała nowych nasadzeń drzew i krzewów w ilości:

2020 roku

- perukowiec – 15 szt, migdałek – 10 szt., hibiskusy - 6 szt., tuje - 30 szt.

2021 roku

- tuje – 10 szt., sosny - 30 szt.

Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości 17A przy ulicy 1 Pułku Szwoleżerów w Chełmie realizuje zadanie utrzymania terenów zieleni poprzez pielęgnację wykonanych od strony północno-zachodniej bloku przed wejściem do klatek schodowych (3 klatki) rabat kwiatowych. Na rabatach posadzone są wieloletnie byliny kwiatowe: funkie, bergenie, żonkile, pierwiosnki, hortensje, krzewy oraz żywopłot z derenia. Co roku w okresie wiosennym i letnim sadzone są rośliny jednoroczne. Rabaty cieszą swoim wyglądem mieszkańców i przechodniów.

Działania zmierzające w kierunku właściwego gospodarowania zielenią na terenach administrowanych przez CHSM w Chełmie były realizowane poprzez:

- 2020 rok: nasadzenia drzew i krzewów w następującej ilości: jałowiec płozący – 18 szt., irga błyszcząca – 350 szt., róże – 10 szt., świerk kłujący – 9 szt., klon – 3 szt., sosna czarna – 2 szt., tuja – 8 szt., jabłoń purpurowa – 1 szt., wiśnia piłkowana – 1 szt., wiśnia osobliwa – 7 szt.

Łączny koszt przeprowadzonych w 2020 roku nasadzeń drzew i krzewów wyniósł 2,760,00 zł;

- 2021 rok: nasadzenie drzew i krzewów w następującej ilości: świerk kłujący – 8 szt., klon - 1 szt., wiśnia osobliwa – 6 szt., berberys – 140 szt.,

Łączny koszt przeprowadzonych w 2021 roku nasadzeń drzew i krzewów wniósł 2 820,00 zł.

Ponadto w latach objętych Raportem dokonano podcinki pielęgnacyjnej żywopłotów i krzewów - 2 razy w roku, koszenie terenów zielonych - około 5-6 razy w roku oraz na bieżąco wykonywano prace rekultywacyjne polegające na nawiezieniu ziemi wzdłuż obrzeży chodnikowych, uzupełnienie przedeptów poprzez przekopania i zasianie trawy.

PUM Sp. z o. o. w Chełmie na podstawie zawartych umów z Miastem Chełm wykonywał prace polegające na utrzymaniu czystości i porządku terenów miejskich międzyosiedlowych.

Tabela 14. Zakres prac PUM Sp. z o. o. w latach 2020 i 2021

Lp.	Rodzaj obiektu	Zakres zadania
1.	Tereny „zielone” oraz place zabaw	Bieżące oczyszczanie trawników, nawierzchni trawiastych, żywopłotów itp. ze śmieci, gruzu i innych zanieczyszczeń oraz ich wywóz
2.	Drogi wewnętrzne, ciągi piesze, schody, parkingi, chodniki przyległe do obiektów, wejść, wjazdów itp.	Mechaniczne i ręczne oczyszczanie i wywóz nieczystości (zmiotek) tj. śmieci, błota, ziemi
3.	Tereny międzyosiedlowe	Rodzaj odpadów podlegający zbiorce: opakowania (puszki, butelki, folie, kartony itp.), papiery (w tym zerwane plakaty i ulotki), worki i reklamówki wraz z zawartością oraz inne odpady z wyłączeniem niebezpiecznych i wielkogabarytowych, których ilość zgromadzona w jednym miejscu nie powinna przekraczać rozmiarów worka 70!
4.	Obiekty infrastruktury miejskiej	Usuwanie plakatów, ulotek, ogłoszeń, Graffiti umieszczanych oraz ich czyszczenie obiektów w szczególności: ogrodzeń, tablic informacyjnych, obiektów małej architektury itp.
5.	Tereny „zielone”	Pielenie rabat kwiatowych, kwiatonów, trawników
6.	Tereny „zielone”	Odhwaszanie żywopłotów oraz ich formowanie
7.	Drogi wewnętrzne, ciągi piesze itp.	Oczyszczanie chodników, placów krawężników placów itp. z trawy, chwastów, nadmiaru ziemi i darni oraz ich wywóz, w sposób nie naruszający stabilności ustawionych krawężników (dopuszcza się opryskiwanie herbicydami) lub w przypadku dróg żwirowych lub gruntowych ich gracowanie
8.	Tereny „zielone”	Wycinka suchych drzew z karczowaniem pni
9.	Tereny „zielone”	Likwidacja „wiatrołomów” z terenów zielonych
10.	Tereny „zielone”	Podcinka drzew zagrażających bezpieczeństwu, w szczególności zagrażających uszkodzeniem lamp oświetleniowych spowodowanych skutkiem uderzeń przez wiatr
11.	Tereny „zielone”	Opalikowanie i podwiązanie drzew
12.	Tereny „zielone”, place zabaw	Koszenie powierzchni trawników i skarp na terenach zieleni miejskiej (wysokość trawy nie może przekroczyć 10 cm)
13.	Tereny „zielone”	Pielęgnacja roślin drzewiastych polegająca m. in. na: cięciu drzew i skupin krzewów, pielęgnacji uszkodzonych drzew, nawożeniu drzew i krzewów, cięciu formującym, obcinaniu brzegów trawnika, pielieniu
14.	Tereny „zielone”	Wyrównanie terenu, niwelacja

15.	Place zabaw	Dwukrotna wymiana piasku w piaskownicach
16.	Tereny „zielone”, place zabaw	Opróżnianie koszy wewnątrzosiedlowych
17.	Tereny „zielone”, place zabaw	Konserwacja elementów małej architektury (koszy, ławek, urządzeń rekreacyjno - sportowych itp. tablic informacyjnych) polegająca m. in. na: oczyszczeniu, malowaniu, drobnym naprawie, usuwaniu zniszczonych elementów uzupełnianie ubytków, centrowanie, smarowanie części ściernych, aby spełniały wymogi bezpieczeństwa i budowlane
18.	Tereny międzyosiedlowe	Inwentaryzacja małej architektury (huśtawki, ławki, śmietniki itp.)
19.	Place zabaw	Przy placach zabaw montaż zdewastowanych regulaminów
20.	Tereny międzyosiedlowe	Uzupełnienie przelomów w ciągach pieszych
21.	Tereny „zielone”	Odtwarzanie trawników w miejscach przedeptów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUM

Wartość wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy Nr W/DK/42/2020 z dnia 30 kwietnia 2020 r. - (2020 r.) 345 000,00 zł.

Wartość wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy Nr W/DK/10/2021 z dnia 26 kwietnia 2021 r. - (lata 2021-2024) 1 600 000,00 zł.

W ramach pielęgnacji terenów zielonych po uzyskaniu pozwolenia PUM Sp. z o. o. dokonało wycinki poniższych drzew:

2020 rok

Jesion - szt. 3

Klon zwyczajny - szt. 1

Klon jednolistny - szt. 1

Orzech włoski - szt. 1

2021 rok

Świerk - szt. 2

Sumak - szt. 1

Wierzba biała - szt. 1

Jesion wyniosły - szt. 2

W ramach odtworzenia zieleni dokonano nasadzeń zastępczych nw. drzew:

2020 rok

Klon pospolity - szt. 2

Jarząb pospolity - szt. 13

Żywotnik szmaragd - szt. 30

2021 rok

Klon Jawor - szt. 5

Żywotnik zachodni - szt. 40

Klon pospolity - szt. 2

Jarząb pospolity - szt. 5

Świerk - szt. 2

Brzoza - szt. 1

Jesion - szt. 1

Na obiektach będących pod zarządem MOSiR w Chełmie cyklicznie prowadzona jest racjonalna gospodarka zielenią. Podnoszona jest estetyka i bezpieczeństwo terenów zielonych poprzez wycinane starych, zagrażających użytkownikom drzew oraz prowadzone są nasadzenia nowych. Wszystkie obiekty będące terenami zieleni są systematycznie uporządkowywane. W ramach swojej działalności MOSiR realizuje liczne działania mające na celu wykorzystania terenów zieleni w zakresie pełnienia funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych poprzez organizację imprez sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży.

W 2020 roku przyjęto 118 zgłoszeń o zamiarze przystąpienia do usunięcia drzew od osób fizycznych usuwających drzewa na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz 116 wniosków o wydanie zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów i wydano 122 decyzje na usunięcie drzew i krzewów. Każdorazowo przeprowadzano oględziny wnioskowanej do usunięcia zieleni.

W celu zwiększenia powierzchni terenów zieleni, uatrakcyjnienia miejsc rekreacyjno - wypoczynkowych oraz kompensacji przyrodniczej w zamian za usuwane drzewa i krzewy, miasto co roku dokonuje zakupu sadzonek drzew i krzewów.

W październiku 2020 roku zakupiono ze środków własnych przy wsparciu środków z WFOŚiGW w Lublinie, następujący materiał szkółkarski:

➤ 200 szt. drzew liściastych, w tym: klon pospolity w odmianach, klon jawor, klon czerwony, buk pospolity odm. kolumnowa, dąb szypułkowy odm. kolumnowa, jesion wyniosły, jesion pensylwański, lipa drobnolistna, jarząb pospolity odm. kolumnowa, robinia akacjowa, brzoza brodawkowata odm. kolumnowa, wiśnia piłkowana, grusza drobnoowocowa, śliwa wiśniowa, głóg pośredni, wiąz górski,

➤ 457 szt. krzewów liściastych, w tym: berberys Thunberga w odmianach, śnieguliczka Chenaulta, irga pozioma, tawuła japońska, tawuła gęstokwiatowa, trzmielina oskrzydłona, trzmielina Fortune'a w odmianach, kalina koralowa,

➤ 143 szt. krzewów iglastych, w tym: żywotnik zachodni, świerk kłujący, sosna górska kosodrzewina, sosna czarna, jodła kaukaska, jałowiec Pfitzera w odmianach, jałowiec sabiński.

Nasadzenia ww. materiału szkółkarskiego dokonano zgodnie ze sztuką ogrodniczą na terenach miejskich (Park Miejski, Park „Na Górcę”, Park Międzyzosielski, skwery, zieleńce, skarpy, deptak), w pasach drogowych (m. in. Al. 3-go Maja, Al. Armii Krajowej, ul. Hrubieszowska, ul. Metalowa, ul. Litewska, ul. J. Słowackiego, ul. Lubelska, ul. 15 Sierpnia, ul. G. Stephensona, ul. H. Sienkiewicza, ul. Synów Pułku, ul. Poczтовая, ul. Kredowa, ul. Katedralna), na terenach wspólnot mieszkaniowych (ul. Rolnicza, ul. Rejowiecka, ul. Przemysłowa), na terenie na którym ulokowane są jednostki organizacyjne miasta przy ul. Obłóńskiej i przy ul. A. Mickiewicza oraz na terenie placówek oświatowo – wychowawczych Żłobek Miejski „Chełmskie Niedźwiadki”, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Chełmie.

W październiku 2021 r. zakupiono ze środków własnych następujący materiał szkółkarski:

➤ 212 szt. drzew liściastych, w tym: klon pospolity w odmianach, dąb szypułkowy w odmianach, dąb czerwony, jesion wyniosły, jesion pensylwański, wiąz szypułkowy, lipa drobnolistna w odmianach, lipa srebrzysta, grab pospolity, robinia akacjowa, kasztanowiec czerwony, wiśnia piłkowana,

➤ 8760 szt. krzewów liściastych, w tym: berberys Thunberga w odmianach, irga szwedzka, trzmielina oskrzydłona, tawuła szara, róża pomarszczona, bez czarna, ligustr pospolity, pięciornik krzewiasty, dereń właściwy, forsycja pośrednia, jaśminowiec wonny, pęcherznica kalinolistna,

perukowiec podolski, krzewuszka cudowna,

- 120 szt. krzewów iglastych, w tym: żywotnik zachodni, sosna górska kosodrzewina.

Nasadzenia ww. materiału szkółkarskiego dokonano zgodnie ze sztuką ogrodniczą w pasach drogowych (m. in. ul. Przemysłowa, ul. Wojsławicka), na terenach wspólnot mieszkaniowych (ul. Wojsławicka) oraz na terenie placówek oświatowo – wychowawczych (Żłobek Miejski „Chełmskie Niedźwiadki”).

Zadanie: Budowa, modernizacja oraz pielęgnacja parków i skwerów

Pielęgnacja parków, skwerów i zieleńców objęta jest bieżącym utrzymaniem zieleni na terenie miasta Chełm. Zakres działań to: pielęgnacja: drzewostanu, krzewów, rabat, mechaniczna pielęgnacja trawników, nasadzenia drzew i krzewów oraz roślin jednorocznych (sezonowych), bylin w rabatach, gazonach, kwietnikach.

Ogólna powierzchnia parków, skwerów i zieleńców w mieście Chełm wynosi: 36,28 ha, w tym:

- PARKI 27,39 ha
- SKWERY 8,46 ha
- ZIELEŃCE 0,43 ha

1. PARKI:

- park na Górcie Chełmskiej - 12,07 ha,
- park Miejski przy ul. Lubelskiej - 7,99 ha,
- park Międzyosiedlowy przy ul. ks. M. Mrozka - 7,33 ha.

2. SKWERY:

- skwer przy ul. Gdańska - Krzywa (skarpa) - 0,20 ha,
- skwer przy Pl. Gdańskim - 0,15 ha,
- skwer przy ul. Pocztowej - 0,64 ha,
- skwer przy Pomniku Kościuszki - 0,86 ha,
- skwer przy ul. Lubelskiej 7 (Szkoła Muzyczna) - 0,13 ha,
- skwer przy ul. Kolejowej – Starościńskiej - 1,97 ha,
- skwer przy ul. Kredowej (Ogródek Jordanowski) - 1,74 ha,
- skwer przy ul. H. Sienkiewicza - A. Mickiewicza – Obłomska - 0,17 ha,
- skwer na Pl. Kościuszki - ul. J. Młodowskiej - 0,08 ha,
- skwer przy ul. Jedność - 0,99 ha,
- skwer przy Pl. Jana Pawła II - 0,22 ha,
- skwer przy Placu Niepodległości 1 - 0,69 ha,
- skwer przy Placu Łuczkowskiego - 0,16 ha,
- skwer przy ul. Podwalnej - 0,03 ha,
- skwer im. 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej - 0,43 ha,
- skwer przy Pomniku Idy Haendel - - 0,37 ha.

Chelm

3. ZIELEŃCE:

- zieleniec przy ul. G. Narutowicza - A. Mickiewicza - 0,06 ha,
- zieleniec przy ul. M. Kopernika - J. Młodowskiej - - 0,04 ha,
- zieleniec Trubakowska - Majdan – Piwna - 0,12 ha,
- zieleńce przy wschodnim parkingu obok Gmachu - 0,08 ha,
- zieleniec przy al. Armii Krajowej (wzdłuż muru cmentarza parafialnego, łącznie z Targowicą) - 0,13 ha.

Miasto rok do roku upiększa przestrzeń publiczną nasadzeniami sezonowymi. Wprowadzane są stopniowo oprócz roślin jednorocznych byliny - rośliny wieloletnie. W celu podniesienia estetyki terenów zieleni miejskiej w latach 2020-2021 dokonano nasadzeń n.w. materiału szkółkarskiego:

1. nasadzenia wiosenne – bratki w różnych odmianach:

- rondo Honorowych Dawców Krwi (przy ul. Zielnej i Obłońskiej);
- rondo Turbinowe Rondo im. Marii i Lecha Kaczyńskich;
- Plac Gdański;
- Plac Niepodległości;
- Plac Łuczkowskiego;
- budynek Urzędu Miasta;
- deptak

Fotografia 2. Nasadzenia wiosenne w 2021 roku- Rondo im. Marii i Lecha Kaczyńskich

Źródło: UM Chełm, 2021

2. nasadzenia letnie:

- Rondo Honorowych Dawców Krwi (przy ul. Zielnej i Obłońskiej) - surfinia w kolorach róż

- i krem;
- Rondo im. Marii i Lecha Kaczyńskich - pelargonia zwisająca czerwona, biała;
 - Rondo przy CHDK - lawenda;
 - Wysepka od ul. Batorego – lawenda;
 - Wysepka od ul. Słowackiego – lawenda;
 - Park przy ul. Lubelskiej - aksamitka żółta, pomarańczowa, szałwia, starzec;
 - Plac Niepodległości - begonia wiecznie kwitnąca biała, aksamitka żółta, pelargonia zwisająca kolor czerwony;
 - Plac Kupiecki - Begonia Big Rose, begonia biała, czerwona, szałwia z ciemnym kwiatem;
 - Skwer przy Cerkwi - begonia biała i czerwona;
 - Skwer przy ul. Sybiraków – szałwia, begonia bulwiasta, gnaphalium, surfinia, pelargonia zwisająca, wilec;
 - Plac E. Łuczowskiego - Begonia Big Dragon i Big Rose, trawa Miłka okazała, Pelargonia zwisająca kolor czerwony;
 - Deptak na ul. Lwowskiej - surfinia, begonia, pelargonia zwisająca, gnaphalium, wilec;
 - Skwer ks. Daniela - surfinia, wilec, pelargonia zwisająca, gnaphalium
 - Budynek Urzędu Miasta - begonia biała, czerwona, pelargonia zwisająca
 - Plac Gdański - szałwia, begonia, pelargonia rabatowa;
 - Park na Górcze Chełmskiej - szałwia, aksamitka żółta, pomarańczowa, begonia w kolorach białym, czerwonym i różowym, Big Dragon i Big Red, starzec, szałwia, pomarańczowa;

Fotografia 3. Nasadzenia letnie na Placu E. Łuczowskiego w 2021 roku

Źródło: UM Chełm, 2021

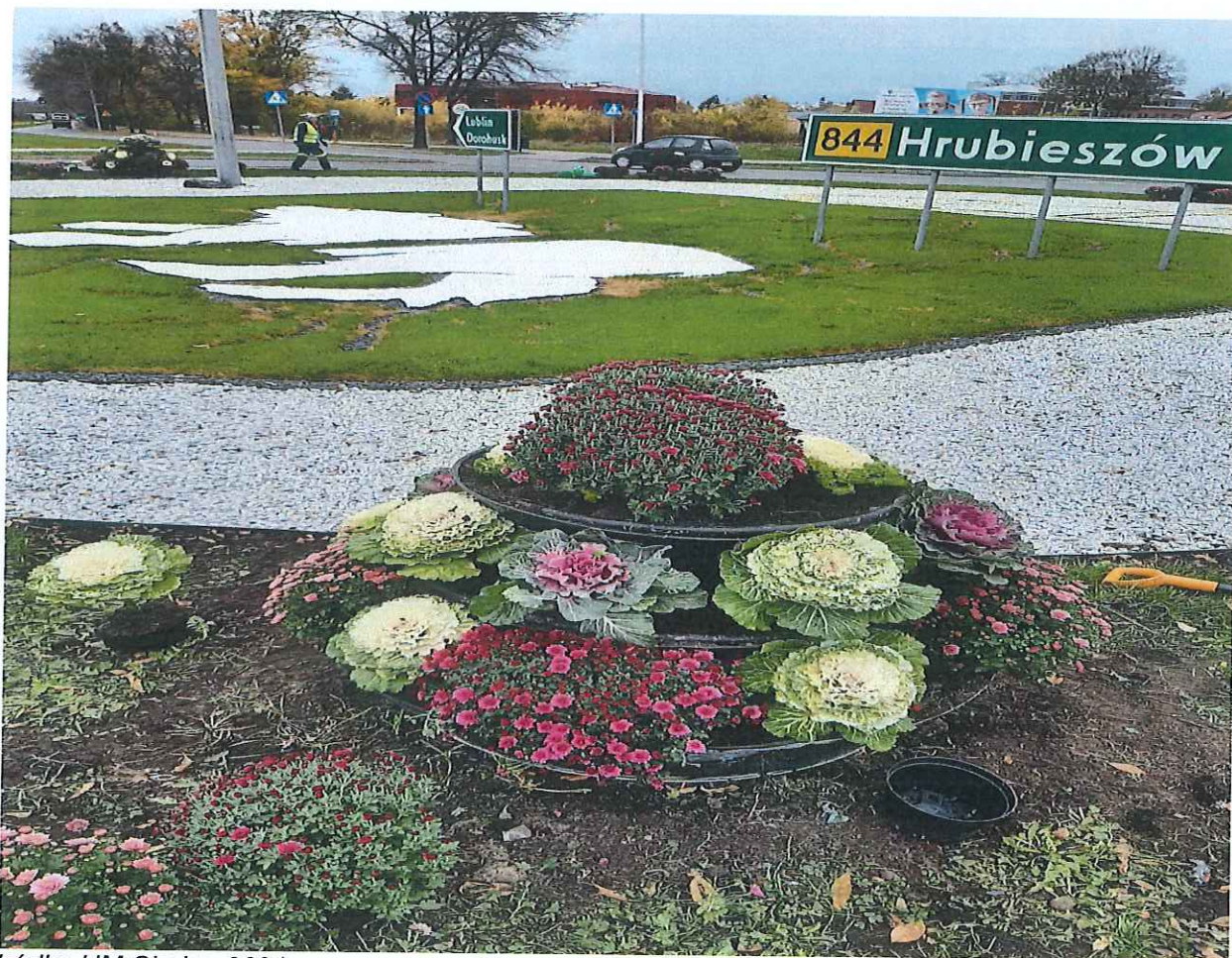
Jan

[Signature]

3. nasadzenia jesienne:

- Plac Niepodległości - chryzantema mix kolorów (żółty i biały)
- Plac E. Łuczowskiego - chryzantema mix kolorów;
- Deptak na ul. Lwowskiej - chryzantema mix kolorów;
- Skwer ks. Daniela - chryzantema mix kolorów (bordowy i kremowy);
- Skwer przy ul. Sybiraków –
- Budynek Urzędu Miasta - wrzosi i wrzoście (bordowy/ fioletowy, biały/limonkowy)
- Plac Gdański - wrzosi i wrzoście (bordowy/ fioletowy, biały/limonkowy)
- Rondo im. Jana Pawła II – cebulowe (tulipany białe i czerwone);
- Rondo Honorowych Dawców Krwi – kapusta ozdobna, wrzosi;
- Rondo im. Marii i Lecha Kaczyńskich - kapusta ozdobna, chryzantemy, wrzosi;
- Pas zieleni od ronda przy ul. Żwirki i Wigury do ronda przy Kamieniu – cebulowe (żonkile, tulipany mix kolorów).

Fotografia 4. Nasadzenia jesienne na Rondzie im. Marii i Lecha Kaczyńskich w 2021 roku

Źródło: UM Chełm, 2021

Jam

[Signature]

Utrzymywanie i urządzenie na terenie miasta Chełm terenów zieleni, zadrzewień i zakrzewień realizowane jest na bieżąco w ramach przeglądów w celu wyeliminowania drzew i krzewów obumarłych, nie rokujących szans na przeżycie lub zagrażających bezpieczeństwu ruchu drogowego, ludzi i mienia. Przeprowadzane wizje stanowią podstawę do dokonywania prac pielęgnacyjno-sanitarnych lub do występowania z wnioskami o usunięcie drzew lub krzewów.

W skład zieleni pełniących funkcje rekreacyjne wchodzi wszelkiego rodzaju parki, ścieżki rowerowe, kompleksy sportowe, a nawet spontanicznie użytkowane niezagospodarowane tereny otwarte czy zieleńce i skwery miejskie. Bez wątpienia obszary te odznaczają się znacznymi walorami przyrodniczymi, są również miejscem odpoczynku i rekreacji dla mieszkańców miasta. Ich urządzenie i utrzymywanie jest ważnym aspektem w dokumencie planistycznym, z punktu widzenia kompleksowej ochrony zieleni pełniącej funkcje rekreacyjne w mieście. Dlatego też przy każdorazowym rozpatrywaniu wniosków o zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podejmowane są działania w kierunku zabezpieczenia lub zmniejszenia strat w terenach zieleni parkowej i osiedlowej, jak również dbania o odpowiednie zagospodarowanie parków poprzez nowe nasadzenia. Ponadto ochrona oraz zwiększanie dostępności do terenów rekreacyjnych pozytywnie wpływa na atrakcyjność otoczenia i poprawę warunków życia mieszkańców.

Zadanie: Edukacja ekologiczna w zakresie ochrony przyrody

Edukacja leśna społeczeństwa to jeden z priorytetów Nadleśnictwa Chełm. Oferta edukacyjna skierowana jest do dzieci, młodzieży, dorosłych, w tym także osób niepełnosprawnych. Wszystko po to, by upowszechnić wiedzę o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej. Dzięki edukacji leśnej coraz więcej osób ma świadomość ogromnych korzyści, jakie daje zrównoważona gospodarka leśna, ochrona przyrody i rozsądne obcowanie z naturą. Ciągłe wzrasta liczba korzystających z dobrodziejstw lasu. Rośnie też świadomość wspólnej odpowiedzialności za stan przyrody.

W ramach edukacji ekologicznej realizowano:

w 2020 roku

- Akcja #sadziMY – akcja sadzenia drzew prowadzona przez Lasy Państwowe zainicjowana przez parę prezydencką,
- Współuczestnictwo w akcji „Święto drzewa”,
- Standardowa działalność edukacyjna prowadzona całorocznie dla placówek edukacyjnych przez Nadleśnictwo Chełm na temat środowiska przyrodniczego i zasad zrównoważonej gospodarki leśnej.

w 2021 roku

- Akcja #sadziMY – akcja sadzenia drzew prowadzona przez Lasy Państwowe zainicjowana

przez parę prezydencką,

- Standardowa działalność edukacyjna prowadzona całorocznie dla placówek edukacyjnych przez Nadleśnictwo Chełm na temat środowiska przyrodniczego i zasad zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Akcja „Leśna szkoła z klimatem” – edukacja dla szkół prowadzona przez Lasy Państwowe;
- Organizacja miejsca ogniskowego dla mieszkańców miasta Chełm – udostępnienie lasu dla turystyki i rekreacji,
- Akcja „Zanocuj w lesie” – udostępnienie lasu lasu dla turystyki i rekreacji.

Coraz większe znaczenie ma działalność edukacyjna prowadzona z wykorzystaniem internetu. Nadleśnictwo Chełm szeroko informuje o swojej działalności i promuje wiedzę ekologiczną na stronie <https://chelm.lublin.lasy.gov.pl/>.

MPGK Sp. z o. o. z okazji „Dnia Ziemi” przygotowało materiały edukacyjne tj. prezentacje pt. „Przyjaciele Ziemi” oraz „Woda wokół nas” dla uczniów podstawowych i przedszkolaków. Z powodu obostrzeń do szkół i przedszkoli zostały one rozesłane drogą elektroniczną, oraz zamieszczone na stronie internetowej Spółki. Z wykorzystaniem mediów społecznościowych zachęcano do wzięcia udziału w zdalnym eko-pikniku i webinarium organizowanych w ramach tego wydarzenia. W ramach edukacji ekologicznej w zakresie ochrony środowiska na bieżąco informowano mieszkańców za pośrednictwem mediów społecznościowych o prowadzonych pracach porządkowych na terenie zakładów, co było zachętą dla mieszkańców do zadbania w ten sposób o przestrzeń wokół, wykorzystania przydomowego kompostownika i prawidłowej segregacji odpadów zielonych.

Tabela 15. Wykaz działań podjętych przez jednostki oświatowe w zakresie ochrony przyrody

Nazwa jednostki	Forma realizacji	
	2020	2021
Przedszkole Miejskie Nr 5, ul. Kwiatowa 1, 22-100 Chełm	<ul style="list-style-type: none"> • „Groźne żywioty” - zajęcia edukacyjne, poznawanie naturalnych zjawisk będących przyczyną klęsk na ziemi, • „Skąd bierzemy prąd?” – rozmowa z wykorzystaniem tablic graficznych, oglądanie filmu edukacyjnego, poznawanie rodzajów elektrowni oraz źródeł pozyskiwania energii, • „Po co tworzy się rezerwat i parki narodowe?” - wirtualna podróż do ciekawych miejsc (parków, rezerwatów, ogrodów botanicznych), • „Szukamy lata w lesie” – słuchanie wiersza pt. „Może zobaczymy”, rozmowa z dziećmi na temat właściwego zachowania się w lesie, na podstawie wiersza i doświadczeń dzieci, • „Kodeks lasu” – próba sformułowania zasad dobrego zachowania w lesie, wymyślenie i rysowanie na kartkach znaku zakazu i nakazu, • „Dbajmy o przyrodę” – nauka wiersza B. Formy, • „Lis i lornetka” – rozmowa na temat opowiadania Agaty Widawskiej z YouTube, • „Co by było, gdyby?...” – zabawa rozwijająca twórcze myślenie; opisywanie sytuacji dotyczącej właściwych i niewłaściwych zachowań na łonie przyrody, • „Co się dzieje, kiedy ludzie palą papierosy? - burza mózgów, zwiększenie wiedzy u dzieci na temat skutków palenia papierosów, • „Jak się czuje, kiedy dymi papieros? - ćwiczenia oddechowe; wążanie i rozpoznawanie różnych zapachów, • „Olimpiada ekologiczna” – udzielanie odpowiedzi na pytania zawartych w guzie o ochronie przyrody, 	<ul style="list-style-type: none"> • „Stop tu jest prąd” – zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem literatury dziecięcej, oglądnie filmu edukacyjnego, rozumienie zakazu samodzielnego korzystania przez dzieci z urządzeń elektrycznych - ukazanie niebezpieczeństw związanych z porażeniem prądem, • „Pszczółki oszczędzają energię” - wykonanie pracy plastycznej z wykorzystaniem pasteli, • „Energję oszczędzamy, zbędne światło wyłączamy” - wycieczka po przedszkolnych pomieszczeniach - poszukiwanie urządzeń działających na prąd; wyrabianie nawyku oszczędzania energii w przedszkolu i domu, • „Po co nam są potrzebne drzewa i czyste powietrze?” – burza mózgów, praca z obrazkiem i tablicami graficznymi, • „Drzewo” – praca plastyczna, • „Dlaczego smog, jest groźny jak Smok” - sytuacja edukacyjna, • „Dzień Pszczoły” zajęcia edukacyjne zabawy z cyklu „Wspólna zabawa to dobra sprawa” zajęcia otwarte dla rodziców, • „Na wiosennej łące”- sytuacja edukacyjna, • „Obrazek przyrody” – praca plastyczna zespołowa z surowców wtórnych, • „Mieszkańcy lasy” – oglądanie prezentacji multimedialnej, uwrażliwienie dzieci na właściwe zachowanie się w lesie, • „Grzybobranie” – rozmowa przy obrazkach,

	<ul style="list-style-type: none"> • „Ziemia naszą planetą” – praca plastyczna, wykonanie rysunku dowolną techniką. • „Mamo, tato nie pal przy mnie!” – wykonanie plakatu, • „Świat w naszych rękach” – zabawa przy piosence; stworzenie domowej orkiestry z surowców wtórnych, • „Ekologa znak” - zabawy przy piosence, • Realizacja projektu edukacyjnego „Drzewo wokół nas”, • Realizacja programów ogólnopolskich „Kubusiowi Przyjaciele Natury”, „Dzieci Uczą Rodziców”, „Działaj z ImPetem”, 	<ul style="list-style-type: none"> • poznanie grzybów jadalnych i trujących, „Zielony las?” – oglądanie prezentacji multimedialnej na temat lasu oraz jego znaczenia dla ludzi i zwierząt, • Przemarsz ulicami miasta z Dinkiem z hasłami propagującymi życie w świecie bez dymu tytoniowego, • Cykliczne działania pod hasłem „Super przedszkolakowi bliska ochrona środowiska” oraz zajęcia pod hasłem „Z przyrodą za pan brat od najmłodszych lat” mające na celu szukanie odpowiedzi na pytania związane ze sposobami ochrony przyrody, • Cykl „Czysty i zdrowy świat super przedszkolaka przyjaciela przyrody”, realizacja programu prozdrowotnego „Bezpieczeństwo i zdrowie przedszkolaka”, program profilaktyczny „Czyste powietrze wokół nas” oraz projekty ogólnopolskie, takie jak: „Kubusiowi przyjaciele natury” oraz „Akademia Misia Haribo”, • Cykl „Przedszkolak – ekologiem” organizowano dla dzieci zajęcia dodatkowe „Spotkanie z Ekoludkiem”, uczestniczono z dziećmi w chodach Powitania Wiosny oraz obchodach „Międzynarodowego Dnia Ziemi”, • CO2 – sami nie wicie, co produkujecie - warsztaty naukowe, • „Jesienne cudaczki”, „Jesienne lampiony” – Eko- warsztaty dla rodziców, • Zwiedzanie ścieżki ekologicznej w Pawłowie, • Sadzenie drzewka w przedszkolnym ogrodzie, • Realizacja projektu edukacyjnego „Drzewo wokół nas”, • Realizacja programów ogólnopolskich „Kubusiowi Przyjaciele Natury”, „Dzieci Uczą Rodziców”, „Działaj z ImPetem”, „Eko.Przedszkolaki”, „Ptaki”, • Realizacja programu własnego „Cztery Pory Roku w Przyrodzie”, • KMO – udział zainteresowanych dzieci
--	--	---

		<p>w dodatkowych zajęciach,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spacerowy wycieczki do parku oraz pobliskimi uliczkami – obserwacje przyrodnicze, zabawy oraz gimnastyka na świeżym powietrzu,
<p>Przedszkole Miejskie Nr 10, ul. Zachodnia 49, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie „ogródka zielonego” z kwiatami i ziołami, • Prowadzenie koła ekologicznego, • Realizacja programu „Czyste powietrze wokół nas”, • Zakładanie zielonych kącików przyrody w salach, • Organizowanie zajęć z okazji „Dnia Ziemi”, • Realizacja projektu „Drzewa wokół nas” przy współpracy z PWSZ w Chełmie, • Realizacja tematów tygodniowych pod hasłem „Szanujemy środowisko w którym żyjemy”- kształtowanie postaw, zachowań i nawyków proekologicznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja programu „Czyste powietrze wokół nas”, • Realizacja programu własnego ”Przyroda wokół nas”, • Ciekawostki przyrodnicze Ziemi Chełmskiej - lekcja przyrodnicza w Muzeum Ziemi Chełmskiej, • Wycieczka i udział w lekcji przyrodniczej w Ośrodku Edukacyjno – Muzealnym w Brzeźnie, • Wycieczka przyrodnicza do lasu w Janowie, • Zajęcia edukacyjne w Bibliotece na Osiedlu Zachód pt. „Ekologia – co to takiego”, • Realizacja projektu „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”,
<p>Przedszkole Miejskie Nr 11, al. Mar. J. Piłsudskiego 25 a, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Dzień Ziemi” – uroczystość przedszkolna, • „Ptasia stołówka” – dokarmianie ptaków zimą, • Wycieczka do parku - poznanie różnych gatunków drzew i kwiatów objętych ochroną, • Oglądanie filmu o tematyce ekologicznej „Ptaki i zwierzęta pod ochroną”, 	<ul style="list-style-type: none"> • „Czyste powietrze wokół nas” – realizacja ogólnopolskiego programu, • Nauka piosenek i wierszy o tematyce ekologicznej, • Festiwal piosenki ekologicznej w przedszkolu, • „Dzień Ziemi” – uroczystość przedszkolna, • Dokarmianie ptaków zimą,
<p>Przedszkole Miejskie Nr 12, ul. Powstańców Warszawy 6, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Czyste powietrze wokół nas” – zapoznanie ze szkodliwością dymów, szczególnie dymu tytoniowego dla człowieka i środowiska; rozróżnianie źródeł dymów, • „Zostań przyjacielem natury” - dostrzeżenie skutków niewłaściwego gospodarowania człowieka na ziemi: zanieczyszczenie rzeki, zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie gleby; wycieczka na skrzyżowanie ulic – obserwowanie wydobywających się spalin z pojazdów; opracowanie bloku tematycznego na temat alternatywnych systemów transportu; zabawy w ogrodzie przedszkolnym 	<ul style="list-style-type: none"> • „Czyste powietrze wokół nas” – zapoznanie ze szkodliwością dymów, szczególnie dymu tytoniowego dla człowieka i środowiska; rozróżnianie źródeł dymów, • Obchody „Dnia Ziemi” - zapoznanie ze sposobami ochrony przyrody; przybliżenie korzyści płynących z podłączenia do scentralizowanych źródeł ciepła oraz wykorzystania alternatywnych źródeł energii (kwiecień 2021), • „Zostań przyjacielem natury” - dostrzeżenie skutków niewłaściwego gospodarowania człowieka na ziemi:

	<p>„Ruch to zdrowie”; pogadanka na temat: „Dbam o środowisko - zabieram śmieci ze sobą”,</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” - wiadomości na temat ekologii i ekologicznej uprawy roślin i hodowli zwierząt; konkurs plastyczny „Eko produkty na moim stole”; zachęcanie do spożywania produktów ekologicznych, 	<p>zanieczyszczenie rzeki, zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie gleby; wycieczka na skrzyżowanie ulic – obserwowanie wydobywających się spalin z pojazdów; opracowanie bloku tematycznego na temat alternatywnych systemów transportu; zabawy w ogrodzie przedszkolnym „Ruch to zdrowie”; pogadanka na temat: „Dbam o środowisko – zabieram śmieci ze sobą”,</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” <p>- przekazanie podstawowych wiadomości na temat ekologii i ekologicznej uprawy roślin i hodowli zwierząt; konkurs plastyczny „Eko produkty na moim stole”; zachęcanie do spożywania produktów ekologicznych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekt edukacyjny „Drzewa wokół nas – uczymy się we współdziałaniu” - zapoznanie z zasadami ochrony przyrody; prowadzenie obserwacji przyrodniczych, • „Tydzień bez zabawek” - zapoznanie ze sposobem tworzenia zabawek ekologicznych z wykorzystaniem surowców wtórnych, • Założenie „Zielonych kącików przyrody” - rozumienie potrzeby prowadzenia hodowli roślin; założenie hodowli roślin w sali, codzienna pielęgnacja i obserwacja rozwoju roślin; zapoznanie z podstawowymi potrzebami roślin,
<p>Przedszkole Miejskie Nr 13 z Oddziałami Integracyjnymi, ul. Połaniecka 5, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja programu „Czyste powietrze wokół nas” - zwiększenie świadomości szkodliwości dymu papierosowego i smogu, poznanie alternatywnych sposobów pozyskiwania energii, • Realizacja ogólnopolskiego programu „Kubusiowi Przyjaciele Natury” – kształtowanie postawy proekologicznej, prozdrowotnej, • Realizacja programu „Skąd się biorą produkty ekologiczne”- kształtowanie zdrowych nawyków żywieniowych i konsumencyjnych, • Realizacja programu „Przedszkole promujące 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuacja realizacji programu „Czyste powietrze wokół nas”, • Kontynuacja realizacji ogólnopolskiego programu „Kubusiowi Przyjaciele Natury”, • Kontynuacja realizacji programu „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, • Realizacja programu „Jestem przyjacielem przyrody” – kształtowanie postawy proekologicznej, • Kontynuacja realizacji programu „Przedszkole promujące zdrowie”, • Zajęcia prowadzone w oparciu o opowiadanie Hanny

	<p>zdrowie" – kształtowanie postawy prozdrowotnej, właściwych nawyków żywieniowych i aktywności fizycznej oraz poszerzanie wiedzy w zakresie ochrony środowiska,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja zajęć „Witaminki, witaminki”- swobodna rozmowa nt. korzyści zdrowotnych płynących ze spożywania sałatek i surówek, • Organizacja zajęć „Dbajmy o środowisko”- rozmowa kierowana przy ilustracji lasu, parku itp. uwrażliwienie na dbanie o środowisko przyrodnicze, • Leśny BON TON – słuchanie wiersza A. Frączek - rozmowa na temat właściwego zachowania w lesie; • Sytuacja edukacyjna „Dokarmiamy ptaki” – dokarmianie ptaków zimą, • Film edukacyjny „Wędrówki skrzata Borówki” – zapoznanie z lasem mieszanym, jego mieszkańcami, ochroną środowiska leśnego, • Sytuacja edukacyjna „Dbamy o naturę” – uwrażliwienie dzieci na wpływ człowieka na otaczające nas środowisko, zarówno pozytywny jak i negatywny, • Film edukacyjny „Dbaj o naturę. To się podwójnie optaca” – ukazanie skutków pozytywnych i negatywnych dbania o środowisko, 	<p>Zdżitowiekiej „O czym szeptaly iskiarki” - omawianie etapów tworzenia się węgla. Rozmowa na podstawie zdjęć o odnawialnych źródłach energii,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wycieczka do lasu – obserwacja środowiska przyrodniczego, zwrócenie uwagi na ochronę środowiska leśnego, • Sytuacja edukacyjna „Zródła energii” – zwrócenie uwagi dzieci na dbanie o środowisko poprzez wybieranie odnawialnych źródeł energii, • Praca techniczna „Wykonanie karmnika dla ptaków”, wdrażanie do dbania o ptaki zimą, zawieszenie budki lęgowej dla szpaków, • Zajęcia edukacyjne przygotowane przez ZESPÓŁ LUBELSKICH PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH „Przygotowania zwierząt do zimy” – ochrona przyrody; • Poszerzanie wiedzy na temat życia pszczoł i ich znaczenia dla człowieka i ich ochrona - zajęcia w Bibliotece Publicznej, • Prezentacja multimedialna „Dzień Ziemi” – uświadamianie potrzeby ochrony środowiska naturalnego, zasobów naszej planety, • Wystawa prac plastycznych „Ziemia – zielona planeta” – utrwalanie wiedzy na temat zasobów przyrodniczych,
<p>Przedszkole Miejskie Nr 14, ul. Grota Roweckiego 4a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obchody "Dnia Ziemi" - promowanie postaw ekologicznych w społeczeństwie (kwiecień 2020), • Realizacja programu "Kubusiowi przyjaciele natury" (styczeń-listopad 2020) 	<ul style="list-style-type: none"> • Obchody "Dnia Ziemi" -promowanie postaw ekologicznych w społeczeństwie (kwiecień 2021), • Realizacja projektu edukacyjnego "Drzewo moim przyjacielem" (październik-listopad 2021), • Konkurs plastyczny "Drzewo moim przyjacielem" (listopad 2021), • Realizacja programu "Kubusiowi przyjaciele natury" (styczeń-listopad 2021),

<p>Przedszkole Miejskie Nr 15 ul. H. Wieniawskiego 3, 22-100 Chełm</p>		<ul style="list-style-type: none"> • „Co to jest energia” – poznajemy rodzaje i źródła energii przyjazne środowisku w ramach realizacji innowacji pedagogicznej z zakresu edukacji przyrodniczo – ekologicznej „Z naturą na Ty” (luty 2021), • „Z naturą na Ty” - zajęcia edukacyjne na temat wpływu człowieka na naturę, jego skutków w ramach realizacji Ogólnopolskiego Programu z zakresu edukacji ekologicznej „Kubusiowi Przyjaciele Natury” (marzec 2021), • „Jestem blisko natury i żyję z nią w zgodzie” - cykl zajęć edukacyjnych ramach realizacji Ogólnopolskiego Programu z zakresu edukacji ekologicznej „Kubusiowi Przyjaciele Natury” (marzec 2021), • „Dzień Ziemi”- uroczystość przedszkolna w ramach edukacji ekologicznej w zakresie ochrony ziemi i przyrody (kwiecień 2021),
<p>Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Tadeusza Kościuszki z Oddziałami Integrycyjnymi ul. Wokryńska 1, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obchody Światowego Dnia Ziemi - poprzez zapoznanie z artykułem naukowym o Ziemi i opracowanie własnych odpowiedzi na temat "Jak ja mogę pomóc i dbać o Ziemię?", • Projekt „Ochrona środowiska i przyrody”- prezentacje multimedialne oraz plakaty o parkach narodowych na terenie Polski, • Projekt edukacyjny PGE Energia Ciepła „Przygody Kota Ciepłostawa” pod patronatem MEN - budowanie świadomości ekologicznej u najmłodszych, poszerzenie wiedzy na temat ciepła, sposobu jego wytwarzania oraz możliwości oszczędzania, • Konkurs plastyczny: "Moja planeta ziemia dbam o nią", • Projekt teatralny "Kogo bał się las?" - ocena postępowania człowieka wobec przyrody; wykonanie z papieru postaci swoich bohaterów oraz scenografię; spektakl (9 listopad 2020), 	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w konkursie „Magiczne drzewo” zorganizowanego przez LSCDN w Chełmie - promowanie postaw proekologicznych z okazji Światowego Dnia Ziemi, • Piknik organizowany z okazji pierwszego dnia wiosny, • Cykl zajęć o tematyce ekologicznej z okazji Światowego Dnia Ziemi pod hasłem „Edu Kredka - Dzień Ziemi”, • Projekt ekologiczny "Kot Ciepłostaw", dotyczący zarządzania ciepłem w gospodarstwie domowym, • Obchody Dnia Ziemi - "SOS dla Ziemi" – konkurs plastyczny, filmy edukacyjne, burza mózgów, wykonanie plakatów, • Projekt „Drzewa wokół nas” we współpracy z PWSZ i Centrum Nauki Kopernik, • Zajęcia na temat Was macht du für die Umwelt - moje działania proekologiczne oraz Warum soll man die Natur schutzen - rola ochrony środowiska w życiu człowieka,

	<ul style="list-style-type: none">• Światowy Dzień Czystego Powietrza - projekt dotyczący przyczyn, skutków i sposobów zapobiegania zanieczyszczeniom powietrza (listopad 2020),• Wykonanie map w postaci krótkiej prezentacji na temat „Źródła, skutki zanieczyszczenia powietrza, sposoby ochrony powietrza” (grudzień 2020),	<ul style="list-style-type: none">• W ramach Dnia Ziemi realizacja projektu wspierającego postawy proekologiczne "Dzień Ziemi z Jedynką" - zadania związane z ochroną środowiska; wykonanie fotografii; prezentacje obrazujące prace w ogrodzie, ekologiczne sketchnotki, ekotorby, naturalne kosmetyki,• Dzień Ziemi - przygotowanie plakatów online nawiązujących do wpływu ochrony środowiska na nasze zdrowie,• Projekt „Światowy Dzień Ziemi z Minecraft” - pokazanie piękna naszej planety i potrzeby jego ochrony w środowisku gry,• Projekt „Tajemniczy ogród dla pszczoł i dzikich zapylaczy” zorganizowany przez LSCDN - utworzenie ogrodowego zakątka w oparciu o rośliny miododajne oraz elementy wyposażenia, takie jak domki i poidełka dla owadów,• Projekt „Jak chronić się przed zanieczyszczeniami powietrza?” - wykonanie ulotki online na temat sposobów walki z zanieczyszczeniem powietrza w mieście,• Lekcje na temat profilaktyki chorób układu oddechowego uzależnionych od zanieczyszczenia powietrza,• Projekt "Porosty - wskaźniki zanieczyszczenia powietrza" – poszukiwanie porostów, wykonanie fotografii; określanie jak mocno zanieczyszczone jest powietrze na terenie Chełma tlenkami siarki,• W ramach programu „Czyste powietrze” utworzono prezentacje multimedialną oraz escape room na platformie genially.com. Materiały zostały opublikowane na stronie internetowej szkoły oraz wykorzystane przez wychowawców do przeprowadzenia lekcji na temat problemu zanieczyszczeń powietrza,• Projekt multimedialny „Parki narodowe Polski”,
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Projekt „Gleby Polski” - poznawanie gleb, ich cech i własności; sporządzanie własnych profili glebowych w słoikach; • Uczestnictwo w zajęciach na temat działalności człowieka prowadzącej do wyginięcia gatunków, rozpoznawania zagrożonych gatunków zwierząt, form ochrony przyrody; <ul style="list-style-type: none"> • Uczestnictwo w warsztatach, wyjazdach i wycieczkach związanych z ekologią, <p>Wycieczka do „Krainy rumianku” w gminie Hołowo, ognisko klasowe w lesie Borek połączone z lekcją edukacyjną i ścieżką dydaktyczną, warsztaty w Muzeum Ziemi Chełmskiej - „Osobliwości przyrodnicze Chełma i okolic, wycieczka przyrodnicza do Ośrodka Parków Krajobrazowych w Brzeźnie - zajęcia przyrodnicze na ścieżce dydaktycznej „Motylowe łąki”;</p>
<p>Szkoła Podstawowa Nr 2 im. ks. Stanisława Staszica ul. Obłoińska 51, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja w zakresie ochrony przyrody: zależności między organizmami; sposoby wykorzystywania ekosystemów przez człowieka; przeciwdziałanie zmianom zachodzącym w ekosystemach; krażenie materii w przyrodzie; obieg węgla w przyrodzie; zaburzenia krażenia materii; wpływ człowieka na bioróżnorodność przyrodniczą; racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi, sposoby ochrony przyrody, • Cykl zajęć tematycznych „Z ekologią za Pan Brat” dla uczniów z klas I- III: podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska w najbliższym otoczeniu; przygotowanie plakatów, ulotek o tematyce ekologicznej; poznawanie i utrwalanie znaczenia pojęć: recykling, ekologia, segregacja śmieci; Moja planeta – nauka piosenki, 	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja w zakresie ochrony przyrody: zależności między organizmami; sposoby wykorzystywania ekosystemów przez człowieka; przeciwdziałanie zmianom; krażenie materii w przyrodzie; obieg węgla w przyrodzie; zaburzenia krażenia materii, wpływ człowieka na bioróżnorodność przyrodniczą; racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi; sposoby ochrony przyrody, • Cykl zajęć tematycznych „Z ekologią za Pan Brat” dla uczniów z klas I- III: podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska w najbliższym otoczeniu; przygotowanie plakatów, ulotek o tematyce ekologicznej; poznawanie i utrwalanie znaczenia pojęć: recykling, ekologia, segregacja śmieci; Moja planeta – nauka piosenki, • EKO KARMNIKI DLA PTAKÓW,
<p>Szkoła Podstawowa Nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kardynała Stefana</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rajd rowerowy "Poznajemy walory przyrodnicze okolic Chełma"- propagowanie turystyki jako zdrowego stylu życia, poznanie piękna i walorów krajoznawczych pobliskich 	<ul style="list-style-type: none"> • Rajd rowerowy „Poznajemy walory przyrodnicze okolic Chełma” - ćwiczenia warsztatowe z literaturą tematyczną, mapami, przewodnikami”; (18 uczniów),

<p>Wyszyńskiego, ul. S. Wyszyńskiego 15, 22-100 Chełm</p>	<p>miejscowości. Ciesząc się słoneczną pogodą, pięknymi widokami uczestnicy rajdu zwiedzili las Borek, miejscowości Strupin i Żółtańce. Organizacja rajdu przyczyniła się do promowania wśród dzieci formy turystyki przyjaznej przyrodzie z jednoczesnym uwarżliwieniem na piękno przyrody; (19 uczniów),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uporządkowanie i ukwiecenie otoczenia szkoły, • Konkurs fotograficzny „Szacunijmy Ziemię” - zwrócenie uwagi dzieci i młodzieży na problemy środowiska naturalnego oraz wpływ człowieka na jego stan, kształtowanie proekologicznych postaw wśród uczniów i wyobraźni; (20 uczniów), • Badania i doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> - badania stanu czystości powietrza, wody, gleby, - określanie warunków kiełkowania roślin, - badania czy światło jest potrzebne roślinom, 	<ul style="list-style-type: none"> • Akcja przesadzania kwiatów w szkole, ukwiecenia sali przyrodniczej, • Zajęcia z uczniami - zagrożone gatunki; zapoznanie uczniów z „Polską czerwoną księgą zwierząt”, formy ochrony roślin i zwierząt, • Konkursy przyrodnicze organizowane w ramach projektu: konkurs pt. „Zwierzęta są wśród nas” (12 uczniów), Szkolny konkurs plastyczny „Niezwykły świat roślin chronionych” (24 uczniowie i uczniowie), Szkolny konkurs wiedzy przyrodniczej (16 uczniów), • Międzyskolny Przyrodniczy Konkurs Plastyczny dla dzieci i młodzieży pt. „Niezwykły świat zwierząt”; (28 dzieci), • „Dzień Ziemi” – online „Przywrócić Naszą Ziemię - w zgodzie ze środowiskiem”; prezentacja na temat „Międzynarodowy Dzień Matki Ziemi”, karty pracy związane z zadaniami proekologicznymi, konkurs pt. „Przedstaw swoje eko – działania na rzecz Ziemi” (forma dowolna: plakat, film, zdjęcia, prezentacja), • Światowy Dzień Dzikiej Przyrody - prace (prezentacje multimedialne, plakaty tradycyjne i graficzne) o zagrożonych gatunkach roślin i zwierząt Polski oraz świata na zajęciach geografii, biologii i zajęciach rozwijających kreatywność, • „Dzień motyli” - prezentacje multimedialne, prace plastyczne w różnej technice, • Pierwszy Dzień Wiosny - prezentacje multimedialne o wiosnie i jej oznakach, zwiastunach; prace plastyczne, • Światowy Dzień Lasu „Nauka w las nie wiedzie, a z lasu wyprowadza” - prelekcje, prezentacje, plakaty i prace plastyczne w różnych technikach, • Zajęcia terenowe „Ochrona przyrody w pobliżu mojego miejsca zamieszkania” - praca z mapą z zaznaczonymi obszarami i obiektami objętymi ochroną; odszukiwanie pomników przyrody, korzystanie z punktu
---	---	---

<p>Szkoła Podstawowa Nr 5 im. Marii Konopnickiej ul. 1 Pułku Szwoleżerów 1, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klub Młodego Odkrywcy – Projekt badawczy – Drzewa wokół nas – uczyliśmy się we współdziałaniu, Zajęcia edukacyjne poświęcone Obchodom Dnia Ziemi; filmy edukacyjne; pokazy, pogadanki, konkursy wiedzy w zakresie ochrony przyrody, quizy, • Sadzenie drzew tlenowych – oxy trees 	<p>informacji turystycznej w Chełmie, portfolio z zebranych materiałów na temat ochrony przyrody,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia online – w ramach współpracy z LOP na temat „Emisja dwutlenku węgla i zużycia energii” (26 uczniów) - zapoznanie uczniów z rodzajami, źródłami zanieczyszczeń i degradacji powietrza, skutkami zanieczyszczeń powietrza, stanem powietrza w Polsce, oraz sposobami zapobiegania zanieczyszczeniom powietrza, • Projekt badawczy - „Odkrywamy drzewa wokół nas – uczyliśmy się we współdziałaniu” pod tematem „Moje ulubione drzewo w najbliższej okolicy” - obserwacje drzew z wykorzystaniem różnych narzędzi badawczych do pomiaru i opisów; przygotowanie rysunków schematycznych i fotografii drzew, układanie rymowanek i wierszy, • Zajęcia z uczniami: <p>- Gdy las śpi - czytanie informacji na temat leśnych zwierząt, które prowadzą nocny tryb życia; omawianie wyglądu lasu nocą,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obszary chronione mojego miejsca zamieszkania, • Wycieczka - udział w zajęciach warsztatowych organizowanych w Ośrodku Dydaktyczno - Muzealnym w Brzeźnie przez Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych poprzez kształtowanie świadomości ekologicznej wśród dzieci, poznanie walorów przyrodniczych torfowisk Chełmskiego Parku Krajobrazowego (20 uczniów),
		<p>Klub Młodego Odkrywcy – Projekt badawczy – Drzewa wokół nas – uczyliśmy się we współdziałaniu;</p> <p>Klub Młodego Odkrywcy – Projekt badawczy – Ptaki,</p> <p>Wycieczka edukacyjna „Stajnia w sadzie”, Udział w akcji sadzenia drzew</p>

<p>Szkoła Podstawowa Nr 8 im. Bolesława Wirskiego, ul. Potaniecka 10, 22 - 100 Chełm</p>	<p>- przy współpracy z Fundacją CEMEX,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wycieczka do lasu - nauka piosenek o tematyce ekologicznej, np. "Ziemia to wyspa zielona", rozwiązywanie zagadek przyrodniczych, wirtualne wycieczki do lasu, nad jezioro i nad morze, w góry, • Zajęcia plastyczne - las w różnych porach roku, prace plastyczne pt. „Szczęśliwa Ziemia” i ożywiane w aplikacji Quiver, • Wycieczka do Roztoczańskiego Parku Narodowego, <ul style="list-style-type: none"> • Klasowy projekt "Zwierzęta chronione", • Praca w grupach, prezentacja rezultatów, • Oglądanie filmów edukacyjnych, • Wykonanie zabawek, robotów z materiałów nadających się do recyklingu; • Sadzenie drzew miododajnych przy szkole, • Wycieczka do gospodarstwa hodującego alpaki, opieka i zabawa z alpakami, 	<ul style="list-style-type: none"> • Obchody „Dnia Ziemi” - filmy edukacyjne; pokazy, pogadanki, konkursy, quizy, • Wycieczka do lasu, • Wycieczka do pasteki, • Nauka piosenek o tematyce ekologicznej, rozwiązywanie zagadek przyrodniczych, wirtualne wycieczki do lasu, nad jezioro i nad morze, w góry, • Zajęcia z edukacji ekologiczno - przyrodniczej - poznanie warstw lasu i ich mieszkańców, • Zajęcia plastyczne- mieszkańcy lasów - budowanie hoteli i poidełek dla zapylaczy, zakładanie ogródków z roślinami miododajnymi, • Realizacja projektu eTwinning "Bee happy" (Szczęśliwa pszczoła), obchody Światowego Dnia Pszczoły, spotkanie online z pszczelarzem, plakaty pod hasłem "Ratujmy pszczoły", wykonanie lapbooków o pszczołach; • Wykonanie aut z materiałów do recyklingu, • Wycieczka do stadniny - opieka nad zwierzętami gospodarskimi, • Żyję eko, zajęcia przyrodnicze, poznanie piktogramów, oznaczeń preparatów wskazujących różne zagrożenia w tym środowiska naturalnego, wód i życia zwierząt i ludzi tj: toksyczne, drażniące, żrące oraz niebezpieczne dla środowiska przyrodniczego, • Obchody Światowego Dnia Drzewa - w ramach realizowanego projektu eTwinning "Nature in Art"
<p>I Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego, ul. S. Czarnieckiego 8, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Krajobrazy wiejskie w powiecie chełmskim jako ważny element przestrzeni geograficznej”, • Efekt cieplarniany – prawda i mity, Smog i jego wpływ na człowieka (konkursy na prezentację), 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja projektu ekologicznego „Plastik. Rezygnuj. Redukuj. Segreguj”,

<p>II Liceum Ogólnokształcące, ul. Szpitalna 14, 22 - 100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w Ogólnopolskiej Akcji „Sadzenia drzewek” - zasadzenie trzech darmowych sadzonek klonów, • Zajęcia o tematyce z zakresu ochrony przyrody, jako warunku zachowania równowagi ekologicznej i bioróżnorodność gatunkowej, • Konkursy o tematyce z zakresu ochrony środowiska i Olimpiadzie Wiedzy Ekologicznej, • Poruszanie zagadnień związanych z ochroną różnych dóbr przyrody, nie tylko jako istoty utrzymania życia organizmów zagrożonych wyginieciem, niższych ewolucyjnie ale też człowieka, którego przeżycie uzależnione jest od współistnienia niższych poziomów troficznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Transmisje online z konferencji prasowej inaugurującej kampanię informacyjno-edukacyjną pt. „<u>Nasz Klimat</u>” Ministerstwa Klimatu i Środowiska, • Wykład popularnonaukowy z cyklu Fizyka Warta Poznania pt. „Zmieniamy świat na lepsze. Jak dbać o klimat i środowisko?”, • Konkursy o tematyce z zakresu ochrony środowiska i Olimpiadzie Wiedzy Ekologicznej, • Poruszanie zagadnień związanych z ochroną różnych dóbr przyrody, nie tylko jako istoty utrzymania życia organizmów zagrożonych wyginieciem, niższych ewolucyjnie ale też człowieka, którego przeżycie uzależnione jest od współistnienia niższych poziomów troficznych,
<p>Zespół Szkół Ekonomicznych i Mundurowych im. gen. Władysława Andersa, ul. H. Sienkiewicza 22, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • II edycja Programu Stypendialnego pt.: „Lider Wiedzy i Ochrony Środowiska” dla młodzieży i nauczycieli szkół ponadpodstawowych województwa lubelskiego: zaprojektowanie przez uczennice i wykonanie ulotki "Mówimy Nie dla Smogu"; przekazanie ulotek uczniom ZSEIM oraz 20 sąsiadom mieszkającym w miejscowości Okszów, • Projekt realizowany w ramach konkursu filmowego prowadzonego przez Fundację Banku Ochrony Środowiska „Postaw na Słońce” - upowszechnienie wiedzy na temat korzyści środowiskowych i ekonomicznych jakie daje wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE), a w szczególności ogniw fotowoltaicznych; scenariusz reportażu zajął 12 miejsce na 178 zespołów w Polsce, • Przygotowanie projektu autorskiej ścieżki przyrodniczej Żółtańce. Ścieżki rozciąga się wzdłuż Bulwaru nad Uherką i składają się z 8 tablic edukacyjnych dotyczących zwierząt i roślin 	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w projekcie "Drzewa wokół nas – uczyliśmy się we współdziałaniu; celem badawczym była odpowiedź na pytanie "Gdzie znajdują się ogniska jemioty w Chełmie?"; stworzenie strony internetowej swojego klubu, dokonanie spisu inwentaryzacyjnego ognisk jemioty; quiz wiedzy oraz konkurs na temat jemioty, • Realizacja projektu "Człowiek dla natury, natura dla człowieka". W ramach projektu "Człowiek dla natury, natura dla człowieka" „POMÓŻMY PSZCZOLE MURARCE OGRODOWEJ: zakupiono nową trzcinę dla pszczoły murarki, powieszenie na budynku gospodarstwa obok szkoły dwóch domków, Uczestnictwo w Olimpiadzie Innowacji Technicznych i Wynalazczości Blok A w kategorii E - pomysł ekologiczny i kategorii P - pomoc dydaktyczna; praca o charakterze badawczym: „Trwałość śladów daktyloskopijnych w środowisku wodnym-testowanie pomocy dydaktycznej”, „Ekologiczny klimatyzator – drugie życie butelki PET”,

	<p>występujących na terenie ścieżki; wydruk na płytach PCV; rozpowszechnienie ścieżki na FC dzięki aplikacji,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obserwacje i badania - uczestnictwo w charakterze wolontariusza w dniach 17 -19 czerwca 2020 r. w pracach na rzecz Poleskiego Parku Narodowego w Urszulinie: pomoc w pracach Ośrodka Ochrony Żółwia Błotnego, udział w programie czynnej ochrony żółwia, pomoc w pracach realizowanych przy Ośrodku Rehabilitacji Zwierząt w Starym Zątczu, • Prace na rzecz Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Chełmie we wsi Starostełe oraz dolinie i starorzeczu Bugu położonych w województwie lubelskim: pomoc w wyznaczaniu ścieżki przyrodniczej w gminie Dubienka, badanie różnorodności przyrodniczej, wykonanie dokumentacji fotograficznej, opracowywanie wyników monitoringu przyrodniczego, • Przeprowadzenie obserwacji fenologicznych w okresie od 10 czerwca do 14 października 2020 r. gatunków roślin: Różaniecnik, azalia, rododendron; <i>Leszczyna pospolita</i>, orzech laskowy (<i>Corylus avellana</i> L.), <i>Jodła pospolita</i>, jodła biała (<i>Abies alba</i> Mill.) oraz następujących gatunków zwierząt: Bocian biały (<i>Ciconia ciconia</i>), Sarna (<i>Capreolus</i>). Sporządzenie dokumentacji obserwacji w formie tabelarycznej i w postaci zdjęć fotograficznych, • Przeprowadzenie w okresie od 1 marca 2020 r. do 31 lipca 2020 r. codzienne (2 razy w ciągu dnia) obserwacji warunków atmosferycznych, • Ochrona środowiska - przygotowanie opracowania dotyczącego form ochrony lub gatunków i siedlisk chronionych - ochrona żółwia błotnego; <p>przygotowanie opracowania dotyczącego ochrony żółwia</p>	<p>„Moda na ekologię czy powrót do natury?”,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udział w Programie Stypendialnym pt.: „Lider Wiedzy i Ochrony Środowiska” dla młodzieży i nauczycieli szkół ponadpodstawowych województwa lubelskiego; wykonanie m. in.: budek lęgowych dla ptaków, projekty autorskich ścieżek edukacyjnych , prezentacje i ulotki na temat działań ekologicznych, założenie miniogródu z roślinami miododajnymi, opracowanie analizy obserwacji fenologicznych i pogodowych w swojej miejscowości,
--	---	---

	<p>biotnego,</p> <ul style="list-style-type: none">• Odbycie 23 czerwca 2020 r. na terenie Chełmskiego Parku Krajobrazowego obok zbiornika retencyjnego Stańków oraz wyuszczeni szyszek spotkania z przedstawicielem instytucji działającej na rzecz edukacji i ochrony środowiska - poszerzenie wiedzy o walorach krajobrazowych i przyrodniczych regionu wśród lokalnej społeczności, poznanie praw i współzależności wewnątrz przyrody oraz między przyrodą a człowiekiem, rozwijanie umiejętności obserwowania środowiska oraz gromadzenia informacji o nim, promocja walorów przyrodniczych i krajobrazowych województwa lubelskiego wśród mieszkańców regionu oraz poza jego granicami, kształtowanie naukowego poglądu na świat oraz obserwacja ptaków m. in. mewy śmieszki,• Przygotowanie i założenie w dniu 15 czerwca 2020 roku mini ogrodu przydomowego z roślinami miododajnymi dla pszczół,• Przygotowanie ulotki o roli i znaczeniu pszczół miodnych i dzikich w przyrodzie i sposobach ochrony pszczół oraz przekazanie ulotek mieszkańcom okolicznych miejscowości. <p>Ulotka została przekazana mieszkańcom miejscowości: Okszów, Nowiny, Stańków,</p> <ul style="list-style-type: none">• Wykonanie i wywieszenie budek lęgowych, schronów, domków dla gatunków wymagających czynnej ochrony tj.: modraszka, bogatka, mazurek, wróbel, pleszka, kowalik, muchołówka, żałobna, dzięciołek. Wykonanie czterech schronów dla pszczoty murarki.• „Ogólnopolska Olimpiada Innowacji Technicznych i Wynalazczości - Blok A w kategorii E - pomysł ekologiczny: praca badawcza "Wpływ detergentów
---	--

	<p>i płynów do dezynfekcji na kiełkowanie i wzrost roślin" oraz „Znaczenie bluszczu pospolitego (Hedera helix L.) jako termoaktywnego izolatora w życiu bezkręgowców lądowych”,</p> <ul style="list-style-type: none"> • XXXV Olimpiada Wiedzy Ekologicznej; praca badawcza na temat: „Wpływ gospodarki człowieka na równowagę biologiczną w wodach Zalewu Żółtańce”, 	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona bierna i czynna, • Ochrona gatunkowa i indywidualna, • Ochrona obszarowa, • Wpływ człowieka na kształtowanie różnorodności biologicznej, • Zajęcia terenowe w wężozach w Majdanie Starym, • Zajęcia terenowe w Rostoczańskim Parku Narodowym,
<p>IV Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi im. Jadwigi Młodowskiej, ul. Św. Mikołaja 4, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona bierna i czynna, • Ochrona gatunkowa i indywidualna, • Ochrona obszarowa; • Wpływ człowieka na kształtowanie różnorodności biologicznej, • Zajęcia terenowe w wężozach w Majdanie Starym, • Zajęcia terenowe w Rostoczańskim Parku; Narodowym, 	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona bierna i czynna, • Ochrona gatunkowa i indywidualna, • Ochrona obszarowa, • Wpływ człowieka na kształtowanie różnorodności biologicznej, • Zajęcia terenowe w wężozach w Majdanie Starym, • Zajęcia terenowe w Rostoczańskim Parku Narodowym,
<p>Zespół Szkół Budowlanych i Geodezyjnych im. 24 Pułku Artylerii Pancernej, ul. S. Batorego 1, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Akcja „Sprzątanie Świata”, • Edukacja ekologiczna w zakresie ochrony środowiska (gospodarka odpadami, ochrona powietrza, wód i gleb, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne) – tematyka zajęć, • Edukacja ekologiczna w zakresie ochrony przyrody – działalność Klubu Młodego Odkrywcę, • Bieżące działania – segregacja odpadów na terenie placówki, mini-akcje edukacyjne dot. min. oszczędzania wody, energii elektrycznej, segregacji odpadów, itp., • Cykliczne porządkowanie działek wokół placówki, 	<ul style="list-style-type: none"> • Akcja „Sprzątanie Świata”, • Edukacja ekologiczna w zakresie ochrony środowiska (gospodarka odpadami, ochrona powietrza, wód i gleb, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne) – tematyka zajęć, • Edukacja ekologiczna – działalność KMO, • Bieżące działania – segregacja odpadów na terenie placówki, mini-akcje edukacyjne dot. min. oszczędzania wody, energii elektrycznej, segregacji odpadów, itp., • Cykliczne porządkowanie działek wokół placówki,
<p>Zespół Szkół Technicznych im. gen. Zygmunta Bohusza - Szyszko, ul. Graniczna 2, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Organizmy zmodyfikowane genetycznie w tym ich wpływ na przyrodę i zdrowie człowieka - pogadanka nt. zmodyfikowanej kukurydzy, soi i rzepaku i innych organizmów, wpływu ich na na rolnictwo; (100 uczestników), • Inżynieria genetyczna korzyści i zagrożenia 	<ul style="list-style-type: none"> • Homeostaza w przyrodzie – pogadanka na temat cennych zasobów tlenu i ochrony powietrza; (59 uczestników), • Wykład połączony z pogadanką i prezentacją multimedialną na temat ochrony atmosfery, truczyn krających w aerosferze, smogu londyńskiego i Los Angeles,

 	<p>– ćwiczenia na temat wad i zalet jakie niesie ze sobą modyfikacja organizmów zasiedlających Ziemię oraz technik stosowanych podczas powstawania organizmów transgenicznych; (123 uczestników),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest różnorodność genetyczna? - dyskusja nt. zagrożeń cennych zasobów przyrodniczych w wyniku prowadzenia agresywnej działalności człowieka; (146 uczestników), • Zagrożenia różnorodności genetycznej - pogadanka na temat wymierających gatunków z powodu urbanizacji, wycinania lasów, nieprawidłowej gospodarki rolnej, eksploatacji zasobów kopalnianych oraz kłusownictwa; (146 uczestników), • Motywy i koncepcje ochrony przyrody – ćwiczenia nt. motywów egzystencjalnych, ekonomicznych, estetycznych, etycznych i patriotycznych; (147 uczestników), • Sposoby ochrony przyrody cz. 1 – wykład połączony z dyskusją na temat rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych obszarów cennych pod względem przyrodniczym, naukowym i kulturowym znajdujących się na terenie Polski w tym powiecie chełmskim; (147 uczestników), • Motywy i koncepcje ochrony przyrody cz. 2 - wykład połączony z dyskusją na temat obszarów chronionego krajobrazu i parków narodowych terenów cennych pod względem przyrodniczym, naukowym i kulturowym znajdujących się na terenie Polski w tym powiecie chełmskim; (147 uczestników), • Sposoby ochrony przyrody cz. 3 – wykład połączony z dyskusją na temat Natury 2000 i regionów jakie obejmuje; (31 uczestników), • Ochrona przyrody w Polsce – pogadanka połączona z ćwiczeniami na temat Polskiej Czerwonej Księgi i gatunków chronionych w Polsce i na świecie; (31 uczestników), • Szkodliwy wpływ benzopirenu na materiał genetyczny 	<p>bioindykatorów powietrza oraz metod przeciwdziałania im. Zajęcia przeprowadzone były w Internacie ZST w Chełmie we współpracy z LOP; (17 uczestników),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak powstaje efekt cieplarniany, jego niebezpieczne skutki. Przykłady trucizn krążących w powietrzu i ich wpływu na zdrowie człowieka. Ćwiczenia nt. niebezpiecznych skutków tego efektu; (29 uczestników), • Konkurs – Stop pożarom lasów. Organizowany był przez Straż Pożarną. Przygotowanie przez uczniów plakatów metodą grafiki komputerowej; (4 uczestników), • Wycieczka do Poleskiego Parku Narodowego zorganizowana we współpracy LOP – zapoznanie uczniów z osobliwościami przyrodniczymi tego parku oraz głównymi zagrożeniami; wykład nt. reintrodukcji żółwia błotnego; (26 uczestników), • Zaprojektowanie i powieszenie gazetek w szkole i internacie szkolnym dot. ochrony powietrza; (14 uczestników),
---	--	---

	<p>człowieka. Wykład dot. Budowy i funkcji kwasów nukleinowych lekcje prowadzone w ramach ochrony powietrza przed szkodliwymi toksynami zagrażającym zdrowiu człowieka; (93 uczestników),</p> <ul style="list-style-type: none"> Zaprojektowanie i przygotowanie materiałów edukacyjnych dotyczących środków mutagennych w tym benzopirenu. Akcja prowadzona w ramach ochrony atmosfery i zdrowia ludzkiego; (50 wersji materiałów), 	
<p>Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. Kazimierza Andrzeja Jaworskiego, ul. Reformacka 13, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> „Świat owadów – piękny i nieznan” – wystawa (120 uczestników) - luty 2020, „Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego w Polsce” – zajęcia edukacyjne; (28 uczestników) – marzec 2020, Ochrona środowiska przyrodniczego Polski – zajęcia edukacyjne (28 uczestników) – marzec 2020, Wpływ człowieka na środowisko naturalne: niszczenie środowiska naturalnego przez człowieka – zajęcia edukacyjne; (32 uczestników) – marzec 2020, 	<ul style="list-style-type: none"> „Co każdy z nas może zrobić dla ochrony klimatu i środowiska?” - zajęcia edukacyjne; (24 uczestników) – kwiecień 2021, „Przywróć naszą Ziemię” – webinarium dla młodzieży; (89 uczestników) – kwiecień 2021, „System klimatyczny Ziemi – Co to jest cykl węglowy oraz jak działa efekt cieplarniany” – wykład on-line; (51 uczestników) – kwiecień 2021, „Pszczoła w środowisku naturalnym i życiu człowieka” – udział młodzieży w konkursie międzyszkolnym; (15 uczestników) – maj/czerwiec 2021, „STOP pożarom lasów” – udział młodzieży w konkursie plastycznym; (20 uczestników) – październik 2021,
<p>Zespół Szkół Energetycznych i Transportowych im. ks. Stanisława Staszica, ul. Jagiellońska 29, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja ekologiczna w zakresie ochrony przyrody realizowana jest w ramach programu nauczania geografii na poziomie rozszerzonym oraz w ramach realizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Szkoły na zajęciach z wychowawcą, 	<ul style="list-style-type: none"> Lekcje dotyczące programu „Elektromobilność w mieście Chełm” – styczeń - marzec 2021, Dzień Ziemi pn. „Przywróć naszą Ziemię” - promowanie postaw ekologicznych w społeczeństwie i zachęcenie do prowadzenia trybu życia, który jest bardziej przyjazny dla naszej planety, lekcje pod hasłem „Dzień Ziemi 2021 - zero waste, czyli 100 sposobów na zmniejszenie ilości odpadów”; (22 kwietnia 2021), Programu Wychowawczo Profilaktyczny Szkoły: Jak chronić środowisko naturalne – projekcja filmu „Lekcja

<p>Zespół Wychowania i Pomocy Psychologicznej - Pedagogicznego Nr 2, ul. Powstańców Warszawy 8, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurs na najpiękniejszy stroik bożonarodzeniowy pod nazwą „Lubelski stroik świąteczny” wykonany z materiałów naturalnych, • Drugie życie niepotrzebnych materiałów – recykling oraz jego twórcze wykorzystanie (pogadanki), • Zbieranie nasion na kwiatną łąkę przy bursie – akcja ekologiczna wysianie łąki, • Udział w konkursie ekologicznym „Sowa”, • Udział w konkursie plastycznym z okazji Światowego Dnia Ziemi, 	<p>ekologii”, Jak przejawiam troskę o środowisko naturalne, w którym żyję?, Współczesne zagrożenia ekologiczne, cywilizacyjne, ekonomiczne, polityczne i kulturowe, Ochrona środowiska i gospodarka odpadami, Zmiany klimatyczne w dzisiejszym świecie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udział w konkursie "Aktywne Miasta o Puchar Rowerowej Stolicy Polski". (1 czerwca do 30 czerwca), • Konkurs fotograficzny "Gram w zielone - krajobraz, flora i fauna Lubelszczyzny"; (28 czerwca 2021), <ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie stroików na Święta Wielkanocne z materiałów ekologicznych, • Drugie życie niepotrzebnych materiałów – recykling oraz jego twórcze wykorzystanie (pogadanki), • Pomoc naszym skrzydlatym przyjaciółom – zorganizowanie zbiórki karmy dla ptaków, • „Twarze Madagaskaru” – przedstawienie ekologicznej sytuacji wyspy (prelekcja online), • Sianie rozsady kwiatowej – działania z zakresu Klubu Naszej Ziemi, • Wykonanie gazetek ekologicznych: Dzień bez opakowań foliowych, Międzynarodowy dzień wróbla, Dzień wielorybów,
<p>Młodzieżowy Dom Kultury, ul. Pocztowa 41, 22-100 Chełm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Warsztaty krajoznawcze dla członków koła turystycznego „Młodzik” (14 stycznia 2020) - 8 osób, • Wycieczka do Zagrody Edukacyjnej Wolawce - warsztaty ekologiczne - nauka prawidłowego karmienia zwierząt, rozpoznawanie tropów zwierząt (24 stycznia 2020) - 45 osób; • Założenie Ekoogródka (wiosna 2020), • Safari w ogródku – malowanie owadów w 	<ul style="list-style-type: none"> • „Złotowe Mydełka” w pracowni Color Wheel- poznanie polskich ziół – (4 stycznia 2021) - 15 osób, • XXI Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Poleskim Parku Narodowym – (11 czerwca 2021) - 3 osoby, • "Kocham nie krzywdzę, czyli jak traktować zwierzęta" - zajęcia profilaktyczno-plastyczne - (1 lipca 2021) - 10 osób, • To się teraz nosi" zaprojektuj ekoforbę wykorzystywanie materiału wielokrotnego użytku

	<ul style="list-style-type: none">• w plenerze 7 lipca 2020 r. - 15 osób, Rajd „Jesienny” na terenie Szczębrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego zakończony konkursem przyrodniczym o Szczębrzeszyńskim PK (około 45 osób),<ul style="list-style-type: none">• Wojewódzki Konkurs Wiedzy Przyrodniczo – Łowiecki „Mieszkańcy lasów, pól i łąk” (22 października 2020) 4 osoby,• Wojewódzki Konkurs Wiedzy Ekologicznej „Zwierzęta zamojskich Parków Krajobrazowych w naszym ZOO; (21 października 2020) - 6 osób.	<ul style="list-style-type: none">• – (12 lipca 2021) - 8 osób, Wycieczka do Młynu Hipolit i spotkanie z Alpakami w Wojciechowie - poznanie wąwozów wojciechowskich, obcowanie z alpakami - (28 lipca 2021) - 45 osób.
--	---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od jednostek oświatowych

Podczas działań w dziedzinie edukacji ekologicznej MDK współpracuje z Zespołem Lubelskich Parków Krajobrazowych, Ośrodkiem Edukacyjno-Muzealnym w Brzeźnie, Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym, Polskim Związkiem Łowieckim, Poleskim Parkiem Narodowym, Kołem Łowieckim Nr 67 „Krogulec” w Lublinie, Fundacją dla Zwierząt TECTUM, Nadleśnictwem Chełm, Lasy Państwowe, Lasy Janowskie.

W ramach edukacji ekologicznej na zajęciach Koła Turystyczno-Krajoznawczego „Młodzik” omawiane są zagadnienia związane z ochroną przyrody. Uczniowie poznają rozmieszczenie i charakterystykę obiektów i obszarów objętych ochroną głównie znajdujących się w naszym regionie oraz w innych częściach kraju. Uczą się rozpoznawania na ilustracjach chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Podczas rajdów pieszych oraz wycieczek krajoznawczo-przyrodniczych. odwiedzają parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu, leśne kompleksy promocyjne, stanowiska dokumentacyjne, parki podworskie i pomniki przyrody.

Zadanie: Zakładanie łąk kwiatnych

Łąki kwiatne są kolorowe i nie wymagają szczególnej pielęgnacji. Coraz popularniejsze w ostatnich latach pojawiają się nie tylko na terenach zieleni publicznej, ale i w przydomowych ogrodach.

Miasto Chełm w latach 2020-2021 dokonało konwersji trawników miejskich na łąki kwiatne. Zadanie to miało na celu zwiększenie bioróżnorodności biologicznej oraz uatrakcyjnienie pasów drogowych.

W 2020 roku dokonano wysiewu mieszanek łąk kwiatnych w następujących miejscach: Park na Górcie, rabaty na rondzie Jana Pawła II, środkowy pas zieleni Aleja 3-go Maja (od ronda).

W 2021 roku dokonano wysiewu mieszanek łąk kwiatnych (10 000 m²) w następujących miejscach: środkowy pas zieleni ul. 15 Sierpnia, ul. Synów Pułku (przed TBS-ami), rabaty na rondzie Jana Pawła II, Park Wodny – rabaty przy parkingu, Szkoła Podstawowa Nr 11 im. Ireny Sendlerowej – wysiew w ramach edukacji, szkolenia od producenta mieszanek łąk kwiatnych, bulwary przy ścieżce rowerowej wzdłuż rzeki Uherki przy azyloch przystankowych na trasie od parku miejskiego do ul. Ogrodowej – wysiew w ramach budżetu obywatelskiego.

Ponadto w zakresie wspierania bioróżnorodności biologicznej miasto Chełm w 2021 roku wyznaczyło kilka miejsc jako naturalne łąki. Miejscami takimi zostały:

- Park na Górcie,
- Aleja 3-go Maja,
- ul. Zachodnia - skwer przy Stokrotce.

Niniejszy Raport z realizacji „Aktualizacji Programu ochrony środowiska dla Miasta Chełm na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027” obejmuje lata 2020-2021 i przedstawia dotychczas podjęte działania w płaszczyźnie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie Miasta Chełm. W okresie sprawozdawczym wdrożono lub zrealizowano część zadań i działań zaplanowanych.

Biorąc pod uwagę wykonanie celów i zadań określonych w Aktualizacji Programu... można uznać, że na przestrzeni ostatnich lat na terenie miasta Chełm prowadzonych jest szereg działań i przedsięwzięć sprzyjających poprawie stanu jakości środowiska

Mając na uwadze przedstawione informacje, należy stwierdzić, że “Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Chełm na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027” jest realizowana zgodnie z przyjętymi celami.

Z up. Prezydenta Miasta Chełm
Dorota Ciwka
Zastępca Prezydenta Miasta Chełm

Inspektor
Aneta Kryłowicz

Dyrektor Departamentu
Ziemowit Nowosad

